

การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและมีบทบาททางเพศแตกต่างกัน
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ปริญญานิพนธ์

ของ

บุญญรัตน์ ขจรพัฒน์วรกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2551

การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและมีบทบาททางเพศแตกต่างกัน
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ปริญญานิพนธ์

ของ

บุญญรัตน์ ขจรพัฒน์วรกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและมีบทบาททางเพศแตกต่างกัน
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

บทคัดย่อ

ของ

บุญญรัตน์ ขจรพัฒน์วรกุล

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2551

บุญญรัตน์ ขจรพัฒน์วรกุล. (2551). การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและมีบทบาททางเพศแตกต่างกัน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. ปริญญาโท กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์, อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและมีบทบาททางเพศแตกต่างกัน โดยศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 476 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ แบบวัดการปรับตัวทางสังคม แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8675, .7851 และ .8885 ตามลำดับ และแบบวัดบทบาททางเพศ โดยแบ่งเป็น แบบวัดลักษณะความเป็นชายและแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9038 และ .8605 ตามลำดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทาง (Two – way MANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ซึ่งสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. มีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง ($F=6.141$) และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก ($F=4.729$) ที่มีบทบาททางเพศต่างกันมีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ($F=21.666$) ลักษณะความเป็นชายหญิง ($F=1.261$) และลักษณะไม่ชัดเจน ($F=32.001$) ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และไม่พบผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

A COMPARATIVE STUDY OF EMOTIONAL AND SOCIAL ADJUSTMENTS OF
STUDENTS WITH DIFFERENT DEMOCRATIC CHILD-REARING AND SEX ROLE LEVELS IN
SECONDARY SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF BANGKOK EDUCATIONAL AREA I

ABSTRACT

BY

BUNYARAT KAJORNPATWORAKUN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

May 2008

Bunyarat Kajornpatworakun. (2008). *A Comparative Study of Emotional and Social Adjustments of Students with Different Democratic Child - Rearing and Sex Role Levels in Secondary Schools under The Office of Bangkok Educational Area I*. Master thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assist.Prof.Dr.Ong-Art Naiyapatana, Dr.Sakesan Tongkhambanchong.

The research was aimed to compare the emotional and social adjustments of students with different democratic child-rearing and sex role levels. The research was conducted on 476 students in secondary schools under the office of Bangkok educational area I, selected with two-stage random sampling technique. The instruments used in the research were the questionnaires on emotional adjustment, social adjustment, democratic child-rearing with reliability of .8675, .7851 and .8885, respectively. With regard to the questionnaire on sex role levels, it was divided into two questionnaires of masculinity and femininity with reliability of .9038 and .8605, respectively. The data were analyzed with basic statistics and two-way multivariate analysis of variance and comparing differentiation test in pair by Scheffe method. The results of research were as follows:

1. Students with different sex roles and levels of democratic child-rearing emotionally adjusted themselves in different ways at the significant level of .01.
2. The interaction between sex roles and democratic child-rearing had effect on social adjustment at the significant level of .05. Students with different level of democratic child-rearing and sex roles socially adjusted themselves in different ways at the significant level of .01 and students with masculinity, androgyny, undifferentiated and different level of democratic child-rearing socially adjusted themselves in different ways at the significant level of .01. There was no other significant difference in the study, and the interaction between sex roles and democratic child-rearing had not effect on emotional adjustment at the significant level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและมีบทบาททางเพศแตกต่างกัน
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ของ
บุญญรัตน์ ขจรพัฒน์วรกุล

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

(รองศาสตราจารย์ วัณญา วิศาลาภรณ์)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ละเอียด รัชต์เฝ้า)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์ ประธานคณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.เสกสรรค์ ทองคำบรรจง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา คำแนะนำในการทำปริญญานิพนธ์เล่มนี้ จนทำให้ผู้วิจัยมีความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วัณญา วิศาลาภรณ์ และอาจารย์ ดร.ละอียด รัชส์เฝ้า ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบปากเปล่าและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์ อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์ รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ อาจารย์น้ำผึ้ง อินทะเนตร และอาจารย์สุนีย์ เงินยวง ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ ผู้ประสานของแต่ละโรงเรียนที่อำนวยความสะดวกในการเข้าไปทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล และนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือตอบแบบวัดในการทดลองใช้เครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูล

ท้ายสุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้อบรมสั่งสอนให้ความเมตตา อุปการะ และสนับสนุนการศึกษาของผู้วิจัยตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ทั้งหมดที่ได้รับจากปริญญานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอมอบให้บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

บุญญรัตน์ ขจรพัฒน์วรกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การปรับตัว.....	10
ความหมายของการปรับตัว.....	10
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว.....	13
สาเหตุของการปรับตัว.....	17
ลักษณะของการปรับตัว.....	20
บทบาททางเพศ.....	24
ความหมายลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง.....	25
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศ.....	29
การวัดบทบาททางเพศ.....	31
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	33
ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	33
ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู.....	34
ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว.....	40
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	40
งานวิจัยในประเทศ.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	44
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	55
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	60
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผล.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	82
ภาคผนวก.....	88
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
ภาคผนวก ข คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	98
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	103
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	105

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนที่ใช้ในการทำวิจัย.....	46
2 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของการปรับตัวโดยรวม จำแนกตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย.....	61
3 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของการปรับตัวทางอารมณ์ จำแนกตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย.....	62
4 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของการปรับตัวทางสังคม จำแนกตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย.....	63
5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปรับตัวทางอารมณ์และ การปรับตัวทางสังคม ตามบทบาททางเพศของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตยปานกลางและมาก.....	64
6 ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของการปรับตัวทางอารมณ์และ การปรับตัวทางสังคม.....	66
7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทางของการปรับตัวทางอารมณ์ และการปรับตัวทางสังคม ตามบทบาททางเพศและระดับการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย.....	67
8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	69
9 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการปรับตัวทางอารมณ์ ตามบทบาททางเพศ	70
10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตยปานกลางและประชาธิปไตยมาก ตามบทบาททางเพศ.....	70
11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางและประชาธิปไตยมาก บทบาททางเพศ.....	71

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนที่มี บทบาททางเพศต่างกัน ตามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	72
13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปรับตัวทางสังคม จำแนกตามบทบาททางเพศ และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย.....	73
14 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์.....	99
15 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการปรับตัวทางสังคม.....	100
16 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย.....	101
17 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดบทบาททางเพศ.....	102

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
2 การวัดลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงแบบสองมิติ.....	32
3 การแบ่งลักษณะของบุคคลจากแบบวัดลักษณะความเป็นชายและ ลักษณะความเป็นหญิงโดยใช้คะแนนมัธยฐานเป็นเกณฑ์.....	33
4 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของการวัด.....	48
5 การแบ่งลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจากแบบวัดลักษณะความเป็นชายและ ลักษณะความเป็นหญิงโดยใช้คะแนนมัธยฐานเป็นเกณฑ์.....	54
6 กราฟเส้นแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวโดยรวม.....	68
7 กราฟเส้นแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบ ประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางสังคม.....	73

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการแข่งขันสูงเพื่อความอยู่รอดของแต่ละบุคคล เนื่องจากสถานการณ์ที่มีการเร่งรัดพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้การดำเนินชีวิตของสมาชิกในสังคมเปลี่ยนแปลงตามไป สิ่งมีชีวิตทั้งหลายจำเป็นต้องมีการปรับตัว จึงสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุข (ลักขณา สรวิวัฒน์. 2545: 63) โดยทั่วไปแล้วการปรับตัวทางอารมณ์ และการปรับตัวทางสังคมย่อมเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และในทุกสถานการณ์ นิภา นิธยาน (2530: 12) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี มีผลกระทบกระเทือนแบบแผนความเป็นอยู่ตลอดจนชีวิตของคนไทยทุกวัยทุกด้าน เป็นเหตุให้คนเราปรับตัวไม่ทัน อันทำให้เกิดปัญหาและความคับข้องใจนานาประการ และถ้าบุคคลไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ไม่สามารถปรับพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการภายในของตนเองและสภาพแวดล้อมทางสังคม จะทำให้เกิดปัญหาจิตใจตามมาทีหลัง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาตนเอง และอาจทวีความรุนแรงจนเป็นผลร้ายต่อตนเองและสังคมโดยรวมได้ (อรพินทร์ ชูชม; และอัจฉรา สุขารมณ์. 2532: 1)

ช่วงชีวิตของมนุษย์ที่มีการปรับตัวยากและมีปัญหาที่สุด คือ ช่วงวัยรุ่น วัยรุ่นจะมีอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่ายและอารมณ์รุนแรง เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา หากวัยรุ่นได้รับการดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนจากผู้ใหญ่ที่มีความรักความเข้าใจเป็นพื้นฐาน ย่อมจะช่วยให้วัยรุ่นผ่านช่วงประสบการณ์นี้ไปได้ด้วยดี เด็บโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและมีสุขภาพกายใจที่ดีต่อไป (วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. 2545: 159) นอกจากนี้เฮอร์ลอค (มาลินี อยู่โพธิ์. 2525: 2; อ้างอิงจาก Hurlock. 1964: 3) ผู้ที่ทำการศึกษาวัยรุ่น ได้กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ เป็นวัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยแห่งปัญหา และเป็นวัยที่มีความเครียดทางอารมณ์ สอดคล้องกับวราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2545: 150) ที่กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยจะเริ่มเป็นหนุ่มสาว เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นวัยพายุพายุแควม เนื่องจากว่าวัยนี้ร่างกายจะมีการเปลี่ยนแปลง มีพัฒนาการจากวัยเด็กเป็นวัยผู้ใหญ่ นอกจากการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายแล้วจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว วัยรุ่นเป็นวัยที่สภาพร่างกายสภาพอารมณ์รุ่นวายไม่คงที่ คือ อยู่ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งบางคนก็สามารถผ่านวัยรุ่นได้โดยไม่มีปัญหา แต่อีกหลายคนอาจประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้นวัยรุ่น

จึงเป็นวัยที่ผู้ใหญ่ต้องให้ความสนใจและช่วยเหลือประคับประคองให้ดำเนินชีวิตผ่านไประยะหนึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่มีความสมบูรณ์แบบทั้งร่างกายและจิตใจ

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของวัยรุ่น ดังนั้นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการปรับตัวของวัยรุ่นก็คือ พ่อแม่ เพราะการอบรมเลี้ยงดูเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมและบุคลิกภาพ วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมและการปรับตัวในรูปแบบใดขึ้นอยู่กับกรอบของการอบรมเลี้ยงดูเป็นสำคัญ (ดุชนิ โยเหลา. 2535: 46) การเลี้ยงดูและท่าทีของพ่อแม่ที่มีต่อวัยรุ่น มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว หากได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวที่สุภาพจิตใจดี อบอุ่น วัยรุ่นก็จะพัฒนาอย่างเหมาะสม มีจิตใจที่แข็งแรง สามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ต่างๆ หรือมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาทางอารมณ์ (วาทีณี สุขมาก; และอัฉริ ศิริสุนทร. 2545: 256) การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องที่ยอมรับกันทั้งในแง่ของความรู้สึกและแง่ของการสนับสนุน จากการค้นคว้าวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาบุคคล โดยทั่วไป เด็กจะเติบโตมีลักษณะเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับกรอบการเลี้ยงดูและอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของตน (จรรยา สุวรรณทัต. 2535 :207-208) ดังงานวิจัยของแลนดิส (สุรัชย์ โกคิยะกุล. 2526: 31; อ้างอิงจาก Landis. 1954: 105-106) ที่พบว่า วัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย จะปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากพ่อแม่ที่ปกครองดูแลแบบเข้มงวด และมีอำนาจเหนือบุตร เด็กที่ได้รับการปกครองแบบนี้จะมีความวิตกกังวล มีความเครียดทางจิตใจ เพราะต้องคอยหวาดระแวงว่าจะทำตามไม่ได้ จึงเป็นลักษณะที่ก่อให้เกิดการปรับตัวไม่ได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของสมาน กำเนิด (2520: 36) ที่ทำการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก และศุภลักษณ์ เงินบำรุง (2546: 78) ที่ทำการศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กปรับตัวได้ดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบเข้มงวดกวดขัน นอกจากนี้ อรพินทร์ ชูชมและอัฉรา สุชารมณ์ (2532: 58) ยังได้ทำการศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็กอย่างมาก การเลี้ยงดูที่ให้ความอบอุ่น พ่อแม่มีความเข้าใจรักสนับสนุนให้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ จะทำให้เด็กมีการปรับตัวได้ดี มีปัญหาน้อยกว่าเด็กที่ถูกทอดทิ้ง จากผลงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีผลต่อการปรับตัวมากกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้เพียงรูปแบบเดียว

บทบาททางเพศเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่น่าสนใจ เพราะงานวิจัยในปัจจุบันส่วนใหญ่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับเพศ โดยมองข้ามบทบาททางเพศซึ่งมีความลึกซึ้งกว่าดังที่แมคโคบี (ณัฐสุกานต์ ทองสนธิ. 2549: 3 อ้างอิงจาก Maccoby. 1988: 762) กล่าวว่า ความคิดเกี่ยวกับเพศหญิงและเพศชายนั้น เพียงแค่ดูจากลักษณะทางกายภาพก็สามารถบอกได้ว่าแตกต่างกันอย่างไร แต่มโนทัศน์เกี่ยวกับลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงนั้นมีความเกี่ยวเนื่องกับลักษณะทางกายภาพน้อยมาก และมีความเหลื่อมซ้อนกันอยู่ระหว่างลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง นั่นคือ คนหนึ่งอาจมีลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) มากหรือน้อยก็ได้ แต่ไม่มีใครที่จะเป็นเพศหญิง (Female) มากหรือน้อยได้ ดังที่เบ็ม (Bem. 1981: 354-364) ได้กล่าวว่า ความเป็นชาย ความเป็นหญิง เป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องมาตั้งแต่วัยเด็ก บุคคลทั้งชายและหญิงมิใช่จะมีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงเพียงลักษณะเดียว แต่จะมีทั้งความเป็นชายและความเป็นหญิงอยู่ในตนเอง ซึ่งเบ็ม (Bem) แบ่งบุคคลตามบทบาททางเพศเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (Masculine) กลุ่มที่มีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (Feminine) กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) และกลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated) ซึ่งลักษณะเหล่านี้มีส่วนสัมพันธ์กับการปรับตัว ผู้ที่มีบทบาททางเพศในแบบที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) จะมีความยืดหยุ่นมีการผสมผสานระหว่างความเข้มแข็งของชายและความอ่อนโยนของหญิง ทำให้มีความสามารถในการปรับตัวตอบสนองสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ประสบความสำเร็จในชีวิต และมีสุขภาพจิตดีกว่าบุคคลที่มีบทบาททางเพศลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพียงอย่างเดียว ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะบุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้ จะมีความเป็นอิสระจากกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมมากกว่า มีความยืดหยุ่น มีการตอบสนองที่เหมาะสมตามสถานการณ์ต่างๆ ได้ดีและการตอบสนองนี้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นๆ (Kaplan; & Sedney. 1980: 338-340; citing Bem. 1974) สอดคล้องกับสเปนซ์ (วิไลวรรณ ศรีสงคราม. 2539: 76; อ้างอิงจาก spence. 1979: 169) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีบทบาททางเพศในแบบลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) จะสามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์มากกว่าบุคคลที่มีบทบาททางเพศเฉพาะลักษณะใดลักษณะหนึ่ง จากที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าลักษณะความเป็นชายหญิงสูงทั้งคู่จะสามารถเอาชนะสิ่งต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ดีกว่าบทบาททางเพศลักษณะอื่น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งบทบาททางเพศออกเป็น 4 ลักษณะ คือ ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) ลักษณะความเป็นชายและหญิง (Androgyny) และลักษณะไม่ชัดเจน (Undifferentiated)

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบว่านักเรียนที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน จะมีการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยจำแนกวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมโดยรวมและในแต่ละด้าน ของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
2. เพื่อเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมโดยรวมและในแต่ละด้าน ของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ (Interaction Effect) ของบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมโดยรวมและในแต่ละด้าน

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการปรับตัวด้านอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกันว่ามีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับนักเรียนในการเรียนรู้การปรับตัวโดยครอบครัว ครู อาจารย์ และบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ส่งเสริมให้การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม เพื่อให้นักเรียนมีการปรับตัวที่ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ผ่านช่วงวัยรุ่นได้โดยไม่มีปัญหาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 16,797 คน จาก 38 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาด 7 จำนวน 13 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 7,702 คน โรงเรียนขนาด 6 จำนวน 14 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 6,005 คน และโรงเรียนขนาด 5 จำนวน 11 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 3,090 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: online)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 476 คน จาก 8 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาด 7 จำนวน 3 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 218 คน โรงเรียนขนาด 6 จำนวน 3 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 170 คน และโรงเรียนขนาด 5 จำนวน 2 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 88 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two – Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่
  - 1.1 บทบาททางเพศ แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ
    - 1.1.1 ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity)
    - 1.1.2 ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity)
    - 1.1.3 ลักษณะความเป็นชายและหญิง (Androgyny)
    - 1.1.4 ลักษณะไม่ชัดเจน (Undifferentiated)
  - 1.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Child-Rearing)

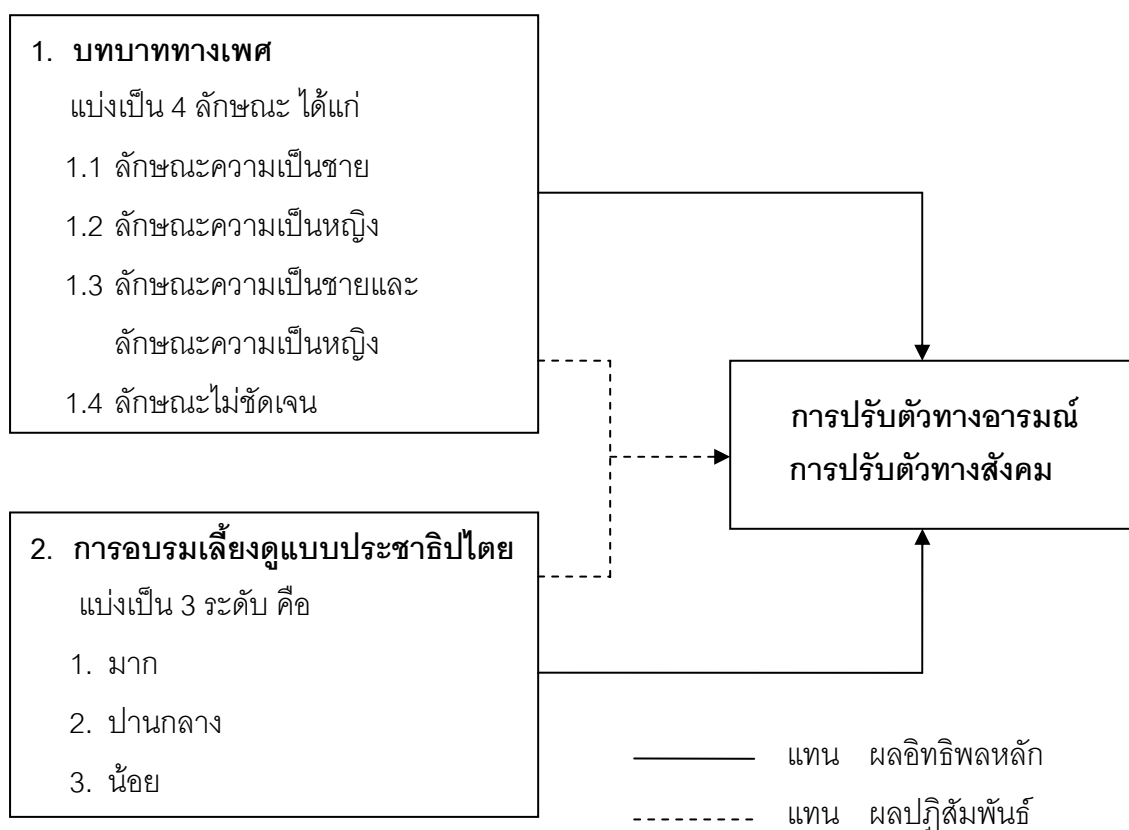
แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

    - 1.2.1 มาก
    - 1.2.2 ปานกลาง
    - 1.2.3 น้อย

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่
  - 2.1 การปรับตัวทางอารมณ์ (Emotional Adjustment)
  - 2.2 การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผลจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากภาพประกอบ 1 ผู้วิจัยแบ่งตัวแปรตาม ได้แก่ การปรับตัว เป็น 2 ด้าน คือ การปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ตามแนวคิดของรอย (Andrew and Roy. 1991) ที่กล่าวว่า สาเหตุใดก็ตามที่มีผลต่อจิตใจย่อมมีผลต่อสังคมด้วย ดังนั้นบุคคลจึงต้องปรับตัว เพื่อรักษาสสมดุลของร่างกาย จิตใจ และสังคม บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการปรับตัวจะมีความมั่นคงในชีวิต พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นคือ มีสุขภาพดี ยอมรับความเป็นจริง และมีความพึงพอใจในชีวิต

ส่วนตัวแปรอิสระที่มีผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ตัวแรก คือ บทบาททางเพศ จากการศึกษาของเบ้ม (Kaplan; & Sedney. 1980: 338-340; citing Bem. 1974) สเปนซ์ (ไวโลวรอน ศรีสงคราม. 2539: 76; อ้างอิงจาก spence. 1979: 169) และฉันทิกา ทิมากร (2533) พบว่า บทบาททางเพศมีความสัมพันธ์กับการปรับตัว โดยผู้ที่มีบทบาททางเพศในแบบที่มีลักษณะความเป็นชายหญิง (Androgyny) จะมีความยืดหยุ่น มีการผสมผสานระหว่างความเข้มแข็งของชายและความอ่อนโยนของหญิง ทำให้มีความสามารถในการปรับตัวตอบสนองสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ประสบความสำเร็จในชีวิต และมีสุขภาพจิตดีกว่าบุคคลที่มีบทบาททางเพศลักษณะใดลักษณะหนึ่งเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยจึงแบ่งบทบาททางเพศเป็น 4 ลักษณะ คือ ลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชายและหญิง และลักษณะไม่ชัดเจน ตามแนวคิดของเบ้ม (Bem. 1981: 354-364)

ตัวแปรอิสระตัวที่สอง คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ซึ่งได้จากแนวคิดของอีริกสัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจวบปัจฉนิก. 2524: 10-12; อ้างอิงจาก Erikson. 1959) ที่กล่าวว่า บุคคลจะปรับตัวได้มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุดคือความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในช่วงนั้นๆ ดังนั้นครอบครัวจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว หรือสุขภาพจิตของบุคคลอย่างใกล้ชิด และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลต่อการปรับตัวมากที่สุด ผู้วิจัยจึงเลือกการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยตามแนวคิดของเฮอร์ลิค (Hurlock. 1974: 90) มาศึกษาเพียงรูปแบบเดียว โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง น้อย

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกัน และได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันมีการปรับตัวทางอารมณ์ การปรับตัวทางสังคมโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน
2. มีผลปฏิสัมพันธ์ของของบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมโดยรวมและในแต่ละด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การปรับตัว (Adjustment) หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะปรับอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและปัญหานั้นๆ

1.1 การปรับตัวทางอารมณ์ (Emotional Adjustment) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และจิตใจ เพื่อลดหรือบรรเทาความรู้สึก ความตึงเครียด หวาดวิตก

ไม่สมหวัง ตลอดจนแสดงอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลง และอยู่ในโลกของความเป็นจริง เพื่อให้ภาวะของจิตใจและอารมณ์อยู่ในภาวะที่สุขสบายที่สุด

1.2 การปรับตัวทางสังคม (Social Adjustment) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เช่น ครอบครัว ครูอาจารย์ เพื่อน เป็นต้น โดยที่บุคคลต้องปรับตัวพฤติกรรมและความต้องการต่างๆ โดยมีการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือกลุ่มขึ้น

2. บทบาททางเพศ (Sex Role) หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเป็นชาย และความเป็นหญิง ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ จากการสังเกตจากบุคคลที่อยู่รอบข้าง เช่น พ่อ แม่ และบุคคลอื่นๆ แบ่งเป็น 4 ลักษณะ คือ

2.1 ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย มีการแสดงออกของความเป็นผู้นำ กล้าหาญ เข้มแข็ง ปกป้องตนเองได้ มีอำนาจในสังคม กล้าแสดงออก ชอบแข่งขัน และมีความเป็นตัวของตัวเอง นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนลักษณะความเป็นชายสูงกว่าค่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นชายและได้คะแนนลักษณะความเป็นหญิงต่ำกว่าค่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง

2.2 ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่สนับสนุนหรือเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการแสดงออกของความอ่อนหวาน นุ่มนวล ซื่อสัตย์ มีลักษณะยอมตาม เป็นมิตร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่แยกตัวตามลำพัง และให้ความสนใจตนเอง นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนลักษณะความเป็นหญิงสูงกว่าค่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นหญิงและได้คะแนนลักษณะความเป็นชายต่ำกว่าค่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นชาย

2.3 ลักษณะความเป็นชายและหญิง (Androgyny) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีความยืดหยุ่น แสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ สามารถผสมผสานความเข้มแข็งของผู้ชายและความอ่อนโยนของผู้หญิงไว้ในตัวเองได้ นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง (Androgyny) หมายถึง นักเรียนที่ได้คะแนนลักษณะความเป็นชายสูงกว่าค่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นชายและได้คะแนนลักษณะความเป็นหญิงสูงกว่าค่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง

2.4 ลักษณะไม่ชัดเจน (Undifferentiated) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่ไม่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยอาจแสดงออกในลักษณะที่ไม่พึงปรารถนาต่อสังคม นักเรียนที่มีลักษณะไม่ชัดเจน (Undifferentiated) หมายถึง นักเรียนที่ได้

คะแนนลักษณะความเป็นชายต่ำกว่าค่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นชายและได้คะแนนลักษณะความเป็นหญิงต่ำกว่าค่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (Democratic Child-Rearing) หมายถึง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อนักเรียน โดยนักเรียนรู้สึกว่าได้ได้รับความรักความอบอุ่น ความยุติธรรม ความมีเหตุผล มีอิสระและเสรีภาพในการคิดและการปฏิบัติตามความเหมาะสม ยอมรับในความสามารถและรับฟังความคิดเห็นหรือข้อโต้แย้งของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับผิดชอบในเรื่องส่วนตัว และให้การช่วยเหลือตามโอกาสอันควร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังหัวข้อต่อไปนี้

1. การปรับตัว
  - 1.1 ความหมายของการปรับตัว
  - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว
  - 1.3 สาเหตุของการปรับตัว
  - 1.4 ลักษณะของการปรับตัว
2. บทบาททางเพศ
  - 2.1 ความหมายลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิง
  - 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศ
  - 2.3 การวัดบทบาททางเพศ
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย
  - 3.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
  - 3.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู
  - 3.3 ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว
  - 4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ
  - 4.2 งานวิจัยในประเทศ

1. การปรับตัว

1.1 ความหมายของการปรับตัว

ลาซารัส (นิภา นิธยานน. 2530: 9; อ้างอิงจาก Lazarus. 1969) กล่าวว่า การปรับตัว เป็นกระบวนการหรือวิธีการทั้งหลายทางจิต ซึ่งมนุษย์ใช้ในการเผชิญข้อเรียกร้อง หรือแรงผลักดันภายนอกและภายใน

โคลแมน และแฮมเมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530: 69; อ้างอิงจาก Colman; & Hammen. n.d. 1974: 535) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้าน

ความต้องการ หรือด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนกระทั่งบุคคลนั้นสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ และถ้าบุคคลนั้นปรับตัวได้ก็จะอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้นได้อย่างมีความสุข

อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์ (2532: 7) กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การปรับ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้เกิดความสอดคล้องกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง

วรารมณ์ ตระกูลสุชัย (2545: 2) กล่าวว่า การปรับตัว (Adjustment) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลใช้ความพยายามในการปรับตนเอง เมื่อต้องเผชิญสภาพปัญหาความอึดอัดใจ ความคับข้องใจ ความเครียด ความทุกข์ ความวิตกกังวลต่างๆ จนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นๆ สามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมหรือในสภาพปัญหานั้นได้

จากการศึกษาความหมายของการปรับตัว สรุปได้ว่า การปรับตัว หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะปรับอารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและปัญหานั้นๆ

ความหมายของการปรับตัวทางอารมณ์

แฮมริน (Hamrin. 1969: 17) กล่าวว่า การปรับตัวทางอารมณ์ เป็นกระบวนการของจิตใจ เพื่อขจัดความตึงเครียด ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่บุคคลไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้

โปดัสกา (Poduska. 1980: 418) ให้ความหมายการปรับตัวทางอารมณ์ว่า เป็นความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์ของบุคคลอันเกิดจากการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้บุคคลนั้นสามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ยิ่งขึ้น

สุวณีย์ ดันติพัฒนานันท์ (2522: 42) กล่าวว่า การปรับตัวทางอารมณ์ของบุคคลจะเกิดขึ้นได้โดยการทำงานของจิตใจ ซึ่งจะมีการควบคุมความสมดุลทางจิตใจและอารมณ์ เช่นเดียวกับร่างกาย เมื่อมีสิ่งรบกวนความสงบสุขของอารมณ์ จะทำให้ความสมดุลเสียไป ดังนั้น จิตใจจะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อลดหรือบรรเทาความไม่สมดุลนั้น ด้วยวิธีการใดวิธีหนึ่งต่อไปนี้

1. กระบวนการปรับสมดุลทางอารมณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ดำเนินการโดยใช้ความพยายาม และความตั้งใจในระดับจิตสำนึก

2. กลไกทางจิต ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยบุคคลไม่รู้ตัว เกิดขึ้นในระดับจิตไร้สำนึก กระบวนการทั้งสองนี้มีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน คือ ช่วยรักษาสสมดุลของอารมณ์ บรรเทาความรู้สึกกลัว หวาดวิตก ไม่สมหวัง ความขัดแย้งในใจ เพื่อให้ภาวะของอารมณ์อยู่ในภาวะที่สุขสบายมากที่สุด

กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2524: 180) กล่าวว่า การปรับตัวทางอารมณ์ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นด้านอารมณ์ ปัญหา

ด้านบุคลิกภาพ และปัญญาด้านความต้องการ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจนเป็นสภาพการณ์ที่ตนสามารถทนอยู่ได้ในสังคม หรือสภาพแวดล้อมนั้นๆ ได้อย่างมีความสุข

วจิราภรณ์ ไชยรัตน์ (2539: 20) ให้ความหมายการปรับตัวทางอารมณ์ว่า หมายถึง กระบวนการของจิตใจที่พยายามรักษาสมดุลทางจิตใจและอารมณ์ เพื่อให้บุคคลสามารถแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับเหตุการณ์ และมีภาวะของอารมณ์อยู่ในภาวะที่สุขสบายมากที่สุด

กรรณิการ์ กาญจนานุกูล (2540: 22) ให้ความหมายการปรับตัวทางอารมณ์ว่า หมายถึง การทำงานของจิตใจ ซึ่งมีกระบวนการรักษาสมดุลทางจิตใจและอารมณ์ เพื่อลดหรือบรรเทาความรู้สึก ความตึงเครียด หวาดวิตก ไม่สมหวัง ตลอดจนสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงและอยู่ในโลกของความเป็นจริง เพื่อให้ภาวะของจิตใจและอารมณ์อยู่ในภาวะที่สุขสบายมากที่สุด และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาความหมายของการปรับตัวทางอารมณ์ สรุปได้ว่า การปรับตัวทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และจิตใจ เพื่อลดหรือบรรเทาความรู้สึก ความตึงเครียด หวาดวิตก ไม่สมหวัง ตลอดจนแสดงอารมณ์ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลง และอยู่ในโลกของความเป็นจริง เพื่อให้ภาวะของจิตใจและอารมณ์อยู่ในภาวะที่สุขสบายที่สุด

ความหมายของการปรับตัวทางสังคม

กรอนลันด์ (อารี ทองทัฬ. 2531: 8; อ้างอิงจาก Gronlund. 1957: 175) ให้ความหมายของการปรับตัวทางสังคมว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่น เช่น ครู เพื่อน นักเรียน ความสามารถในการเข้าร่วมในชั้นเรียน หรือกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ทั้งนี้โดยไม่มีปัญหาข้อขัดแย้งที่ทำให้กระทบกระเทือนถึงสัมพันธภาพระหว่างบุคคลขึ้น

เฮอร์ลิค (Hurlock. 1978: 260-261) ให้ความหมายของการปรับตัวทางสังคมว่า หมายถึง ความสำเร็จซึ่งบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ปรับตัวให้เข้ากับบุคคลทั่วไปและกลุ่ม บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะเรียนรู้ทักษะทางสังคมได้ดี เช่น ความสามารถในการเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นทั้งที่เป็นเพื่อนและคนแปลกหน้า และจะช่วยพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อสังคมด้วย เช่น มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่น นอกจากนั้น เฮอร์ลิค ยังบอกถึงเกณฑ์ในการปรับตัวทางสังคมดังต่อไปนี้

1. การแสดงออกที่เหมาะสม (Overt performance) คือ มีการแสดงออกที่เหมาะสมเป็นไปตามความคาดหวังของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ได้รับการยกย่องจากกลุ่ม
2. การปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มต่างๆ (Adjustment to different groups) คือ สามารถปฏิบัติตัวเข้ากับบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ใหญ่กว่าหรือเพื่อน

3. ทักษะคติต่อสังคม (Social attitudes) คือ มีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ ต่อการเข้าร่วมสังคมและบทบาทของตนเองในสังคม

4. ความพึงพอใจในตนเอง (Personal satisfaction) คือ มีความพึงพอใจในบทบาทของตนเองทั้งในการเป็นผู้นำและผู้ตาม

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา (ราชบัณฑิตยสถาน. 2532: 334) ให้ความหมายการปรับตัวทางสังคมว่า หมายถึง การที่บุคคลปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์หรือแข่งขันกัน คนในสังคมจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้โดยการปรับปรุงไม่ให้เกิดความขัดแย้งจนถึงต้องแตกกลุ่มกัน แม้ว่าแต่ละคนอาจจะมีนิสัยใจคอหรือผลประโยชน์แตกต่างกัน

อัญชลี ทองจันทร์ (2546: 11) ให้ความหมายการปรับตัวทางสังคมว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลทั่วไปและกลุ่ม โดยที่บุคคลต้องมีการปรับปรุงพฤติกรรมและความต้องการต่างๆ เพื่อให้เกิดสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือกลุ่มขึ้น

จากการศึกษาความหมายของการปรับตัวทางสังคม สรุปได้ว่า การปรับตัวทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น เช่น ครอบครัว ครูอาจารย์ เพื่อน เป็นต้น โดยที่บุคคลต้องปรับพฤติกรรมและความต้องการต่างๆ โดยมีการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลหรือกลุ่มขึ้น

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

ทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Roy's Adaptation Model)

แอนดรูว์และรอย (Andrew; & Roy. 1991: 33–35) ได้อธิบายถึงการปรับตัวไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมการตอบสนองของบุคคลเมื่อเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเอง หรือสิ่งแวดล้อมของตนเอง เพื่อปรับให้คงสภาวะสมดุลทั้งร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งรอยเชื่อว่าคนเราประกอบด้วย กาย จิต สังคม (Man in a Biopsychosocial Being) เป็นหน่วยเดียวที่ไม่อาจแบ่งแยกได้ (Unified Whole) องค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้มีความสัมพันธ์ต่อกันทำงานผสมผสานเป็นหน่วยเดียวกัน เพื่อคงสภาวะปกติสุขหรือสภาวะสุขภาพดี สาเหตุใดก็ตามที่มีผลต่อกายย่อมส่งผลกระทบต่อจิตใจ และสังคมด้วย ในทำนองเดียวกันสิ่งที่มีผลกระทบต่อจิตย่อมมีผลกระทบต่อกายและสังคมด้วย ดังนั้น บุคคลจึงต้องมีการปรับตัวเพื่อรักษาความสมดุลของร่างกาย จิตใจ และสังคม บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการปรับตัวจะมีความมั่นคงในชีวิต พฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นคือ มีสุขภาพดี ยอมรับความเป็นจริง มีความพึงพอใจในชีวิต ส่วนบุคคลที่ประสบความล้มเหลวในการปรับตัวก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ไม่ยอมรับความเป็นจริง เสรีซึม กลไกที่บุคคลใช้ในการปรับตัวเพื่อรักษาสมดุลประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. กลไกการควบคุม (Regulator Mechanism) เป็นกลไกการปรับตัวที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติโดยที่บุคคลไม่รู้สึกรู้ตัว เป็นการทำงานร่วมกันของระบบประสาท ระบบต่อมไร้ท่อ การรับรู้และการตอบสนองเพื่อจะควบคุมการทำงานของร่างกายให้อยู่ในภาวะสมดุล

2. กลไกการรับรู้ (Cognator Mechanism) เป็นกลไกการปรับตัวที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งเกี่ยวกับกระบวนการทางจิต สังคม ที่บุคคลใช้ในการปรับตัวให้เข้ากับภาวะเครียด บุคคลจะเรียนรู้ การปรับตัวในส่วนนี้จากทักษะการเข้าสังคม ประสบการณ์แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงและระดับการศึกษาซึ่งเป็นการทำงานของสมองในระดับสูง

กลไกการปรับตัวทั้ง 2 ส่วนจะเกิดควบคู่กันเสมอ ทำงานร่วมกันเสมือนว่าเป็นหน่วยเดียวกัน โดยสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามาทางกลไกควบคุมแล้วส่งต่อไปที่กลไกการรับรู้

รอยได้วิเคราะห์ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ตามหลักของมาสโลว์ (Maslow's Hierachy of Needs) เป็นแนวทางในการทำความเข้าใจธรรมชาติของคน ซึ่งเชื่อว่า มนุษย์ต้องการปรับตัวเพื่อคงไว้ซึ่งความต้องการพื้นฐานอันเป็นดัชนีบ่งชี้ความมั่นคงของชีวิต ซึ่งได้จากการที่บุคคลมีความมั่นคงทางด้านร่างกาย ความมั่นคงทางด้านจิตใจ และความมั่นคงทางด้านสังคม สามารถแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลจากกลไกควบคุมและกลไกการรับรู้ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมการปรับตัวตามความต้องการของร่างกาย (Physiological Needs) เป็นการตอบสนองของบุคคลในร่างกาย พฤติกรรมจะปรากฏออกมาเป็นการทำงานของเซลล์เนื้อเยื่อ อวัยวะและระบบ ซึ่งประกอบเป็นร่างกายของมนุษย์ เพื่อตอบสนองความมั่นคงทางด้านร่างกาย (Physiologic Integrity) ซึ่งพิจารณาได้จากการตอบสนองขั้นพื้นฐาน (Basic Need) ได้แก่ ความต้องการออกซิเจน อาหาร การขับถ่าย การทำกิจกรรมและการพักผ่อน การตอบสนองในด้านต่างๆ ต้องอาศัยความรู้สึก การควบคุมน้ำและเกลือแร่ การทำงานของระบบประสาทและระบบไร้ท่อ โดยมีกลไกการควบคุมเป็นตัวเชื่อมโยงการทำงานและตอบสนองออกมาเป็นพฤติกรรมปรับตัว เป้าหมายสูงสุดของการดำรงชีวิตในภาวะปกติสุข คือ สมดุล ซึ่งมนุษย์พยายามรักษาสภาวะเช่นนี้ได้ ถ้าผลการปรับตัวไม่สามารถก่อให้เกิดการตอบสนองในทางบวกได้ ก็จะปรากฏเป็นพฤติกรรมการปรับตัวในทางลบหรือล้มเหลว (Maladaptation Behavior)

2. พฤติกรรมการปรับตัวด้านอัตมโนทัศน์ (Self - Concept) นอกเหนือจากการปรับตัวเพื่อให้ได้ซึ่งความต้องการทางร่างกาย มนุษย์จำเป็นต้องมีความมั่นคงทางด้านจิตใจ (Psychic Integrity) และสิ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อการคงไว้ซึ่งความมั่นคงทางจิตใจ คือ ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองอันเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ตลอดจนการปะทะสัมพันธ์กับผู้อื่น ในทางจิตวิทยาเชื่อว่าพฤติกรรมทุกอย่าง ของมนุษย์เป็นผลมาจากความนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง บุคคลที่

มีความเชื่อมั่นและมองเห็นคุณค่าของตนเองจะมีการปรับตัวต่อสภาวะกดดันต่างๆ ดีกว่าบุคคลที่มีความรู้สึกต่อตนเองในทางลบ

3. พฤติกรรมการปรับตัวตามบทบาทหน้าที่ (Role Function) การแสดงบทบาทหน้าที่ต่างๆ ของบุคคลได้เหมาะสมทั้งทางด้านพฤติกรรม การแสดงออก อารมณ์และความรู้สึก เป็นการตอบสนองความต้องการและเพื่อคงไว้ซึ่งความมั่นคงทางสังคม (Social Integrity) ในสถานการณ์ใดก็ตามที่บุคคลไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนได้ บุคคลต้องการปรับตัว เพื่อให้การแสดงบทบาทของตนเป็นไปตามปกติหากจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัยการปรับตัวของบุคคลนั้น

4. การปรับตัวด้านการพึ่งพาหะหว่างกัน (Interdependence) ความจริงทางสังคมอีกประการหนึ่ง คือ การที่คนเราต้องการมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ถือว่าเป็นความต้องการพื้นฐานของบุคคลที่คงไว้ซึ่งความมั่นคงทางสังคม (Social Integrity) ด้วยประการหนึ่ง ความพอเหมาะระหว่างเกิดความมั่นคงทางด้านจิตใจและสังคม โดยปกติบุคคลพยายามคงไว้ซึ่งความเป็นตัวของตัวเองและยอมพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในขอบเขตที่ตนเองและสังคมยอมรับ

ทฤษฎีการปรับตัวของอีริคสัน

อีริคสัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2524: 10-12; อ้างอิงจาก Erikson. 1959) กล่าวว่า ตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นไปนั้น บุคคลมีการพัฒนาทางอารมณ์เชิงสังคมและบุคลิกภาพไปจนตลอดชีวิต โดยบุคคลอาจเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้มากน้อยเพียงไรในช่วงอายุใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในช่วงนั้นๆ ฉะนั้นในวัยทารกจนถึงวัยรุ่น ครอบครัวย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว หรือสุขภาพจิตของบุคคลอย่างใกล้ชิด อีริคสัน ได้แบ่งขั้นตอนของการพัฒนาทางอารมณ์เชิงสังคมของบุคคลออกเป็น 8 ขั้น ซึ่งเริ่มตั้งแต่แรกเกิดจนอายุ 80 ปี ความจำเป็นที่ต้องปรับตัวของบุคคลนั้น อีริคสันเห็นว่า ส่วนใหญ่เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ทางความรู้ ความสามารถ และความเปลี่ยนแปลงทางสถานภาพทางสังคม ส่วนการที่บุคคลจะปรับตัวได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นที่มีต่อผู้แวดล้อมรอบตน โดยผู้แวดล้อมรอบตนจะสามารถช่วยให้บุคคลปรับตัวได้อย่างราบรื่นหรือทำการขัดขวาง หรือผลักดันบุคคลไปในทิศทางที่ทำให้ปรับตัวไม่ได้ก็ได้ นอกจากนี้การที่บุคคลจะปรับตัวได้ดีเพียงไรนั้น ขึ้นก่อนยังมีอิทธิพลต่อความสามารถปรับตัวในขั้นตอนต่อไปของบุคคลนั้นด้วย

ทฤษฎีของอีริคสันชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของครอบครัวในการวางพื้นฐานทางจิตใจให้แก่บุคคลตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นมา ในขั้นก่อนหน้านั้น ครอบครัวอาจจะทำให้กำลังใจ ให้ความมั่นใจ และชักจูงใจให้ทารก เด็กเล็กและเด็กโต สามารถพัฒนาทางกล้ามเนื้อและทางสติปัญญา เสริมสร้าง

ความสนใจในงานให้เด็กจนเด็กได้ฝึกฝนจนเกิดความรู้ความชำนาญ และมีความขยันขันแข็งที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะสิ่งที่ตนชอบและถนัด ส่วนครอบครัวบางประเภทอาจจะเรียกร้องผลักดันเด็กมากเกินไป หรือโอบอุ้มเด็กมากจนเด็กไม่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้ เด็กรู้ว่าไม่มีใครเข้าใจตนและมีความขัดแย้งกับครอบครัวอยู่เสมอ เด็กไม่กล้าลองสิ่งแปลกใหม่ รู้สึกว่าตนเองไร้ฝีมือและไร้ความสามารถและเมื่อเป็นเด็กโตก่อนวัยรุ่นก็กลายเป็นคนที่มีปมด้อย

เมื่อมาถึงขั้นวัยรุ่น (อายุ 13-19 ปี) เป็นขั้นการปรับตัวขั้นที่ 5 ตามทฤษฎีของอีริคสัน ในช่วงอายุนี้อะไรก็เกิดขึ้นใหม่อันเนื่องมาจากเปลี่ยนแปลงทางสรีระ คือ ความต้องการทางเพศและความต้องการอิสระ ซึ่งทำให้วัยรุ่นดิ้นรน และต่อสู้กับทฤษฎีข้อบังคับทางสังคม ผู้ที่ปรับตัวได้เป็นผู้แสดงความสมดุลระหว่างความต้องการของสังคมกับความต้องการส่วนตัว มีอิสระเสรีพอสมควร แต่ก็ยังยอมรับคำแนะนำตักเตือนจากผู้ใหญ่ สามารถพัฒนาเอกลักษณ์จากอีโก้ (Ego-Identity) ซึ่งหมายถึง การเข้าใจว่าตนเองเป็นใครกำลังจะดำเนินชีวิตไปในทิศทางใด และจะเป็นที่ยอมรับของคนอื่นหรือไม่ มีความเชื่อและค่านิยมทางการเมือง ศาสนา และการเลือกอาชีพอย่างไร ส่วนผู้ที่ปรับตัวไม่ได้มักเกิดปัญหาทางจิตหรือมีปัญหาสังคม ฉะนั้นในช่วงวัยรุ่นนี้ บุคคลต้องการความอบอุ่นและความเข้าใจจากครอบครัว การผ่อนหนักผ่อนเบาเพื่อฝึกความเป็นอิสระของบุคคล ฉะนั้นความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในช่วงวัยรุ่นนี้ จึงยังมีความสำคัญต่อสุขภาพจิตของเยาวชนมาก

ทฤษฎีการปรับตัวของฮาวิกเฮิร์สท์

ฮาวิกเฮิร์สท์ (Havighurst, 1953: unpagged) พิจารณาการปรับตัวในแง่ของการเรียนรู้ตามขั้นพัฒนาการของชีวิต เขามีความเห็นว่าการพัฒนาการของชีวิตในแต่ละวัยนั้นบุคคลจะมีงานประจำวัยหรืองานประจำขั้นที่ต้องเรียนรู้ควบคู่ไปด้วย ถ้าบุคคลสามารถพัฒนางานประจำวัยได้สำเร็จก็จะเป็นบุคคลที่มีความสุข และสามารถพัฒนางานประจำวัยในขั้นต่อไปได้สำเร็จด้วย ในทางตรงข้ามงานในช่วงวัยใดไม่ประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลนั้นไม่มีความสุขและพัฒนางานประจำวัยในช่วงต่อไปด้วยความยากลำบาก ดังนั้นการที่บุคคลปรับตัวได้ในทัศนะของฮาวิกเฮิร์สท์ จึงหมายถึงบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้และพัฒนางานประจำวัยให้ผ่านพ้นได้ด้วยดี งานพัฒนาตามขั้นที่จำเป็นสำหรับวัยรุ่นและผู้ใหญ่ออนต้น ประกอบด้วย

1. สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเหมาะสมกับเพื่อนรุ่นเดียวกันทั้งที่เป็นเพศเดียวกันและต่างเพศ
2. สามารถปรับตัวได้เหมาะสมกับบทบาททางเพศของตน
3. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการทางร่างกายของตน สามารถปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลง
4. สามารถควบคุมอารมณ์ของตนได้ เป็นตัวของตัวเอง

5. มั่นใจในเศรษฐกิจการเงิน สามารถรับมือกับข้อบกพร่องในการใช้จ่ายเงินได้
  6. การเลือกและเตรียมตัวเพื่ออาชีพ
  7. เตรียมตัวในเรื่องคู่ครองและชีวิตครอบครัว
  8. พัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องค่านิยม และจริยธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต
- ฉะนั้นทฤษฎีการปรับตัวของรอย ทฤษฎีการปรับตัวของอีริคสันและทฤษฎีการปรับตัวของ

ฮาวิกเฮิร์สท์ จึงมีประโยชน์ในการช่วยอธิบายว่า การปรับตัว นอกจากจะเกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความมั่นคงทางด้านจิตใจ และความมั่นคงทางด้านสังคมแล้ว การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว พื้นฐานทางจิตใจแต่เดิมของเด็ก และบทบาททางเพศก็มีผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมด้วย

1.3 สาเหตุของการปรับตัว

โคลแมน และแฮมเมน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2530: 71; อ้างอิงจาก Coleman; & Hammen. 1974: 93-94) กล่าวว่า ปัญหาต่างๆ ในการปรับตัว อาจมีสาเหตุแตกต่างกันไป สาเหตุบางประการอาจเนื่องมาจากบุคคลนั้นเอง หรือจากสภาพแวดล้อม และเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งเผชิญปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากตัวบุคคลนั้นเองหรือปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อม โดยทั่วไปบุคคลนั้นก็จะพยายามปรับตัวต่อสภาพที่เป็นปัญหาที่เขากำลังเผชิญนั้น เพื่อให้สภาวะของความกดดันความเครียดความวุ่นวายใจ หรือความกังวลใจค่อยๆ คลี่คลายลงจนกระทั่งหมดไปในที่สุด อย่างไรก็ตามบุคคลไม่สามารถขจัดปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้หมดสิ้นไปได้เมื่อเป็นเช่นนี้ สภาวะความวุ่นวายใจหรือไม่เป็นสุขก็ยังคงมีต่อไป และอาจมีผลกระทบให้บุคคลนั้นต้องสูญเสียความสมดุลในตนเองซึ่งอาจจะก่อให้เกิดความแปรปรวนทางความรู้สึกความคิดและพฤติกรรม

วารินทร์ สายโอบเอื้อ และสุณีย์ ธีรดากร (2522: 159-160) อธิบายว่า คนจะปรับตัวเมื่อเกิดความไม่สบายใจ ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และความเครียด ซึ่งเกิดจาก

1. เกิดจากมนุษย์ไม่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้ ซึ่งอาจเป็นเพราะอุปสรรคที่เนื่องจากตัวเองหรือผู้อื่น มีผลทำให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจ หรือความคับข้องใจ

มาสโลว์ (Maslow. 1954: 80-92) จัดลำดับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็น 5 ขั้นดังนี้

- 1.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย ได้แก่ ความหิว ความกระหายน้ำ ต้องการพักผ่อน

- 1.2 ความต้องการทางด้านความปลอดภัย ได้แก่ ความรู้สึกอบอุ่นมั่นคง การปกป้องคุ้มครองจากผู้อื่น การหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด หรือความทุกข์

1.3 ความต้องการความรักความเป็นเจ้าของ ได้แก่ ความต้องการความรัก ความอบอุ่น การมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในหมู่คณะ

1.4 ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ ได้แก่ ต้องการชื่อเสียงเกียรติยศ ความร่ำรวย สถานะทางสังคม การยอมรับนับถือ และการยอมรับจากสังคม

1.5 ความต้องการสัจจะแห่งตน ได้แก่ ต้องการเข้าใจตนเองอย่างถ่องแท้ เข้าใจความเป็นจริงของชีวิตและสรรพสิ่งทั้งหลาย ต้องการใช้พลังงานความสามารถของตนเองให้เต็มที่ เพื่ออุทิศตนให้เป็นประโยชน์แก่วิทยาการและมวลมนุษยชาติ ซึ่งเป็นความต้องการที่อยู่เหนือความต้องการเกี่ยวกับชื่อเสียงเกียรติยศ ความร่ำรวย หรือการกระทำเพื่อตนเอง

2. เกิดจากความขัดแย้ง หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลไม่สามารถจะตัดสินใจเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามความต้องการของตนเอง ความขัดแย้งจำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ

2.1 ความขัดแย้งในทางบวก เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากการที่ต้องเลือกเพียงอย่างเดียวในสิ่งที่ตนเองชอบเท่าๆ กัน ตั้งแต่ 2-3 อย่างขึ้นไป ยิ่งชอบมากทุกอย่างยิ่งเลือกยาก กว่าที่จะเลือกได้ต้องใช้เวลานาน แม้เลือกแล้วก็ยังต้องเสียดายสิ่งที่ไม่สามารถจะเลือกได้

2.2 ความขัดแย้งในทางลบ เกิดจากการที่บุคคลต้องเลือกในสิ่งที่ไม่ชอบและไม่ถูกใจ ตั้งแต่ 2-3 อย่างขึ้นไป จะไม่เลือกก็ไม่ได้ เลือกไปแล้วก็ไม่สบายใจ เพราะสิ่งต่างๆ เหล่านั้น บุคคลไม่ชอบไม่ถูกใจเลย แต่ก็ต้องเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.3 ความขัดแย้งในทางบวกและลบ เกิดขึ้นในกรณีที่สิ่งต่างๆ หรือบุคคลหรือสัตว์ที่ต้องเลือกนั้นมีทั้งถูกใจและไม่ถูกใจในระดับที่เท่าๆ กันทั้งหมด ตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป แต่ต้องเลือกเพียงอย่างเดียว

นิภา นิธยาน (2530: 71-87) กล่าวว่า การปรับตัวเกิดจากสาเหตุที่มนุษย์ต้องเผชิญกับแรงกดดันที่มีอิทธิพลสำคัญกับการปรับตัว 2 ประการ คือ

1. แรงผลักดันภายนอก หรือข้อเรียกร้องอันเกิดจากสภาพแวดล้อม และแรงผลักดันที่ข้อเรียกร้องของสังคมหรือบุคคลมีความสัมพันธ์กัน

2. แรงผลักดันภายใน ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นภายในตัวบุคคล ซึ่งเกิดจากสภาพทางสรีระ ได้แก่ ความต้องการสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ เช่น อาหาร น้ำ อากาศ ความอบอุ่น การพักผ่อนนอนหลับที่เพียงพอ อีกประการหนึ่งคือ จากประสบการณ์ทางสังคมที่บุคคลนั้นได้เรียนรู้ในอดีตหรือประสบการณ์ที่ผ่านมา เรียกอีกนัยหนึ่งว่า “เหตุจูงใจทางสังคม” ความต้องการจะมีเพื่อนฝูง ความต้องการความรัก ความต้องการความสำเร็จ และการเป็นที่ยกย่องนับถือ ซึ่งแรงกระตุ้นภายในทั้งสองประการดังกล่าวนี้มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันในการทำให้บุคคลเกิดความสุขหรือความทุกข์ ตลอดจนในการกำหนดพฤติกรรมการปรับตัวของบุคคลด้วย

ศุภลักษณ์ จารุรัตน์จามร (2534: 265) อธิบายสาเหตุที่ทำให้บุคคลต้องเกิดการปรับตัว 2 ประการใหญ่ๆ ได้แก่

1. สาเหตุทางกายภาพ เช่น อากาศร้อนเกินไป หรืออากาศหนาวจัดเกินไป หรือร่างกายได้รับบาดเจ็บ ทำให้ร่างกายต้องปรับสภาพเข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และอาจปรากฏออกมาในลักษณะต่างๆ เช่น ความเหนื่อยล้า ความเฉื่อยชา หรือความตกใจกลัว

2. สาเหตุทางจิตวิทยา แม้จะไม่มีผลกระทบต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายโดยตรงแต่ก็มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ได้แก่

2.1 ความคับข้องใจ (Frustration) หมายถึง สภาวะที่เกิดขึ้นจากการมีอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถไปถึงเป้าหมาย ผลที่เกิดขึ้นเป็นเหตุให้เกิดอารมณ์ด้านลบ เช่น โกรธ กลัว วิตกกังวล เครียด ฯลฯ ซึ่งสัมพันธ์กับสรีระของบุคคล ทำให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ กัน อุปสรรคหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดความคับข้องใจ ได้แก่

2.1.1 สาเหตุทางกายภาพ (Physical Factors) เป็นความคับข้องใจที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตเป็นอุปสรรค เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ ฝนแล้ง น้ำท่วม เป็นเหตุให้เกิดความคับข้องใจแก่เกษตรกร คนที่รีบเดินทางแต่ฝนตกหรือรถเสีย ทำให้ล่าช้า ก่อให้เกิดความคับข้องใจแก่คนนั้น เป็นต้น

2.1.2 สาเหตุทางจิตวิทยา (Psychological Factors) เป็นความคับข้องใจที่เกิดจากอุปสรรค ดังนี้

2.1.2.1 สาเหตุทางสังคม (Social Factors) เป็นความคับข้องใจอันเป็นผลมาจากการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม หรืออยู่ในสังคมต้องมีความสัมพันธ์ต้องพึ่งพาอาศัยกัน สาเหตุทางสังคมย่อมก่อให้เกิดความคาดหวัง ความกดดันให้เกิดความคับข้องใจ เช่น เด็กที่มีน้องใหม่ ความรักความเอาใจใส่จากมารดาจึงถูกแบ่งไป ทำให้เด็กเกิดความต้องการทางใจและความต้องการทางสังคม หากเด็กไม่ได้รับการตอบสนองเต็มที่ ย่อมก่อให้เกิดความคับข้องใจ

2.1.2.2 สาเหตุสภาพส่วนบุคคล (Personal Factors) เป็นความคับข้องใจอันเกิดจากความจำกัด ความบกพร่อง หรือการขาดทางร่างกาย เช่น มีความพิการ เกิดการเจ็บป่วยเป็นเวลานาน การขาดเสน่ห์หรือความงาม การขาดเชาวน์ปัญญา เป็นต้น หากวางเป้าหมายไว้เกินสภาพส่วนบุคคลย่อมทำให้ไม่สามารถถึงเป้าหมายได้ เช่น คนที่เชาวน์ปัญญาไม่ดี เรียนไม่เก่ง แต่อยากเรียนระดับอุดมศึกษา คนที่ไม่สวดยอยากเป็นเทพี

2.2 ความขัดแย้ง (Conflict) หมายถึง สภาวะที่เกิดขึ้นมีสาเหตุ 2 สาเหตุขึ้นไป ซึ่งมีความสำคัญเท่าๆ กัน เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน และไม่สามารถเลือกตอบสนองสาเหตุ

ทั้งหมดในครั้งเดียวกันได้ จึงจำเป็นต้องเลือกเพียงสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นเมื่อเหตุการณ์หรือเป้าหมายที่ต้องการที่พึงปรารถนาที่น่าสนใจดึงดูดใจหลายๆ อย่างเกิดขึ้นพร้อมกัน บุคคลต้องการจะหลีกเลี่ยงทั้งหมด แต่ก็จำเป็นต้องเลือกสภาพใดสภาพหนึ่ง นอกจากนี้ความขัดแย้งยังเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุการณ์หรือเป้าหมายเดียวกันแต่มีทั้งต้องการ ไม่ต้องการ พึงปรารถนา ไม่พึงปรารถนา ดึงดูดใจ ไม่ดึงดูดใจ อยู่ร่วมกัน ทำให้เกิดทัศนคติสองทางก้ำกึ่งกัน สภาพการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นบ่อยๆ ในชีวิตประจำวัน คนเราจะปรับตัวเมื่อเกิดความไม่สบายใจ ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ และความเครียด

เมื่อพิจารณาสาเหตุของการปรับตัวดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การปรับตัวของมนุษย์โดยทั่วไป มีสาเหตุเนื่องมาจากต้องการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของตนเอง คือ ความต้องการทางกาย ทางจิตใจ และทางสังคม บุคคลต้องปรับอารมณ์และพฤติกรรมให้เหมาะสมเพื่อให้อยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข แต่ถ้าบุคคลนั้นไม่สามารถปรับอารมณ์และพฤติกรรมได้ก็จะเกิดความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งอาจทำให้เกิดการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4 ลักษณะของการปรับตัว

ลักษณะของการปรับตัวที่ดี

ทินดอลล์ (Tindall. 1959: 76) กล่าวถึง บุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดี ไว้ดังนี้

1. รักษาไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของบุคลิกภาพ โดยมีความสามารถผสมผสานความต้องการของตนกับพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองความต้องการนั้น โดยที่พฤติกรรมดังกล่าวต้องเข้ากันได้กับสิ่งแวดล้อม

2. ประพฤติปฏิบัติตามปทัสฐานของสังคม

3. ปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นจริง

4. มีความมั่นคงทางอารมณ์ และสามารถควบคุมอารมณ์ได้

5. มีวุฒิภาวะ

6. มองสังคมในแง่ดี และช่วยเหลือสังคมเสมอ

ลาซารัส (ออร์พินท์ ชูชม; และอัจฉรา สุขารมณ์. 2532: 8; อ้างอิงจาก Lazarus. 1969) ได้จัดองค์ประกอบที่แสดงว่าบุคคลปรับตัวได้ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. มีความคิดเชิงวิเคราะห์ กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความสุขในการแก้ปัญหา โดยที่จะวางแผนอย่างระมัดระวัง และทำงานละเอียดจริงจัง

2. มีทักษะทางสังคม กล่าวคือ เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้อย่างง่ายดาย เป็นบุคคลที่มีชีวิตชีวา เพลิดเพลินในการเข้าสังคม

3. มีความมั่นคงทางอารมณ์ กล่าวคือ เป็นบุคคลที่ไม่ปล่อยอารมณ์ไปกับความกลัว หรือความวิตกกังวลจนเกินไป สามารถผ่อนคลายและหลีกเลี่ยงความตึงเครียด มองชีวิตในสภาพความเป็นจริงมากกว่าเพื่อฝัน

4. มีความเชื่อมั่น กล่าวคือ เป็นบุคคลที่เห็นคุณค่าในการตัดสินใจของตนเองปรับตัวได้อย่างง่ายดายในสถานการณ์ใหม่ หรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัจจุบันและอนาคตด้วยดี

5. ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความอดทนไม่โกรธบ่อยและไม่โกรธง่าย มองโลกในแง่ดี ไม่วิพากษ์วิจารณ์คนอื่นมากเกินไป

6. ความพึงพอใจในบ้าน กล่าวคือ เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี พึงพอใจในสภาพของบ้าน ได้รับการยกย่องและเข้าใจจากทางบ้าน

มนูญ ตนะวัฒนา (ศุภลักษณ์ เงินบำรุง. 2546: 18; อ้างอิงจาก มนูญ ตนะวัฒนา. 2526: 141-143) กล่าวถึงลักษณะของคนที่ปรับตัวได้ดีดังนี้

1. มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง (Self-Knowledge) ผู้ที่ปรับตัวได้ดี คือ ผู้ที่รู้ถึงพลังจิตแรงจูงใจ ความปรารถนา ความทะเยอทะยาน ความรู้สึก ความสามารถ และอารมณ์ต่างๆ ของตนเอง นั่นคือ จะต้องเข้าใจทุกสิ่งทุกอย่างเกี่ยวกับตนเองได้หมด ทั้งพฤติกรรมและความรู้สึกของตนเอง

2. มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนมีค่า (Self-Esteem) ประกอบด้วยความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง และความสามารถที่จะทำหน้าที่ให้แก่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีความรู้สึกมั่นคงอบอุ่น (Feeling of Security) คนที่ปรับตัวได้ดีจะมีความรู้สึกว่าได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสำคัญที่สุด คือ มีอิสระในการแสดงออกต่อสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน

4. มีความสามารถในการรับและการให้ความรัก (Ability to Accept and Give Effective) หมายถึง ความสามารถที่จะสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้อย่างน่าพอใจ คนที่ปรับตัวได้ดีจะรู้สึกถึงความต้องการของคนอื่น ๆ และรักษาความสัมพันธ์ที่มีทั้งการให้และการรับไว้ได้

5. มีความพอใจต่อความปรารถนาทางกาย (Satisfaction of Bodily Desires) คนที่ปรับตัวได้ดีจะมีทัศนคติต่อการทำงานของร่างกายของตนเองอย่างสมบูรณ์ ไม่หมกมุ่นครุ่นคิดวิตกกังวล

6. มีความสามารถที่จะเป็นผู้ผลิตและมีความสุข (Ability to Be Productive and Happy) สามารถใช้ความสามารถต่างๆ ในการทำงานหรือสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี และกว้างขวาง มีความสนุกและกระตือรือร้น

7. ปราศจากความตึงเครียดและความรู้สึกที่เกินขีด (Absence of Tension and Hypersensitivity) คนที่ปรับตัวไม่ได้จะมีความทุกข์ที่เกิดจากความวิตกกังวล และความตึงเครียด ซึ่งมีผลสะท้อนให้เกิดอาการอื่นๆ ตามมา

นิภา นิธยาน (2530: 155-157) ได้กล่าวถึงลักษณะของเด็กวัยรุ่นที่ปรับตัวได้ดีและมีสุขภาพจิตดี ว่ามีลักษณะดังนี้

1. มีความเชื่อมั่นและความรู้สึกมั่นคง เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างเต็มที่ มีความภาคภูมิใจในตัวเอง ไม่มีปมด้อย ไม่กลัวเกรงตำแหน่งความยิ่งใหญ่ หรือการก้าวร้าวระรานของผู้ใดก็ตาม ในขณะที่เดียวกันก็รู้จักยอมรับความสามารถและความสำเร็จของผู้อื่นที่เหนือกว่าตน มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ การวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่นเท่าที่มีในบางครั้งก็ทำไปด้วยความยุติธรรมโดยไม่มีเจตนาที่จะทำลายผู้อื่นเพื่อยกตนเอง มีความกล้าที่จะเผชิญชีวิต แม้ว่าจะมีเหตุการณ์ร้ายแรงเกิดขึ้นในบางขณะก็ไม่ท้อแท้ใจกล้าที่จะต่อสู้เต็มกำลังความสามารถ

2. มีลักษณะอบอุ่นเป็นมิตร รักใคร่ผู้อื่นและได้รับความรักตอบแทน มีลักษณะนิสัยน่ารักเมตตากรุณาต่อผู้อื่นด้วยน้ำใสใจจริง มีไหวพริบเพื่อหวังผลตอบแทน จิตใจไม่โหดร้ายเห็นแก่ตัว แต่รู้จักเกรงใจและคำนึงถึงจิตใจของผู้อื่น

3. มีความรู้สึกตระหนักในคุณค่าของภาระหน้าที่ที่ปฏิบัติ รู้จักใช้ความสามารถและสติปัญญาอย่างเต็มที่ในการศึกษาเล่าเรียน และในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เข้าร่วมชุมนุมต่างๆ ของโรงเรียนด้วยความสนุกและสนใจ ขณะอยู่บ้านก็ช่วยเหลืองานบ้านเท่าที่จะทำได้ การดำเนินชีวิตแต่ละวันเป็นไปอย่างมีคุณค่าและไม่เบื่อหน่าย

4. พร้อมที่จะรับประสบการณ์ใหม่ๆ สนใจกิจกรรมรอบตัว และมีความสุขในสิ่งต่างๆ ตามความถนัดและความสนใจ

5. รู้จักรักษานาม譽และสุขภาพร่างกายสม่ำเสมอ

6. มีความกล้าที่จะเผชิญความจริงในชีวิต ไม่พยายามหลบหนีปัญหาต่างๆ ที่จะนำความทุกข์ในและคามผิดหวังมาให้ ตลอดจนกล้าที่จะเผชิญความจริงเกี่ยวกับสภาพของตนเองที่นำความทุกข์ใจมาให้

7. มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง ไม่ท้อแท้และหวาดหวั่น พร้อมที่จะแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นเต็มกำลังความสามารถและไม่ว่าจะเผชิญต่อความขงคับใจมากเพียงไรก็ตามก็ยังสามารถคงไว้ซึ่งบุคลิกภาพที่น่านับถือ

8. มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว และสังคมได้ง่าย

9. มีอารมณ์ซึ่งช่วยส่งเสริมแทนที่จะขัดขวางสวัสดิภาพของชีวิต ไม่มีอารมณ์กลัวหรือโกรธ ในบางครั้ง แต่รู้จักที่จะยับยั้งและควบคุมอารมณ์ได้ มีอารมณ์รักใคร่เป็นมิตรกับเพศตรงข้ามได้ด้วยดี

10. ปราศจากนิสัยในทางจิตที่กระทบกระเทือนบุคลิกภาพ ไม่ลงโทษตัวเองเมื่อทำผิด แต่จะจดจำประสบการณ์ไว้เป็นบทเรียนที่มีค่า ไม่หวาดระแวงสงสัยในผู้อื่น ไม่หุ่ยมหิมในเรื่องเล็กน้อย ไร้สาระ ไม่เคร่งเครียดวิตกกังวลเกินกว่าเหตุ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ลักษณะของการปรับตัวได้ดี คือ การที่บุคคลพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหา และแก้ปัญหาอย่างมีสติ มีความสุขกับประสบการณ์ใหม่ๆ ในชีวิต ดำเนินชีวิตต่อไปโดยไม่ทอดทิ้ง

ลักษณะการปรับตัวที่ไม่ดี

คาแพลน (Kaplan. 1959: 27) กล่าวถึงพฤติกรรมหรือลักษณะที่แสดงว่าบุคคลปรับตัวไม่ดี 6 ประเภท ได้แก่

1. พวกที่ชอบกระพริบตาบ่อยๆ เลียริมฝีปาก ดึงผม กัดเล็บ กระดิกขา หรือปัสสาวะบ่อยๆ พวกนี้เกิดจากความวิตกกังวล

2. พวกหมกมุ่นกับความเศร้าโศกเสียใจ ตื่นเต้นเกินไป ไม่รับผิดชอบงาน พวกนี้เกิดจากอารมณ์รุนแรงเกินไป

3. พวกที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น ทำงานคนเดียวไม่ได้ ขี้ระแวงขี้สงสัย ขาดเหตุผล ตัดสินใจเองไม่ได้ รู้สึกว่าตนเองขาดความสามารถมีปมด้อย พฤติกรรมเหล่านี้เกิดจากขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์

4. พวกที่ชอบแสดงอาการก้าวร้าวผู้อื่น ต่ำหนิติเตียน พุดจาขวานผ่าซาก พวกนี้คิดว่าตนเองอยู่เหนือกว่าผู้อื่น

5. พวกที่พูดจาหยาบค้าย ขาดความสุภาพ ชอบขัดขึ้นคำสั่ง ชอบรังแกและทารุณสัตว์ ตลอดจนชอบต่อต้านระเบียบวินัย พวกนี้เกิดจากการต่อต้านสังคม

6. พวกที่เจ็บป่วยโดยขาดสาเหตุ กินจุ หิวบ่อย บางครั้งอาเจียนและอุจจาระไม่เป็นเวลา พวกนี้สาเหตุมาจากจิตใจได้รับความกระทบกระเทือน

โรเจอร์ (Roger. 1962: 360-361) แบ่งลักษณะของวัยรุ่นที่มีการปรับตัวที่เป็นปัญหาไว้ดังนี้

1. วัยรุ่นที่ไม่โยยดีที่จะรวมกลุ่ม เช่น วัยรุ่นที่มีวุฒิภาวะเร็วมากไม่ค่อยสนใจกิจกรรมของเพื่อนรุ่นเดียวกัน บางคนจะกลัวความตรงไปตรงมาของเพื่อนๆ จึงทำให้ต้องหลีกหนีไป บางคนที่มีความรู้สึกกลัวเพื่อนซึ่งกันและกัน จะไม่มีความสุข จะมีความสุขทุกขใจ เพราะขาดความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม

2. วัยรุ่นที่สังคมเฉยเมย พวกนี้จะขาดแรงกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในกลุ่ม การสร้างสรรค์ทางสังคมอาจเพิ่มขึ้น ถ้าเขาได้ทำงานร่วมกับกลุ่มเล็กๆ โดยให้มีตำแหน่งเล็กๆ น้อยๆ ในการรับผิดชอบงานและสร้างให้เขามีความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะทำให้มีทักษะทางสังคมสูงขึ้นจนเพียงพอที่จะเข้ากับสถานการณ์

3. วัยรุ่นที่สังคมชิงช้า พวกนี้ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มแต่ถูกขัดขวาง ไม่รู้ว่าจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับผู้อื่นได้อย่างไร เพราะขาดคุณสมบัติที่จำเป็นหรือขาดทักษะทางสังคมที่จะทำให้เขาประสบความสำเร็จ

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ลักษณะของการปรับตัวได้ไม่ดี คือ การที่บุคคลไม่กล้าที่จะเผชิญปัญหา ไม่กล้าตัดสินใจ ขาดความมั่นใจในตนเอง เข้ากับบุคคลอื่นค่อนข้างยาก

2. บทบาททางเพศ

ในการดำเนินชีวิตของคนเราต่างคนต่างจะต้องมี “บทบาท” และ “หน้าที่” ทั้งต่อตนเอง ต่อสมาชิกในครอบครัว และต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นบทบาทในเชิงหน้าที่ต่อกัน หรือในเชิงความรัก ความผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามกันก็ตาม สำหรับบทบาทที่เป็นธรรมชาติติดตัวมนุษย์มาแต่กำเนิดก็คือ บทบาททางเพศ (Sex Role) ในความเป็นหญิงและความเป็นชาย บทบาททางเพศถูกกำหนดโดยเงื่อนไขทางสังคม หรือวัฒนธรรมให้แสดงบทบาทหญิงหรือบทบาทชาย ดังนั้นบทบาททางเพศที่ถูกกำหนดโดยสังคม จึงอาจเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละสังคมตามสภาพการณ์ และเงื่อนไขของสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งต่างกับเพศ (Sex) ที่หมายถึง สรีระที่เป็นธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ดังนั้นบทบาททางเพศ จึงเป็นตัวกำหนดแบบแผนพฤติกรรมทางสังคมของเพศชายและเพศหญิง (พรประภา สิ้นฐานาวา. 2543: 10-15)

มีผู้ให้ความหมายของคำว่าบทบาททางเพศไว้หลายความหมาย ดังนี้

บล็อค (อิदारัตน์ ธรรมเกษร. 2543: 5; อ้างอิงจาก Block. 1973) กล่าวว่า บทบาททางเพศเป็นหมวดหมู่ของพฤติกรรมที่บุคคลเข้าใจในลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงของคนในสังคม

เบ้ม (Bem. 1981: 354) กล่าวว่า บทบาททางเพศเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความต่อเนื่องมาตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งเด็กจะรวบรวมคุณลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ จากการสังเกตบุคคลที่อยู่รอบข้าง โดยเฉพาะบิดา มารดา แล้วนำมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับบทบาทของตนตามที่สังคมกำหนด

คุก (ณัฐรูกานต์ ทองสนธิ. 2549: 25; อ้างอิงจาก Cook. 1985) กล่าวว่า บทบาททางเพศเป็นสิ่งที่สังคมกำหนดขึ้น และคาดหวังว่าหญิง ชาย จะต้องมีความแตกต่างกันในเรื่องของ

พฤติกรรม ค่านิยม ความชอบ ความสามารถ เจตคติ ลักษณะบุคลิกภาพ และอารมณ์ เป็นต้น ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการที่ทำให้มีลักษณะตรงตามเพศ (Sex Typing)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาททางเพศ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง ซึ่งบุคคลจะเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ จากการสังเกตจากบุคคลที่อยู่รอบข้าง เช่น พ่อ แม่ และบุคคลอื่นๆ และนำมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับตน

2.1 ความหมายของลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง

คอนสแตนตินโนเปิล (วิไลวรรณ ศรีสงคราม. 2539: 14; อ้างอิงจาก Constantinople. 1973: 389-407) ได้นิยามลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงว่า หมายถึง การเปรียบเทียบคุณลักษณะของความคงที่ ซึ่งมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับรากฐานเดิมทางกายวิภาคศาสตร์ สรีระวิทยา และประสบการณ์ขั้นต้น โดยทั่วไปแล้วสามารถจำแนกผู้ชายออกจากผู้หญิงในด้านเจตคติและพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน

มิลเลอร์ และ เคม (วิไลวรรณ ศรีสงคราม. 2539: 13; อ้างอิงจาก Miller; & Keame. 1983) ได้ให้ความหมายของลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงไว้ในสารานุกรมและพจนานุกรมทางแพทย์และพยาบาลว่า ลักษณะความเป็นชาย หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของเพศชาย และลักษณะความเป็นหญิง หมายถึง คุณภาพทั่วไปของลักษณะความเป็นหญิง

เบ็ม (วิไลวรรณ ศรีสงคราม. 2539: 15; อ้างอิงจาก Bem. 1976: 51-52) ให้นิยามของความเป็นชายหญิง (Androgyny) ว่าเป็นคุณลักษณะของบุคลิกภาพที่รับรองความเท่าเทียมกันของความเป็นชายและความเป็นหญิง (Definition of Androgyny as "The equal of both Masculinity and femininity personality characteristics")

สเปนซ์และเฮมริช (ธิดารัตน์ ธรรมเกษร. 2543: 25; อ้างอิงจาก spance; & Helmreich. 1978) ให้ความหมายบุคคลที่มีลักษณะแอนโดรจีนีว่า เป็นผู้ที่มีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงในระดับสูง โดยจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะความเป็นชาย คือ มีพฤติกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย มีความกล้าแสดงออก เชื้อมั่นในตนเอง มีความคิดเป็นอิสระ และมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น และจะมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะความเป็นหญิง คือ มีความอ่อนโยน เป็นมิตร ให้การยอมรับผู้อื่น โอบอ้อมอารี เป็นต้น

คาแพลน และ ซิดนีย์ (Kaplan; & Sedney. 1980: 7) ให้นิยามลักษณะความเป็นชายหญิง (Androgyny) ว่าเป็นลักษณะร่วมกันของลักษณะความเป็นหญิงและลักษณะความเป็นชาย (Androgyny is the combination of feminine and masculine attributes)

เบอ์นาร์ต (วิไลวรรณ ศรีสงคราม. 2539: 15-18; อ้างอิงจาก Bernard. 1984. Journal of Clinical Psychology: 51-52) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของแบบทดสอบ Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI) และ Bem Sex Role Inventory (BSRI) ในมาตราวัดความเป็นชายและความเป็นหญิง จัดแบ่งได้ ดังนี้

1. ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้าน คือ

1.1 ความมีอำนาจในสังคมและการตัดสินใจด้วยปัญญา (Social Intellectual Ascendency) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงการตัดสินใจที่เด็ดขาด ไม่หวั่นเกรงกับผลลัพธ์ที่จะทำให้ตนเองสะเทือนใจ การใช้สติปัญญาไตร่ตรองประกอบการตัดสินใจ โดยยอมรับผลการตัดสินใจนั้น ประกอบด้วยลักษณะย่อย ดังนี้

1.1.1 ความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่เมื่อเกิดภาวะวิกฤติสามารถนำหรือดำเนินการให้กลุ่มผ่านพ้นภาวะวิกฤติได้ด้วยความเยือกเย็น ไม่แสดงความอ่อนแอ สามารถรักษาขวัญและกำลังใจของกลุ่มได้

1.1.2 ความมีอำนาจเหนือ (Dominance) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ชอบการกดขี่ข่มเหง ถือเอาความคิดและการกระทำของตนเองเป็นใหญ่

1.1.3 ความก้าวร้าว (Aggression) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างรุนแรงในการโต้ตอบกับสถานการณ์ที่ทำให้ตนเองไม่พึงพอใจ

1.1.4 การมีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง (Strong Personality) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมซึ่งเมื่อต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่ทำให้ตนเองตกอยู่ในสภาพที่ตีหรือเลวกก็ตาม ยังคงรักษาบุคลิกไว้ได้อย่างมั่นคง โดยไม่แสดงความหวั่นไหว ตื่นเต้น หรือหวาดกลัวกับเหตุการณ์นั้น

1.2 ความมีอิสระ (Autonomy) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่หวั่นไหวไปกับท่าทีหรือกับคำพูดของคนอื่น เมื่อเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง สามารถยอมรับได้เมื่อมีเหตุผล ประกอบด้วยลักษณะย่อย ดังนี้

1.2.1 ความเป็นตัวของตัวเอง (Independence) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความมั่นคงในความคิด และการกระทำที่ไม่คล้อยตามไปกับกลุ่มหรือหมู่คณะ ไม่ต้องการการสนับสนุนหรือกำลังใจจากบุคคลอื่น

1.2.2 ความพึงพอใจในตนเอง (Self - Sufficient) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่พยายามช่วยเหลือตนเองก่อนที่จะขอความช่วยเหลือจากคนอื่น เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ทำให้ตนสะเทือนใจ ก็พยายามควบคุมความรู้สึกหรือพฤติกรรมไม่ให้เกิดออกมา

1.2.3 ความมั่นใจในตนเอง (Self - Reliance) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่กล้าทำในสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปถึงแม้ว่าจะมีอุปสรรค เมื่อประสบความล้มเหลวก็ใช้ความพยายามทำใหม่ โดยไม่แสดงให้คนอื่นทราบถึงความย่อท้อหรือหมดกำลังใจ

1.2.4 มีลักษณะเฉพาะตัว (Individualism) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความหนักแน่นไม่คล้อยตามไปกับความคิดหรือคำวิจารณ์ของคนอื่นเมื่อตนมีความพึงพอใจเช่นนั้น เป็นตัวของตัวเองโดยไม่คำนึงถึงการยอมรับของสังคม

1.3 ความมีเลือดนักสู้ (Physical Boldness) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงความกล้าเผชิญอันตรายหรือเหตุการณ์รุนแรงอย่างไม่หวั่นเกรง สามารถพาตนเองเข้าร่วมกับเหตุการณ์รุนแรงได้โดยไม่หลีกเลี่ยง เมื่อประสบกับความผิดหวังก็พยายามต่อสู้กับความผิดหวังนั้นประกอบด้วยลักษณะย่อย ดังนี้

1.3.1 ความเป็นนักกีฬา (Athleticism) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการรู้จักแพ้ โดยยอมรับการพ่ายแพ้ แต่ก็พยายามฝึกฝนใหม่ รู้จักชนะโดยไม่เยาะเย้ยถากถางผู้แพ้ รู้จักการให้อภัย โดยไม่แสดงท่าทีไม่พอใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง

1.3.2 ชอบการแข่งขัน (Competition) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ชอบกีฬาที่รุนแรง แสดงความสนใจกีฬาที่รุนแรง ชอบการแข่งขันที่ใช้ความคิดและใช้เวลาทุ่มเทอยู่กับการแข่งขันนั้น

1.3.3 ความอาหญา (Temerity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่รู้ตัวว่ามีความผิดก็ไม่แสดงความหวาดหวั่นหรือประหม่ากับความผิดนั้น และยอมรับผลจากความผิดนั้นอย่างเต็มใจ

1.3.4 ชอบใช้กำลัง (Manual Physical) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ชอบการทำงานกลางแจ้ง ชอบการผจญภัย การทำงานที่ได้เคลื่อนไหว และชอบการเล่นที่รุนแรง

2. ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะ 3 ด้าน คือ

2.1 ความผูกพันและการทะนุถนอม (Nurture Affiliation) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความกังวลห่วงใยกับคนหรือสิ่งของรอบตัว มีกิริยานุ่มนวล พูดจาไพเราะ ประกอบด้วยลักษณะย่อย ดังนี้

2.1.1 ความเมตตากรุณา (Compassion) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการเอาใจใส่กับคนหรือสัตว์ โดยไม่แสดงความรังเกียจ มีความประพฤตินุเคราะห์แก่สัตว์

2.1.2 ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathetic) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสนใจปัญหาและความต้องการของคนใกล้ชิด

2.1.3 การแสดงความรักใคร่ (Affection) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความรักสตร้อยอย่างนุ่มนวล แสดงการสัมผัสอย่างเต็มใจ มีความรักห่วงใยเด็ก คำนึงถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเด็กและป้องกันอันตรายนั้น

2.1.4 ความเข้าใจผู้อื่น (Understanding) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่รู้ถึงภาวะจิตใจของบุคคลใกล้เคียงในยามที่ได้รับความทุกข์ แสดงการตอบสนองต่อสภาพจิตใจของเพื่อนหรือคนใกล้ชิดได้ถูกต้อง

2.2 มีลักษณะยอมตาม (Self - Subordinate) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่สนใจกับความรู้สึกของคนที่ไม่พึงพอใจ คล้อยตามคำพูดหรือการกระทำของคนที่ไม่พึงพอใจ ประกอบด้วยลักษณะย่อย ดังนี้

2.2.1 คล้อยตามผู้อื่น (Gullible) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการตอบสนองคล้อยตามกับคนที่ตนพอใจและแสดงการต่อต้านกับคนที่ตนไม่พอใจ

2.2.2 ชอบการประจบเอาใจ (Flatterable) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความพอใจคนที่มีความคิดและการกระทำคล้ายกับที่ตนชอบ และแสดงความไม่พึงพอใจกับคนที่มีความคิดหรือการกระทำที่ขัดแย้ง

2.2.3 การพึ่งพากลุ่ม (Expressive Community) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ชอบคล้อยตามไปกับกลุ่มเพื่อน โดยการแสดงออกที่คล้ายๆ กันในกลุ่ม แสดงความห่วงใยและชอบอยู่ร่วมกัน แสดงความไม่พอใจเมื่อเพื่อนถูกวิจารณ์ในทางที่ไม่ดี

2.2.4 อ่อนไหวต่อความต้องการ (Sensitivity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงมากกว่าผู้ชาย เมื่อได้รับสิ่งที่ตนปรารถนาหรือเมื่อไม่สมดังที่ตนปรารถนา

2.3 ความสนใจตนเอง (Introversion) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความพอใจในการจัดระเบียบให้ตนเองทั้งในด้านร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องใช้และที่อยู่อาศัย ชอบในสิ่งที่สวยงาม ประกอบด้วยลักษณะย่อย ดังนี้

2.3.1 ชอบความสวยงาม (Aestheticism) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงความพอใจที่จะหาเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย เสื้อผ้าที่สวยงาม การจัดวางสิ่งของให้เป็นระเบียบ การนุ่งห่มที่สวยงามเรียบร้อย การจัดที่อยู่ให้น่าอยู่

2.3.2 ขลาดกลัว (Timidity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ไม่ชอบเป็นจุดสนใจหรือจุดเด่นในสถานการณ์ที่ตนไม่พึงปรารถนา หลีกหนีสถานการณ์ที่รุนแรงและแสดงการขัดขวางคนใกล้ชิดให้ออกห่างจากสถานการณ์ที่รุนแรง

2.3.3 ขี้อาย (Shy) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่ไม่ชอบการล้อเลียนหรือทำให้ต้องอับอาย แสดงการทป ติ หยากกับคนที่ทำให้ตนเกิดความอาย

2.3.4 อ่อนไหวต่อความรู้สึกสูง (Hypersensitivity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงความวิตกกังวลกับความผิดหวัง ความไม่พึงพอใจ อ่อนไหวกับคำพูดหรือท่าทีของคนที่วิจารณ์ตน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปความหมายลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงได้ว่า ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย มีการแสดงออกของความเป็นผู้นำ กล้าหาญ เข้มแข็ง ปกป้องตนเองได้ มีอำนาจในสังคม กล้าแสดงออก ชอบแข่งขัน และมีความเป็นตัวของตัวเอง ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่สนับสนุนหรือเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการแสดงออกของความอ่อนหวาน นุ่มนวล ซื่อาย มีลักษณะยอมตาม เป็นมิตร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ไม่แยกตัวตามลำพัง และให้ความสนใจตนเอง ลักษณะความเป็นชายและหญิง (Androgyny) หมายถึง ความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีความยืดหยุ่น แสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ สามารถผสมผสานความเข้มแข็งของผู้ชายและความอ่อนโยนของผู้หญิงไว้ในตัวเองได้

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาททางเพศ

ทฤษฎีสเกิมาทางเพศ (Gender Schema Theory)

เบ้ม (Bem, 1981: 354-364) กล่าวว่า ทฤษฎีสเกิมาทางเพศเป็นกระบวนการที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้รับกับโครงสร้างทางเพศของบุคคลที่มีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งจะตีความข้อมูลที่ได้รับว่าคืออะไร ทฤษฎีสเกิมาทางเพศ ประกอบด้วย ความคิดของเด็ก และการกระทำของเด็ก โดยมี 2 ลักษณะคือ เด็กจะได้รับรางวัลในพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับเพศ และถูกลงโทษในพฤติกรรมที่ไม่สัมพันธ์กับเพศ ยกตัวอย่างเช่น เด็กผู้หญิงจะได้รับคำชมเมื่อเล่นตุ๊กตา แต่จะถูกตำหนิเมื่อเล่นปืน และเด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมตามตัวแบบที่มีเพศเดียวกับเด็ก ยกตัวอย่างเช่น เด็กผู้ชายจะมีพฤติกรรมเลียนแบบพ่อ ส่วนเด็กผู้หญิงจะมีพฤติกรรมเลียนแบบแม่

เบ้มทำการศึกษาโดยให้นักศึกษามหาวิทยาลัยเขียนคำที่อยู่ในความทรงจำ ซึ่งคำเหล่านั้นอาจจะเป็น ชื่อคน กริยา สัตว์ และเครื่องแต่งกาย พบว่า มีคำซึ่งใช้ระบุว่ามีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (Masculine) คำที่ระบุว่ามีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (Feminine) และคำที่เป็นกลาง จากนั้นเบ้มได้แยกลักษณะเหล่านี้ออกเป็น 4 กลุ่มตามบทบาททางเพศ โดยแยกได้เป็นบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียว (Masculine) บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว (Feminine) บทบาททางเพศ

แบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ (Androgynous) และบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated)

นอกจากนี้ยังพบว่า บุคคลที่มีคุณลักษณะสอดคล้องกับเพศทางกายภาพ หรือมีบทบาททางเพศแบบตรงตามเพศ (Gender Schematic) ได้แก่ ผู้ที่มีความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียวและความเป็นชายสูงลักษณะเดียว มีแนวโน้มที่จะจำคำที่มีความสัมพันธ์กับเพศมากกว่า เช่น ชื่อของผู้หญิง และชื่อของผู้ชาย เป็นต้น นั่นคือกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะตรงตามเพศสูงจะมีการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเพศของตน และจะเห็นได้ว่าลักษณะความแตกต่างทางเพศจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การแปลความหมาย และการตอบสนองต่อตัวกระตุ้นทางสังคมที่เกี่ยวกับเพศของตน คือจะนึกถึงเรื่องเพศเป็นสำคัญ ถ้าเป็นผู้ชายก็จะเป็นความเป็นชายสูงลักษณะเดียว เช่น กล้าตัดสินใจเป็นผู้นำ ชอบการแข่งขัน เป็นต้น ถ้าเป็นผู้หญิงก็จะเป็นความเป็นหญิงสูงลักษณะเดียว เช่น อ่อนหวาน นุ่มนวล บุคคลกลุ่มนี้จะนึกถึงกฎเกณฑ์ หรือความคาดหวังของสังคม ซึ่งสังคมมักคาดหวังว่าผู้ชายจะต้องเป็นผู้นำครอบครัว และทำงานหาเลี้ยงครอบครัวแต่เพียงฝ่ายเดียว ส่วนงานบ้านและการอบรมบุตรจะเป็นงานของผู้หญิง ซึ่งถูกอบรมมาตั้งแต่เด็กๆ ว่าเป็นผู้ตาม ต้องเชื่อฟังสามี ดังนั้นบทบาททางเพศแบบตรงตามเพศนั้นผู้ชายและผู้หญิงมีหน้าที่แยกกันโดยชัดเจน โดยจะเลือกทำพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตนตามที่สังคมกำหนด เพราะถ้าไม่ทำก็กลัวว่าจะไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ดังนั้นจึงทำให้ขาดความยืดหยุ่น เมื่อเทียบกับบุคคลที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิง และความเป็นชายสูงทั้งคู่จะมีความยืดหยุ่นมาก มีประสบการณ์ และทำตัวเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

ทฤษฎีสังคมทางเพศจะเน้นที่กระบวนการทางปัญญา และให้ความสนใจต่อความแตกต่างของกระบวนการทางปัญญาระหว่างบุคคลที่มีคุณลักษณะตรงตามเพศ และบุคคลที่มีคุณลักษณะไม่ตรงตามเพศ โดยดูจากโครงสร้างทางเพศ ซึ่งบุคคลที่มีคุณลักษณะตรงตามเพศจะมีการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้รับเข้ามาให้ตรงตามความเป็นหญิง หรือความเป็นชาย โดยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด ทำให้มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลในการอธิบายความเป็นหญิง หรือความเป็นชาย ส่วนผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ นั้น จะอธิบายลักษณะของตนเองได้อย่างอิสระโดยไม่คำนึงถึงลักษณะความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย

ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของโคลเบอร์ก (Cognitive Developmental Theory)

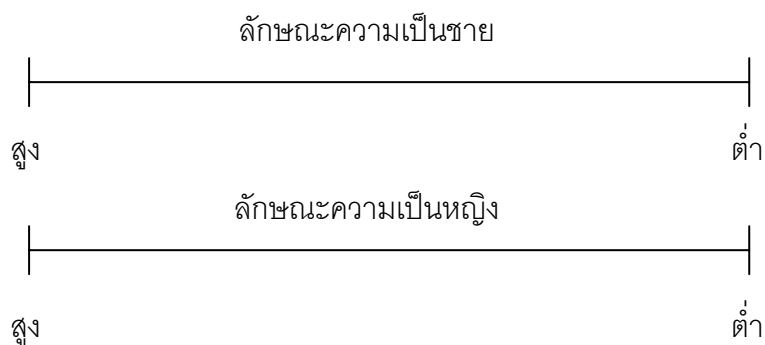
โคลเบอร์ก (Brannon. 1999: 144–147; citing Kohlberg. 1966) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้เอกลักษณ์ทางเพศ (Gender Identity) ว่าเป็นเพศหญิงหรือเพศชายเมื่ออายุประมาณ 2 – 3 ปี และสามารถบอกเพศของตนได้อย่างถูกต้อง แต่ยังไม่มีความสามารถบอกเพศของผู้ใหญ่หรือตุ๊กตาได้

และคิดว่าเพศนั้นเปลี่ยนแปลงได้ ต้องอาศัยสิ่งต่างๆ เป็นตัวชี้แนะว่าคนๆ นั้นเป็นผู้หญิง หรือผู้ชาย โดยใช้ลักษณะของเสื้อผ้า เช่น เด็กเล็กจะเข้าใจว่าทารกเพศชาย เพราะมีผมน้อยหรือไม่มีผมเลย เนื่องจากมีความเข้าใจว่าผู้หญิงจะต้องมีผมยาว ในขณะที่เดียวกันเด็กเล็กจะบอกว่าเด็กผู้ชายที่ไว้ผมยาว และผูกปิ่นว่าเป็นเด็กผู้หญิง

นอกจากนี้ฟาก็อท และเลนบาซ (Brannon. 1999: 154; citing Fagot; & Leinbach. 1989) กล่าวว่า เด็กมักจะมีเอกลักษณ์ทางเพศได้ก่อนอายุ 28 เดือน ทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายจะมีเอกลักษณ์ขึ้นแรกจากการเล่นในเพศปกติ เช่น เล่นของเล่นก่อสร้างในเด็กผู้ชาย ส่วนเด็กผู้หญิงจะเล่นตุ๊กตา แต่พออายุ 2 – 3 ปี เด็กจะประยุกต์ลักษณะบทบาททางเพศให้ถูกต้องเหมือนกับคนอื่น คือ มีความรู้เรื่องคุณลักษณะที่ตรงตามเพศจนกระทั่งเมื่อมีอายุ 4 ปี เด็กจะมีความมั่นคงทางเพศ (Gender Stability) คือเด็กจะสามารถรับรู้ว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิงอย่างมั่นคง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างภายนอกไปแล้วก็ตาม เช่น เด็กผู้ชายจะเชื่อว่าเขาเคยเป็นเด็กทารกผู้ชาย และจะโตขึ้นเป็นพ่อ (มีความมั่นคงทางเพศ) แต่ต้องดูจากพฤติกรรมและบุคลิกภาพทางกายเท่านั้น (เช่น ทรงผม) เพื่อจะบอกว่าเป็นเพศชาย ต่อมาเมื่ออยู่ในวัยเรียนเด็กจะมีวุฒิทางปัญญาเพิ่มขึ้น มีความสามารถในการรับรู้ความคงที่ทางเพศ (Gender Constancy) โดยเด็กจะรับรู้ว่าเป็นเพศชายหรือเพศหญิงอย่างมั่นคง แม้ว่าสภาพร่างกายภายนอกเปลี่ยนแปลงไป เช่น เด็กผู้ชายอาจสวมกระโปรง และเด็กผู้หญิงเล่นของเล่นทหารได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อเด็กโตขึ้นเด็กจะมีการรับรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเพศ หรือลักษณะความเป็นหญิง หรือความเป็นชายมากขึ้น เด็กจะเข้าใจความคงที่ทางเพศถึงแม้ว่าลักษณะที่มองเห็นภายนอกจะเปลี่ยนไป โคลเบอร์ก กล่าวว่าเมื่อเด็กมีการรับรู้ความคงที่ภายในของตนแล้ว เด็กจะสามารถสร้างความชอบ และค่านิยมในเพศของคนได้ โดยที่เด็กจะเริ่มเลียนแบบบุคคลที่มีเพศเดียวกับเด็ก เรียนรู้ทัศนคติ และทำพฤติกรรมที่เหมาะสมกับเพศของตน จึงทำให้เด็กสามารถตระหนักถึงบทบาททางเพศได้อย่างเหมาะสมกับเพศของตน

2.3 การวัดบทบาททางเพศ

เบ็ม (Brannon. 1999: 181–186; citing Bem. 1974) ได้เสนอแบบทดสอบ The Bem Sex Role Inventory (BSRI) เพื่อใช้วัดลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง และเพิ่มลักษณะความเป็นชายหญิง (Androgyny) เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย โดยใช้มาตรวัดแยกจากกันระหว่างลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง ซึ่งสามารถวัดเป็นระดับมากน้อยได้ เป็นการมองแบบสองมิติดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 การวัดลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงแบบสองมิติ

ที่มา: Brannon. (1999). *Gender Psychological Perspectives*. P. 181-186.

ลักษณะของแบบทดสอบ BRSI มีทั้งหมด 60 ข้อ ซึ่งเป็นคำคุณศัพท์ แต่ละข้อแบ่งเป็น มาตราส่วนประมาณค่า 7 ระดับ โดยให้ตอบว่ามีมากหรือน้อยลดหลั่นกันไปในลักษณะของ คำคุณศัพท์เหล่านั้น แบบทดสอบนี้แบ่งเป็นวัดลักษณะความเป็นชาย 20 ข้อ ลักษณะความเป็น หญิง 20 ข้อ และวัดลักษณะกลางๆ ทั่วไป 20 ข้อ การทดสอบแบบสองมิตินี้ใช้ระดับคะแนนมา เปรียบเทียบกัน และแปลความหมายของคะแนนดังนี้

1. มีลักษณะความเป็นชาย (Masculine) เมื่อได้คะแนนจากแบบวัดลักษณะความเป็นชาย สูง แต่คะแนนจากแบบวัดลักษณะความเป็นหญิงต่ำ
2. มีลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) เมื่อได้คะแนนจากแบบวัดลักษณะความเป็น หญิงสูง แต่คะแนนจากแบบวัดลักษณะความเป็นชายต่ำ
3. มีลักษณะความเป็นชายหญิง (Androgyny) เมื่อได้คะแนนจากแบบวัดลักษณะความ เป็นชายสูง และคะแนนจากแบบวัดลักษณะความเป็นหญิงสูง
4. มีลักษณะไม่ชัดเจน (Undifferentiated or Undetermined) เมื่อได้คะแนนจากแบบ วัดลักษณะความเป็นชายต่ำ และคะแนนจากแบบวัดลักษณะความเป็นหญิงต่ำ

สอดคล้องกับสเปนซ์และเฮมริช (Kaplan; & Sedney. 1980: 19; citing spance; & Helmreich. 1978: 35) ได้แบ่งลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงดังภาพประกอบ 3

		แบบวัดลักษณะความเป็นชาย (Masculinity)	
		สูงกว่ามัธยฐาน	ต่ำกว่ามัธยฐาน
แบบวัด ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity)	สูงกว่ามัธยฐาน	ลักษณะความเป็นชายหญิง (Androgyny)	ลักษณะความเป็นหญิง (Feminine)
	ต่ำกว่ามัธยฐาน	ลักษณะความเป็นชาย (Masculine)	ลักษณะไม่ชัดเจน (Undifferentiated)

ภาพประกอบ 3 การแบ่งลักษณะของบุคคลจากแบบวัดลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง โดยใช้คะแนนมัธยฐานเป็นเกณฑ์

ที่มา: Kaplan; & Sedney. (1980). *Psychology and Sex Role: An Androgynous Perspective*. p. 19. (citing spance; & Helmreich. (1978). *Masculinity and Femininity, Their Psychological Dimensions, Correlates, and Antecedents*. p. 35)

ลักษณะแบบวัดของสเปนซ์และเฮมริช มีทั้งหมด 54 ข้อ แบบวัดนี้ประกอบด้วยข้อความวัดลักษณะความเป็นชาย 23 ข้อ ลักษณะความเป็นหญิง 18 ข้อ และวัดลักษณะความเป็นชายหญิง 13 ข้อ ต่อมา มีการพัฒนาเป็นฉบับย่อ ซึ่งประกอบด้วยข้อความลักษณะต่างๆ ลักษณะละ 8 ข้อ รวมทั้งหมด 24 ข้อ เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และมีการแปลความหมายของคะแนนคล้ายคลึงกับแบบวัดบทบาททางเพศของเบีม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งบทบาททางเพศออกเป็น 4 ลักษณะ คือ ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) ลักษณะความเป็นชายและหญิง (Androgyny) และลักษณะไม่ชัดเจน (Undifferentiated) ตามแนวคิดของเบีม (Bem. 1981: 354-364)

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

3.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

เฮอร์ลิค (1967: 117) ได้ให้ความหมายว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บุคคลเรียนรู้เพื่อได้ปฏิบัติตามมาตรฐานของสังคม และทำให้บุคคลได้ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม

พูนสุข ช่วยทอง (2540: 33) ได้ให้ความหมายว่า การเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาให้การดูแลเอาใจใส่และอบรมเลี้ยงดูเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานและความต้องการของบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างเหมาะสมกับวัย

วิณรพี เจริญทรัพย์านนท์ (2545: 28) ได้ให้ความหมายว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองได้ปฏิบัติต่อบุตรทั้งวาจาและกิริยาท่าทาง ในลักษณะของการอบรมสั่งสอน ดูแลเอาใจใส่ ชี้แนะ ให้อาหารและลงโทษในเรื่องการศึกษา การแต่งกาย การคบเพื่อน การทำการบ้าน การรักษาเวลา การรักษาความสะอาด การใช้จ่ายเงิน การใช้เวลาว่าง

เบญจมาศ พลศักดิ์ (2547: 35) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรทั้งทางด้านวาจาและการกระทำ ทำให้เด็กได้รับรู้ทั้งความรู้สึกและอารมณ์ของผู้กระทำ ตลอดจนแนวทางให้เด็กได้ดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนด้วย

จากความหมายข้างต้นสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อบุตรในด้านต่างๆ ด้วยการดูแลเอาใจใส่ ให้ความรักความอบอุ่น ช่วยเหลือแนะนำสั่งสอนตอบสนองความต้องการทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กได้เติบโตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

3.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

อีริคสัน (กันตวรรณ มีสมสาร, 2544: 1825; อ้างอิงจาก Erikson, 1986) ได้อธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการทางอารมณ์และบุคลิกภาพของมนุษย์ว่า พัฒนาการตามลำดับขั้นของมนุษย์ในแต่ละวัยนั้นจะมีอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมเป็นตัวกำหนด ซึ่งมนุษย์จะมีบุคลิกภาพที่ดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมในแต่ละช่วงพัฒนาการ ซึ่งวุฒิภาวะของบุคลิกภาพที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นก็จะเป็นพื้นฐานของวุฒิภาวะในขั้นต่อไป และบุคคลจะแก้ไขวิกฤตการณ์ได้ดีเพียงไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

เซียร์ และคนอื่นๆ (พรพรรณ จันทรง, 2541: 25; อ้างอิงจาก Sear and others, 1975: 1-4) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นเรื่องสำคัญยิ่ง การอบรมเลี้ยงดูเป็นหน้าที่ของทุกคนในครอบครัวและความรักของพ่อแม่เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาจริยธรรมในตัวเด็ก เด็กที่ได้รับความรักความอบอุ่นจะเกิดความพอใจและมีความสุข เมื่ออยู่ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงดู เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูโดยไม่รู้สึกตัว ถ้าเด็กต้องห่างเหินจากผู้เลี้ยงดู ความหวาดกลัว ความวิตกกังวลจะเกิดขึ้น

อารี รังสินันท์ (2527: 167) กล่าวว่า บิดามารดาคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็ก ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และด้านสติปัญญา การที่เด็กจะเติบโตเป็นเด็กที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยดี มีการปรับตัวกับเพื่อนฝูงได้ดี และมีความคิดสร้างสรรค์ในระดับสูง ก็เป็นผลจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2545: 32) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นสิ่งสำคัญต่อพัฒนาการของลูกมาก การที่เด็กจะเติบโตขึ้นมามีบุคลิกภาพ ลักษณะอย่างใดนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับพันธุกรรมแล้ว การอบรมเลี้ยงดูเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมาก ถ้าเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูมาอย่างถูกต้องเหมาะสม จะส่งผลให้เขามีบุคลิกภาพที่ดี มีการปรับตัวต่อปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี มีบุคลิกภาพเหมาะสม อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กถูกเลี้ยงดูไม่ถูกต้องและไม่เหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ไม่ดีและไม่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นปัญหาต่อการปรับตัวและส่งผลให้เกิดปัญหาทางสุขภาพจิตได้ง่าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนบุคลิกภาพ ดังนั้นหากเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี ปรับตัวได้ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.3 ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู

โดโรธี (Dorothy. 1972: 117) ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่ตามใจ หรือเข้มงวดกับเด็กจนเกินไป พ่อแม่ยอมรับความสามารถ และความคิดเห็นของเด็ก และให้ช่วยเหลือหรือความร่วมมือตามโอกาสอันควร
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ปล่อยให้เด็กทำอะไรตามใจตนเอง โดยพ่อแม่ไม่ค่อยเอาใจใส่ แนะนำ ให้ความช่วยเหลือ
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยปกป้องคุ้มครอง และให้ความช่วยเหลือเด็กอยู่ตลอดเวลา ทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาเองไม่ได้รับความสะดวกในการกระทำที่ตนต้องการ

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1974: 90) ได้แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ หมายถึง การที่ผู้เลี้ยงดูใช้กฎเกณฑ์ หรือระเบียบที่เข้มงวด เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ต้องการ โดยไม่มีการอธิบายถึงเหตุผลใดๆ ทั้งสิ้น มีการลงโทษอย่างรุนแรงเมื่อเด็กไม่สามารถปฏิบัติได้ แต่ถ้าเด็กปฏิบัติได้ตามต้องการ ก็จะไม่มีการให้คำชมเชยหรือให้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง วิธีที่ผู้เลี้ยงดูให้ความสำคัญกับการอธิบายเหตุผล เพื่อให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่ผู้เลี้ยงดูคาดหวังให้พฤติกรรมนั้น มีการให้รางวัล หรือคำชมเชย เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลงโทษแต่ไม่รุนแรง

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง วิธีที่ผู้เลี้ยงดูให้เด็กได้เรียนรู้โดยการลองผิดลองถูกด้วยตนเอง มากกว่าจากคำแนะนำของผู้เลี้ยงดู

วรารภรณ์ รักวิชัย (2529: 11-17) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแบบสังคมไทย พบว่าในสังคมไทยมีการอบรมเลี้ยงดูแบ่งได้ 4 แบบ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักความอบอุ่นแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาให้ความรัก เอาใจใส่ ใช้เหตุผลกับลูก ทำให้ลูกรู้สึกว่าได้ได้รับการปฏิบัติด้านความยุติธรรม ให้สิทธิแก่ลูกในการแสดงความคิดเห็นฝึกให้ลูกได้คิดและรับผิดชอบต่อตนเอง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังเอาใจกับเด็ก หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาเรียกร้องจากลูก เคี้ยวเชิญให้ทำตามที่ตนเองหวังไว้ ลูกมีหน้าที่ทำตามทุกอย่าง แม้ว่าไม่ชอบก็ตาม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาไม่เอาใจใส่ที่จะอบรมสั่งสอนลูก ปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่สนใจความเป็นอยู่ของลูก

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักถนอมมากเกินไป หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาคอยปกป้องดูแลมากเกินไป ไม่ให้ลูกได้รับความลำบาก คอยช่วยเหลือทุกอย่าง จนลูกไม่รู้จักรับมือช่วยเหลือตนเอง ไม่รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเองหรือเรียกว่าเป็นการถนอมไขว่ไว้ในหิน

ดุษฎี โยเหลา (2535: 15-16) ได้รวบรวมวิเคราะห์การอบรมเลี้ยงดูเด็กภายในประเทศไทย โดยวิธีการเมต้า ได้ 11 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่ผู้ปกครองยอมรับ ชื่นชม ให้ความรักสนับสนุนใกล้ชิดและให้ความสนใจแก่เด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่ผู้ปกครอง ให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุนและห้ามปรามเด็กในการกระทำกิจกรรมต่างๆ และมีความสม่ำเสมอเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบไม่ใช้เหตุผล หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ตรงข้ามกับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ลงโทษด้วยการเชียนตี ทุบตีให้เจ็บหรือลงโทษทางจิตใจด้วยการดุด่า แสดงอาการไม่พอใจ ทำเป็นเมินเฉย แสดงอาการไม่สนใจ ตัดสิทธิบางอย่าง

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่ผู้ปกครองออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามและคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็ก โดยไม่ปล่อยให้เป็นอิสระ

6. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยเด็กมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองให้ความรัก ความอบอุ่น มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก ให้ความร่วมมือในโอกาสอันควร

7. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยเด็กมีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับการเอาใจใส่ การสนับสนุนหรือการให้คำแนะนำจากผู้ปกครอง มักปล่อยให้ทำอะไรตามใจชอบ ผู้ปกครองไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร

8. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยเด็กมีความรู้สึกว่าเขาไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้ปกครองกำหนดหรือถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำที่ตนเองต้องการ

9. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ในลักษณะที่เป็นผู้แนะนำ สนับสนุนและช่วยเหลือยินดีที่จะอยู่กับบุตร ปกป้องคุ้มครอง และทำให้บุตรมีความเชื่อมั่นในตนเอง

10. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ในลักษณะที่เป็นการลงโทษทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น การเฆี่ยนตี ดุด่า การไม่พิจารณาถึงความต้องการของเด็ก การตัดสิทธิ เป็นต้น

11. การอบรมเลี้ยงดูแบบเรียกร้องจากเด็ก หมายถึง การรับรู้ที่เด็กมีต่อการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในลักษณะที่เป็นการควบคุม เรียกร้องเอาจากเด็ก เช่น ในด้านความสำเร็จ มักรู้สึกไม่พอใจเมื่อบุตรทำไม่สำเร็จตามเป้าหมายของตน

จากการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 11 แบบ ดุซฎี โยเลลา (2535: 20-21) ได้แบ่ง วิธีการอบรมเลี้ยงดูเป็น 2 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูทางบวก หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยการให้ความรัก สนับสนุน มีเหตุผล ยอมรับนับถือความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก มีความสม่ำเสมอและความเหมาะสมในการให้รางวัลและการลงโทษ

2. การอบรมเลี้ยงดูทางลบ หมายถึง พฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็ก โดยการออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม ควบคุม ไม่ยอมรับความคิดเห็นของเด็กหรือการปฏิบัติของผู้ปกครองแบบปล่อยให้เด็กทำอะไรตามใจชอบ ไม่ให้ความอบอุ่นเท่าที่ควร

พรพรรณ จันทรง (2541: 6) ได้แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเพื่อใช้ในการศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการปรับตัวทางสังคม ออกเป็น 4 แบบ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กมีความรู้สึกว่าเขาได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ผู้ปกครองหรือพ่อแม่ให้อิสระบุตร หรือผู้ใต้ปกครอง

แสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีได้รับความรักความอบอุ่น การยอมรับเหตุผล ความรู้ความสามารถ และความคิดเห็นของเด็ก รวมทั้งให้ความร่วมมือตามโอกาสอันเหมาะสม

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ต้องอยู่ในระเบียบวินัยที่ผู้ปกครองหรือพ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกสบายในการกระทำตามที่ตนเองต้องการและมักจะถูกสั่งให้ปฏิบัติตาม โดยมีได้แสดงความคิดเห็น

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่หรือปล่อยให้อะไรต่างๆ ได้ตามใจชอบ โดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือ ไม่ให้ความอบอุ่นใจเท่าที่ควร

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง หมายถึง รูปแบบหรือวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าพ่อแม่แสดงความรักและห่วงใยเด็กจนเกินไป ให้ความช่วยเหลือเกินความจำเป็น จนขาดอิสระ และความคิดสร้างสรรค์ด้วยตนเอง

วรารักษ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2545: 32) แบ่งรูปแบบของพ่อแม่ในการอบรมเลี้ยงดูลูกดังนี้

1. แบบรักทะนุถนอม

พ่อแม่จะให้การดูแลเอาใจใส่ ให้ความรักแก่ลูกอย่างมากมาเกินไป ไม่ยอมให้ลูกทำอะไรเลย เลี้ยงแบบ “ไข่ในหิน” ไม่ยอมให้ห่างสายตา เกรงและกลัวลูกจะพบอันตราย ความลำบาก ความเหนื่อยยาก ลูกไม่ต้องคิดไม่ต้องตัดสินใจ ไม่ต้องทำอะไรพ่อแม่จะเป็นคนจัดการดูแลให้ทั้งหมด

การเลี้ยงลูกแบบนี้ ทำให้เด็กขาดทักษะในการช่วยเหลือตนเอง ขาดประสบการณ์ในการคิด ตัดสินใจทำให้การจะเป็นผู้ใหญ่ที่มีความมั่นใจในตัวเองน้อยมาก

2. แบบไม่ต้องการลูก

พ่อแม่แบบนี้จะไม่รักลูกเกลียดลูก เนื่องจากมีความคิดบางอย่างฝังใจ หรืออาจเกิดจากการไม่พร้อมจะมีลูก หรือคิดและรู้สึกว่ามีลูกแล้วทำให้พ่อแม่ต้องลำบากมาก พ่อแม่แบบนี้จะเลี้ยงลูก ปฏิบัติต่อลูกด้วยความรุนแรง ทั้งวาจา สีหน้า ท่าทาง และพฤติกรรม ไม่สนใจลูก ทำให้ลูกขาดความรักความอบอุ่น ส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นเด็กที่มีความกระด้าง ก้าวร้าว ชอบทะเลาะวิวาท หุนหันุนใจ ขุนเฉียวง่าย มีลักษณะต่อต้านสังคม หรือบางคนอาจมีความรู้สึกซึมเศร้า ขาดความมั่นใจ ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง มีปมด้อย ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ

3. ตามใจมากเกินไปไม่มีขอบเขต

พ่อแม่ประเภทนี้มักจะตามใจลูกทุกอย่างที่ขอ โดยเฉพาะวัตถุ ลูกจะได้ทุกอย่างตามที่ต้องการเท่าที่พ่อแม่จะพึงแสวงหามาให้ได้ และพ่อแม่ประเภทนี้อาจไม่มีเวลาในการอบรมดูแลสั่งสอน

หรืออาจจะอบรมลูกอย่างไม่ถูกต้อง ส่งผลให้เด็กไม่รู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร เนื่องจากพ่อแม่ปล่อยลูก ตามใจลูกทุกอย่าง

4. วิตกกังวล หวาดกลัวเกินเหตุ

พ่อแม่แบบนี้มักจะคิดเหตุการณ์ล่วงหน้าไปในทิศทางไม่ค่อยดี มีความวิตกกังวลในตัวลูกมากเกินไปจนทำให้เด็กเกิดความวิตกกังวลไปกับท่าทีของพ่อแม่ หวาดกลัว และห่วงใยในเหตุการณ์ต่างๆ จนไม่มีความสุข ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง

5. เจ้าระเบียบ เข้มงวด

พ่อแม่ประเภทนี้จะเป็นคนเก่ง มีระเบียบแบบแผนและมีวินัยสูงมาก ต้องการให้ทุกอย่างเรียบร้อยถูกต้องเหมาะสม ไม่รู้จักผ่อนปรน ชอบชี้แจง บังคับกำกับดูแลอยู่เสมอๆ หากว่าลูกทำไม่ได้พ่อแม่ก็จะรู้สึกโกรธ ไม่พอใจและตำหนิเด็กรุนแรง และคอยจุกจิกจู้จี้กับลูกแม้เรื่องเล็กๆ น้อยๆ

การเลี้ยงแบบนี้ ทำให้เด็กพัฒนาไปเป็นเด็กที่มีแต่ “ความผิหว้าง และมีปมด้อยในตนเอง” เนื่องจากถูกตำหนิตายยืนอยู่เสมอ เติบโตขึ้นจะเป็นผู้ใหญ่ที่ขี้มเสรำ หงอยเหงา ขาดความมั่นใจ และความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่เห็นคุณค่าของตนเอง

6. ทางสายกลาง

พ่อแม่ประเภทนี้จะดำเนินทางสายกลาง คือ ไม่เข้มงวดมากเกินไป และให้อิสระทางการคิด การตัดสินใจ และการกระทำของลูกพอควร ภายใต้ขอบเขตที่พ่อแม่กำหนดโดยไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่เด็ก บางครั้งพ่อแม่ก็อาจให้ลูกได้ลองผิดลองถูก และถ้าลูกทำถูกต้องเหมาะสมพ่อแม่จะชมเชยให้กำลังใจ แต่หากลูกทำผิดพ่อแม่ก็จะให้กำลังใจ และชี้แนะสิ่งที่ถูกต้องให้โดยที่พ่อแม่จะไม่ซ้ำเติมลูกหากแต่จะให้กำลังใจลูก และคำชี้แนะแก่ลูก ซึ่งบางครั้งอาจจะมีการลงโทษแก่ลูก แต่จะเป็นการลงโทษที่มีเหตุผล และไม่ใช้อารมณ์

การเลี้ยงลูกแบบทางสายกลางนี้เป็นวิธีที่ดีที่สุด คือ ไม่มากเกินไปและไม่น้อยเกินไป มีความรัก ความเอาใจใส่ ให้อิสระแก่ลูกพอควร มีการอบรมสั่งสอนให้รู้จักดีชั่ว และเข้าใจกฎเกณฑ์ระเบียบต่างๆ ของสังคม การเลี้ยงดูแบบนี้จะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีเหตุผล เคารพตนเอง เคารพผู้อื่น มีบุคลิกภาพที่ดี สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

วินิรพี เจริญทรัพย์ยานนท์ (2545: 33-34) แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดู ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง โดยมีความรู้สึกว่าเขาเองไม่ได้รับความเอาใจใส่ ถูกปล่อยให้อะไรตามใจและไม่สนใจว่าลูกจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือแนะนำพ่อแม่หรือผู้ปกครองไม่ได้รับความอบอุ่นและชอบใช้อารมณ์

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง โดยมีความรู้สึกที่ตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความรัก มีการพบปะพูดคุยหรือกระทำกิจกรรมใดๆ ร่วมกัน ยอมรับฟังเหตุผล ความคิดเห็น ความสามารถ ให้ความร่วมมือตามโอกาสอันสมควร ได้รับผิดชอบเรื่องส่วนตัว และมีอิสระตามความเหมาะสม

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการปฏิบัติจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง โดยรู้สึกที่ตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ถูกบังคับให้ทำตามกฎเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ต้องอยู่ในระเบียบวินัย ไม่รับฟังเหตุผล ก้าวภายในเรื่องส่วนตัว ถูกควบคุมไม่ให้ได้รับความสะดวกในการกระทำตามที่ตนต้องการ

จากที่กล่าวมาข้างต้น การอบรมเลี้ยงดูมีหลายประเภทแตกต่างกันออกไป สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ ตามแนวคิดของเฮอร์ลิค คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แต่จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเหมาะสม มีอิสระในการคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นได้ดี มีความมั่นคงในอารมณ์ ปรับตัวได้ดี และมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้วิจัยจึงนำการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาศึกษาเพียงรูปแบบเดียว

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

บทบาททางเพศกับการปรับตัว

เบ็ม (Bem, 1975: 634-643) ทำการศึกษาความสามารถในการปรับบทบาททางเพศในผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย Stanford พบว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ นั้นมีการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้มากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียวและผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงลักษณะเดียว

ฟลาเฮอร์ตี้และดิวเซค (Flaherty; & Dusek, 1980: 984-992) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่และองค์ประกอบของอัตมโนทัศน์ (self-concept) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาวิทยาลัย พบว่า คะแนนการปรับตัวของกลุ่มผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ จะสูงมากกว่ากลุ่มผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายต่ำทั้งคู่

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการปรับตัว

คาเพลน (Kaplan. 1959: 188) กล่าวว่าพ่อแม่ปกครองลูกแบบให้ความรัก ยอมรับลูก และรับฟังความคิดเห็น ซึ่งตรงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้เด็กปรับตัวได้ดี มีความรับผิดชอบสูง

แลนดิส (อรพินทร์ ชูชม; และอัจฉรา สุขารมณ์. 2532: 17-18; อ้างอิงจาก Landis. 1954: 105-106) ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่นซึ่งมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย และแบบเข้มงวด โดยส่งแบบสอบถามให้เด็กชั้นสูงสุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนชายจำนวน 1,900 คน นักเรียนหญิงจำนวน 2,410 คน พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย ปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวดหรือมีอำนาจเหนือบุตร เด็กที่ได้รับการปกครองแบบนี้จะมีความวิตกกังวล มีความเคร่งเครียดทางจิตใจ เพราะต้องคอยหวาดระแวงว่าจะทำตามไม่ได้ อันเป็นลักษณะหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับตัวที่ไม่ดี

4.2 งานวิจัยในประเทศ

บทบาททางเพศกับการปรับตัว

ฉันทิกา ทิมากร (2533: 81-86) ทำการศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนของเด็กวัยรุ่น ตอนปลายที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน พบว่า

1. เด็กวัยรุ่นที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนต่างกัน
2. เด็กวัยรุ่นเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายสูงอย่างเดียว (Masculine) มีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นเพศชายที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงอย่างเดียว (Feminine) เด็กวัยรุ่นเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) และเด็กวัยรุ่นเพศชายที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated)
3. เด็กวัยรุ่นเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) มีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายสูงอย่างเดียว (Masculine) เด็กวัยรุ่นเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงอย่างเดียว (Feminine) และเด็กวัยรุ่นเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated)

การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกับการปรับตัว

สมาน กำเนิด (2520: 36) ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ทำให้เด็กมีการปรับตัวดีกว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และเข้มงวดกวดขัน กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่มีพฤติกรรมในลักษณะยอมรับฟังความคิดเห็นของบุตร ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น กล้าแสดงความคิดเห็น ให้ความร่วมมือกับผู้อื่น รู้สึกว่าตัวเองมีค่า ทำให้เด็กมีการปรับตัวดีกว่าและมีปัญหาน้อยกว่าการที่อยู่ในครอบครัวที่ถูกทอดทิ้ง

อรพินทร์ ชูชมและอัจฉรา สุขารมณ (2532: 58) ศึกษาองค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น พบว่า การอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็กอย่างมาก และการเลี้ยงดูที่ให้ความอบอุ่น พ่อแม่มีความเข้าใจรักสนับสนุน ใ้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ จะทำให้เด็กมีการปรับตัวได้ดี มีปัญหาน้อยกว่าเด็กที่ถูกทอดทิ้ง

พรพรรณ จันทรง (2541: 65) ศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันจะมีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน โดยนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีการปรับตัวทางสังคมดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

จุมจินต์ สลัดทุกข์ (2543: 64) ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกัน จะมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน จะปรับตัวได้ดีกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

อรอนงค์ ทรงสกุล (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มโนภาพแห่งตน และการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว

อัญชลี ทองจันทร์ (2546: 96) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์เส้นทาง พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จะมีการปรับตัวทางสังคมดีกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

จากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับปัญหา ความคับข้องใจ ความเครียด และความทุกข์ต่างๆ บุคคลนั้นๆ จะพยายามปรับอารมณ์และพฤติกรรม โดยมีการแสดงออกที่เหมาะสม เพื่อลดและบรรเทาความเครียด หรือแก้ไขปัญหานั้นๆ เพื่อให้สภาพจิตใจอยู่ในภาวะที่สุขสบาย และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง

มีความสุข ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการปรับตัวเป็น 2 ด้าน คือ การปรับตัวทางอารมณ์ และการปรับตัวทางสังคม และจากการศึกษาเอกสาร พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการปรับตัวนั้นมีมากมาย แต่ผู้วิจัยสนใจศึกษาตัวแปรในด้านของตัวบุคคล โดยศึกษาจากบทบาททางเพศ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชายและหญิง และลักษณะไม่ชัดเจน กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันจะมีการปรับตัวแตกต่างกัน โดยที่ผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายและหญิง มีการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้มากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศลักษณะอื่น ส่วนการอบรมเลี้ยงดูก็มีอิทธิพลต่อการปรับตัว โดยที่การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้เด็กมีการปรับตัวได้ดีกว่าการอบรมเลี้ยงดูรูปแบบอื่น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบว่าบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่แตกต่างกัน มีการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างไร โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทาง (MANOVA)

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 16,797 คน จาก 38 โรงเรียน จากการสำรวจข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร เขต 1 แล้วจัดทำกรอบการสุ่ม (Sampling Frame) โดยจำแนกเป็นโรงเรียนขนาดต่างๆ ตามเกณฑ์ของสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: online) แบ่งออกเป็นโรงเรียนขนาด 7 จำนวน 13 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 7,702 คน โรงเรียนขนาด 6 จำนวน 14 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 6,005 คน และโรงเรียนขนาด 5 จำนวน 11 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 3,090 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 476 คน จาก 8 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาด 7 จำนวน 3 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 218 คน โรงเรียนขนาด 6 จำนวน 3 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 170 คน และโรงเรียนขนาด 5 จำนวน 2 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 88 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two – Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence : $1-\alpha$) ร้อยละ 95
2. กำหนดขนาดความคลาดเคลื่อน ($e = Z_{0.5/2} S_{\bar{X}}$) เท่ากับ 1.2 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่ามีความแปรปรวนสูงสุด และเมื่อได้พิจารณาขนาดของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดเป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ตัดสินใจในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้
3. ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ของกลุ่มโรงเรียนขนาดต่างๆ ซึ่งได้จากการนำแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา 1 กรุงเทพมหานคร จำนวน 246 คน ประกอบด้วย โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนราชินีนาถอาจารย์สามเสนวิทยาลัย 2 และโรงเรียนมัธยมสันพิทยา โดยแบบวัดที่ใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 23 ข้อ ช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 23 – 115 คะแนน ซึ่งพบว่าคะแนนความแปรปรวนที่ได้มีค่าเท่ากับ 181.851, 194.420 และ 160.589 ตามลำดับ
4. คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของการสุ่มแบบแบ่งชั้นของมยุรี ศรีชัย (2538: 105) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 476 คน แบ่งเป็น นักเรียนโรงเรียนขนาด 7 จำนวน 218 คน นักเรียนโรงเรียนขนาด 6 จำนวน 170 คน และนักเรียนโรงเรียนขนาด 5 จำนวน 88 คน
5. ดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two – Stage Random Sampling) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการสุ่ม ดังนี้
  - 5.1 ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strage) และมีโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) สุ่มโรงเรียนมาประมาณร้อยละ 20 ของแต่ละขนาดโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 8 โรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาด 7 จำนวน 3 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 218 คน โรงเรียนขนาด 6 จำนวน 3 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 170 คน และโรงเรียนขนาด 5 จำนวน 2 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 88 คน
  - 5.2 ทำการสุ่มนักเรียนจากแต่ละโรงเรียน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด โดยการเทียบสัดส่วนระหว่างจำนวนนักเรียนในแต่ละโรงเรียนกับจำนวนนักเรียนทั้งหมดตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนขนาด	โรงเรียน	จำนวนคน (คน)
7	วชิรธรรมสาธิต	60
	สันติราษฎร์วิทยาลัย	69
	สุรศักดิ์มนตรี	89
	รวม	218
6	กุนนทีรุทธธารามวิทยาคม	51
	ปทุมคงคา	67
	สตรีวัดมหาพฤฒาราม	52
	รวม	170
5	พุทธจักรวิทยา	44
	ศิลาจารพิพัฒน์	44
	รวม	88
รวมนักเรียนทั้งหมด		476

ที่มา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

หมายเหตุ เกณฑ์ขนาดโรงเรียนที่ใช้เป็นของสำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2547

โรงเรียนขนาด 7	จำนวนนักเรียน	1 – 120 คน
โรงเรียนขนาด 6	จำนวนนักเรียน	121 – 200 คน
โรงเรียนขนาด 5	จำนวนนักเรียน	201 – 300 คน
โรงเรียนขนาด 4	จำนวนนักเรียน	301 – 499 คน
โรงเรียนขนาด 3	จำนวนนักเรียน	500 – 1,499 คน
โรงเรียนขนาด 2	จำนวนนักเรียน	1,500 – 2,499 คน
โรงเรียนขนาด 1	จำนวนนักเรียน	มากกว่า 2,500 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวน 3 ฉบับ ดังนี้

1. แบบวัดการปรับตัว มี 2 ตอน ได้แก่
  - ตอนที่ 1 แบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ จำนวน 23 ข้อ
  - ตอนที่ 2 แบบวัดการปรับตัวทางสังคม จำนวน 21 ข้อ
2. แบบวัดบทบาททางเพศ จำนวน 40 ข้อ
3. แบบวัดการยอมรับเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 20 ข้อ

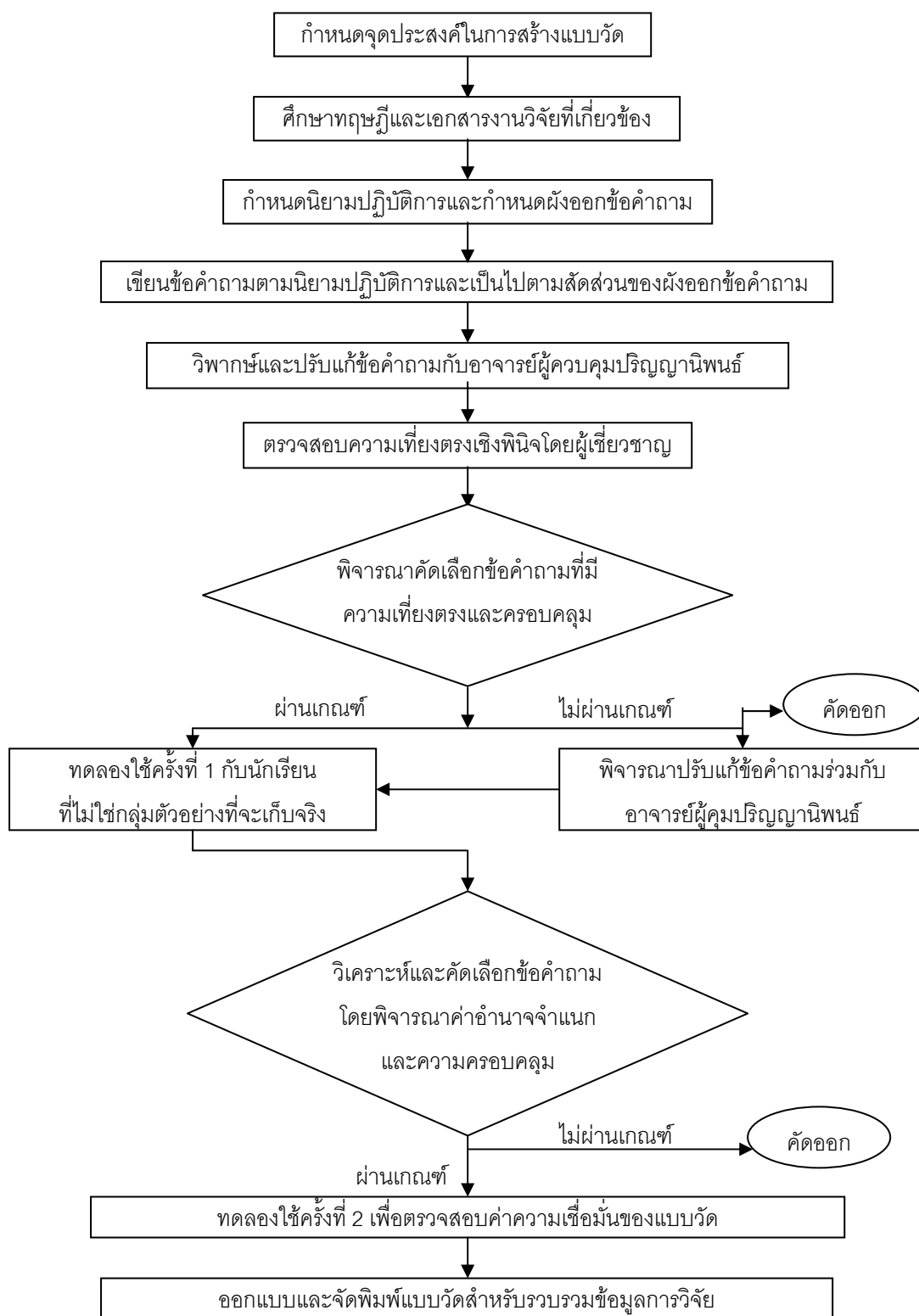
ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพแบบวัดที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่

1. แบบวัดการปรับตัว ประกอบด้วย แบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ จำนวน 23 ข้อ และแบบวัดการปรับตัวทางสังคม จำนวน 21 ข้อ ผู้วิจัยสร้างแบบวัดโดยศึกษาทฤษฎีการปรับตัวของรอย (Andrew; & Roy. 1991); อีริกสัน (Erikson. 1959); และฮาวิกเฮิร์สต์ (Havighurst. 1953) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย รวมทั้งสิ้น 44 ข้อ

2. แบบวัดการยอมรับเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยสร้างแบบวัดโดยศึกษาตามแนวของเฮอร์ล็อก (Hurlock. 1974) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย จำนวน 20 ข้อ

แบบวัดทั้ง 2 ฉบับ ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดตามขั้นตอนดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัด

จากภาพประกอบ 4 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและการหาคุณภาพของแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ การปรับตัวทางสังคม และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดการปรับตัว และแบบการวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางอารมณ์ การปรับตัวทางสังคม และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

3. กำหนดนิยามปฏิบัติการจากการศึกษาในข้อ 2 ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่ต้องการวัดและจัดทำผังการออกข้อคำถาม

4. เขียนข้อคำถามของแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ การปรับตัวทางสังคม และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยให้ครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการและเป็นไปตามสัดส่วนของผังในการออกข้อคำถาม ดังนี้

4.1 แบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย โดยตอนที่ 1 เป็นแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ จำนวน 31 ข้อ และตอนที่ 2 เป็นแบบวัดการปรับตัวทางสังคม จำนวน 30 ข้อ

4.2 แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ส่วนใหญ่จริง จริงพอประมาณ จริงเพียงเล็กน้อย ไม่จริงเลย

5. วิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท เพื่อให้ข้อคำถามมีความเที่ยงตรงครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ และมีความเหมาะสมของเนื้อหาในกลุ่มตัวอย่าง

6. นำแบบวัดที่สร้างขึ้นและปรับปรุงแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดในด้านความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณาความถูกต้องและครอบคลุมของเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาในการเขียนข้อความ โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป พบว่า ได้ข้อคำถามในแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ 31 ข้อ แบบวัดการปรับตัวทางสังคม 30 ข้อ และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 20 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .60 ถึง 1.00

7. นำแบบวัดที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน

8. นำผลที่ได้จากการทดลองใช้ครั้งที่ 1 มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก จากความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) พบว่า แบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ 31 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -.356 ถึง .501 แบบวัดการปรับตัวทางสังคม 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -.027 ถึง .477 และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .318 ถึง .685

9. คัดเลือกข้อคำถามเพื่อนำไปดำเนินการวิจัย โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และรวมทุกข้อแล้วครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ รวมทั้งปรับปรุงข้อคำถามที่บกพร่อง ได้แบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ 23 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .207 ถึง .501 แบบวัดการปรับตัวทางสังคม 21 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .224 ถึง .477 และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง -.318 ถึง .685 แล้วนำไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 246 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) พบว่า แบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .240 ถึง .542 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .822 แบบวัดการปรับตัวทางสังคม มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .276 ถึง .498 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .820 แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .346 ถึง .670 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .895

10. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องขวามือของข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอประมาณ	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0)	แบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์					
	เมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหา ฉันจะควบคุมความวิตกกังวลได้ดี.....	.....	.....	.....	.....	.....
00)	ฉันมักใจร้อน หงุดหงิดง่ายกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ..	.....	.....	.....	.....	.....

ตัวอย่างแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอสมควร	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0)	แบบวัดการปรับตัวทางสังคม					
0)	ฉันสามารถสร้างความคุ้นเคยกับผู้อื่นได้เร็ว.....	.....	.....	.....	.....	.....
00)	ฉันชอบอยู่บ้านมากกว่าไปเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้คะแนนของข้อความในแต่ละข้อดังนี้

ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอสมควร	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
ข้อความทางบวก	5	4	3	2	1
ข้อความทางลบ	1	2	3	4	5

เกณฑ์การแปลความหมาย

คะแนนเฉลี่ย

การแปลความหมาย

4.50 – 5.00	มีการปรับตัวทางอารมณ์/การปรับตัวทางสังคมได้ดีมากที่สุด
3.50 – 4.49	มีการปรับตัวทางอารมณ์/การปรับตัวทางสังคมได้ดีมาก
2.50 – 3.49	มีการปรับตัวทางอารมณ์/การปรับตัวทางสังคมได้ดีปานกลาง
1.50 – 2.49	มีการปรับตัวทางอารมณ์/การปรับตัวทางสังคมได้น้อย
1.00 – 1.49	มีการปรับตัวทางอารมณ์/การปรับตัวทางสังคมได้น้อยที่สุด

ตัวอย่างแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องขวามือของข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอสมควร	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
0)	เมื่อฉันรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่าย หรือไม่มีกำลังใจที่จะเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองจะพุดคุยเพื่อให้กำลังใจกับฉัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
00)	ถ้าฉันแสดงกิริยามารยาทไม่สุภาพกับผู้อื่น พ่อแม่/ผู้ปกครองจะหาโอกาสตักเตือนฉันภายหลัง.....	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ข้อความในแต่ละข้อ เป็นข้อความทางบวก ให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
ส่วนใหญ่จริง	ให้	4	คะแนน
จริงพอสมควร	ให้	3	คะแนน
จริงเพียงเล็กน้อย	ให้	2	คะแนน
ไม่จริงเลย	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย (วิเชียร เกตุสิงห์: 2538)

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
3.68 – 5.00	มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก
2.34 – 3.67	มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง
1.00 – 2.33	มีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย

แบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ได้แก่ แบบวัดบทบาททางเพศ

ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามบทบาททางเพศของณัฐรูกานต์ ทองสนธิ (2549: 133-134) แบบวัดเป็นคำคุณศัพท์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 7 ระดับ ประกอบด้วย แบบวัดลักษณะความเป็นชาย 20 ข้อ และแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง 20 ข้อ

โดยแบบวัดลักษณะความเป็นชาย มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .449 ถึง .695 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .916 ส่วนแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .263 ถึง .651 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .881 โดยในการพัฒนานั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ต้องการมาพัฒนาโดยปรับปรุงการใช้ภาษาเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย โรงเรียนราชชนนิตาจารย์สามเสนวิทยาลัย 2 และโรงเรียนมักกะสันพิทยา จำนวน 246 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก จากความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

จากที่ผู้วิจัยนำแบบวัดบทบาททางเพศไปทดลองใช้ พบว่า แบบวัดลักษณะความเป็นชาย มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .442 ถึง .662 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .908 ส่วนแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .317 ถึง .711 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .882

ตัวอย่างแบบวัดบทบาททางเพศ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องขวามือของข้อความที่ตรงกับลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	คุณลักษณะ	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด						
		7	6	5	4	3	2	1
0)	ลักษณะความเป็นชาย							
	มีความกล้าหาญ.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
00)	มีความสามารถในการนำผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
0)	ลักษณะความเป็นหญิง							
	วาจาสุภาพเรียบร้อย.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
00)	เห็นอกเห็นใจผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

การให้คะแนนและการแปลความหมายคะแนนของแบบวัดบทบาททางเพศ จะแยกคิดคะแนนเป็น 2 ส่วน คือ คะแนนของแบบวัดลักษณะความเป็นชายและคะแนนของแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง โดยใช้เกณฑ์เหมือนกัน ดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน

มากที่สุด	ให้	7	คะแนน
มาก	ให้	6	คะแนน
ค่อนข้างมาก	ให้	5	คะแนน
ปานกลาง	ให้	4	คะแนน
ค่อนข้างน้อย	ให้	3	คะแนน
น้อย	ให้	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

การวิจัยครั้งนี้แปลความหมายตามค่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง โดยไม่ได้คำนึงถึงลักษณะทางกายภาพ คือ เพศชายและเพศหญิง ดังนี้

		แบบวัดลักษณะความเป็นชาย (มัธยฐาน = 94)	
		สูงกว่ามัธยฐาน	ต่ำกว่ามัธยฐาน
แบบวัดลักษณะ ความเป็นหญิง (มัธยฐาน = 92)	สูงกว่า มัธยฐาน	นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชาย และหญิง (Androgyny) 157 คน	นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) 72 คน
	ต่ำกว่า มัธยฐาน	นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชาย (Masculine) 67 คน	นักเรียนที่มีลักษณะไม่ชัดเจน (Undifferentiated) 160 คน

ภาพประกอบ 5 การแบ่งลักษณะของกลุ่มตัวอย่างจากแบบวัดลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง โดยใช้คะแนนมัธยฐานเป็นเกณฑ์

นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชาย จะได้คะแนนความเป็นชายสูงกว่ามัธยฐานของแบบวัดความเป็นชาย แต่ได้คะแนนความเป็นหญิงต่ำกว่ามัธยฐานของแบบวัดความเป็นหญิง

นักเรียนมีลักษณะความเป็นหญิง จะได้คะแนนความเป็นหญิงสูงกว่ามัธยฐานของแบบวัดความเป็นหญิง แต่ได้คะแนนความเป็นชายต่ำกว่ามัธยฐานของแบบวัดความเป็นชาย

นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิง จะได้คะแนนความเป็นชายและคะแนนความเป็นหญิงสูงกว่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นชาย และแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง

นักเรียนที่มีลักษณะไม่ชัดเจน จะได้คะแนนความเป็นชายและคะแนนความเป็นหญิงต่ำกว่ามัธยฐานของแบบวัดลักษณะความเป็นชาย และแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปติดต่อกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. จัดเตรียมแบบวัดให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยนำแบบวัดไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยอธิบายให้นักเรียนเข้าใจจุดประสงค์ในการตอบแบบวัดและคำชี้แจงของแบบวัดอย่างชัดเจน ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 11 – 29 มกราคม 2550
4. นำแบบวัดที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติและทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐานเพื่อประมาณค่าเฉลี่ย ของบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows
2. เปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมโดยรวม ของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกันด้วยการวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนพหุนามแบบสองทาง (Two – way MANOVA) เปรียบเทียบการปรับตัวในแต่ละด้านของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนาม (Univariate Test) และทดสอบภายหลังด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

สูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยใช้สูตรการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ในระดับความเชื่อมั่นที่ .95 (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105)

$$n = \frac{\sum_{g=1}^K \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^K N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนทั้งหมด
	K	แทน	จำนวนขนาดของโรงเรียน
	S_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของการปรับตัว
	e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า
	N_g	แทน	จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น
	W_g	แทน	$\frac{N_g}{N}$

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 วิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรของโรวินELLIและแฮมเบิลตัน (ลิวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 248 - 249; อ้างอิงจาก Rowinelli and Hambleton. 1977)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 วิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ (Item Analysis) เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามในแบบวัด โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) (Pedhazur. 1997: 39.)

$$r_{xy} = \frac{S_{xy}}{S_x S_y}$$

เมื่อ	r_{xy}	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	S_{xy}	แทน	ค่าความแปรปรวนร่วมระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ที่เหลือ
	S_x	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรายข้อ
	S_y	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนรวมของข้ออื่นๆ ที่เหลือ

2.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543: 218; อ้างอิงจาก Cronbach. 1951)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบวัด
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า (Standard Error of Estimate)

3.2 สถิติทดสอบนัยสำคัญของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบตัวแปรอิสระ 2 ตัว (Two factor Multivariate Analysis of Variance: Two factor MANOVA) ด้วยค่าสถิติ Wilks' Λ (Stevens.1996: 191)

$$\Lambda = \frac{|\mathbf{W}|}{|\mathbf{T}|} = \frac{|\mathbf{W}|}{|\mathbf{B} + \mathbf{W}|} ; 0 \leq \Lambda \leq 1$$

เมื่อ $|\mathbf{W}|$ แทน ค่าดีเทอร์มิแนนท์ของเมทริกซ์ผลบวกของกำลังสองและผลคูณภายในกลุ่ม (within SSCP matrix)

$|\mathbf{T}|$ แทน ค่าดีเทอร์มิแนนท์ของเมทริกซ์ผลบวกของกำลังสองและผลคูณไขว้ทั้งหมด (total SSCP matrix)

สถิติทดสอบ Multivariate F-Test ด้วยค่าสถิติ Rao's F (Stevens.1996:197) ดังนี้

approximately
$$F = \frac{1 - \Lambda^{1/2}}{\Lambda^{1/2}} \frac{ms - p(k-1)/2 + 1}{p(k-1)}$$

เมื่อ $m = N-1-(p+k)/2$

$$s = \sqrt{\frac{p^2(k-1)^2 - 4}{p^2 + (k-1)^2 - 5}}$$

$$df_1 = p(k-1)$$

$$df_2 = ms - p(k-1)/2 + 1$$

3.3 เปรียบเทียบการปรับตัวในแต่ละด้านของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนาม (Univariate Test)

3.4 ทดสอบนัยสำคัญระหว่างค่าเฉลี่ยโดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณ โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนค่าเฉลี่ย
S	แทน	คะแนนความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$S_{\bar{X}}$	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของค่าความแตกต่างระหว่างข้อมูลและค่าเฉลี่ยของกลุ่มข้อมูล (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสอง (Mean Square)
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบเอฟ
df	แทน	ชั้นความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
Wilks' Λ	แทน	ค่าสถิติทดสอบแลมบ์ด้า (Λ) ของวิลคส์ (Wilks)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและมีบทบาททางเพศแตกต่างกัน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน และการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม จำแนกตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม จำแนกตามบทบาททางเพศที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางและมาก

2.2 ค่าสถิติทดสอบตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม ได้แก่ ค่าการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตาม และค่าการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม

2.3 การเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน เปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทาง (Two – way MANOVA) เปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนาม (Univariate Test) และทดสอบภายหลังด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe')

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและบทบาททางเพศ รายละเอียดดังตาราง 2 – 4

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของการปรับตัวโดยรวม จำแนกตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

กลุ่มนักเรียน	การปรับตัว				การประมาณค่าเฉลี่ยประชากร	การแปลความหมาย
	n	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$		
ลักษณะความเป็นชาย						
ประชาธิปไตยน้อย	3	3.09	.05	.03	3.03 – 3.15	ปานกลาง
ประชาธิปไตยปานกลาง	30	3.17	.32	.06	3.06 – 3.28	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	37	3.54	.51	.08	3.38 – 3.70	ปานกลาง – มาก
รวม	70	3.37	.47	.06	3.26 – 3.48	ปานกลาง
ลักษณะความเป็นหญิง						
ประชาธิปไตยน้อย	3	3.27	.12	.07	3.13 – 3.41	ปานกลาง
ประชาธิปไตยปานกลาง	27	3.17	.36	.07	3.03 – 3.31	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	45	3.36	.44	.07	3.23 – 3.49	ปานกลาง
รวม	75	3.29	.41	.05	3.20 – 3.38	ปานกลาง
ลักษณะความเป็นชายและหญิง						
ประชาธิปไตยน้อย	3	3.41	.20	.12	3.14 – 3.54	ปานกลาง – มาก
ประชาธิปไตยปานกลาง	58	3.27	.38	.05	3.17 – 3.37	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	99	3.60	.43	.04	3.52 – 3.68	มาก
รวม	160	3.48	.44	.03	3.40 – 3.56	ปานกลาง – มาก
ลักษณะไม่ชัดเจน						
ประชาธิปไตยน้อย	11	3.24	.33	.10	3.04 – 3.44	ปานกลาง
ประชาธิปไตยปานกลาง	108	3.16	.38	.04	3.09 – 3.23	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	52	3.32	.38	.05	3.22 – 3.42	ปานกลาง
รวม	171	3.21	.38	.03	3.15 – 3.27	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันทั้ง 4 ลักษณะ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก ปานกลางและน้อย ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า

ค่าเฉลี่ยการปรับตัวโดยรวมของนักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชายและหญิง และลักษณะไม่ชัดเจน เท่ากับ 3.37, 3.29, 3.48 และ 3.21 และเมื่อพิจารณาการปรับตัวโดยรวม พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง และลักษณะไม่ชัดเจนมีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิง มีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก

ตาราง 3 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของการปรับตัวทางอารมณ์ จำแนกตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

กลุ่มนักเรียน	การปรับตัวทางอารมณ์				การประมาณค่าเฉลี่ยประชากร	การแปลความหมาย
	n	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{x}}$		
ลักษณะความเป็นชาย						
ประชาธิปไตยน้อย	3	3.35	.24	.14	3.08 – 3.62	ปานกลาง – มาก
ประชาธิปไตยปานกลาง	30	3.12	.42	.08	2.97 – 3.27	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	37	3.42	.63	.10	3.22 – 3.62	ปานกลาง – มาก
รวม	70	3.29	.55	.07	3.16 – 3.42	ปานกลาง
ลักษณะความเป็นหญิง						
ประชาธิปไตยน้อย	3	2.59	.16	.09	2.41 – 2.77	น้อย – ปานกลาง
ประชาธิปไตยปานกลาง	27	2.91	.56	.11	2.70 – 3.12	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	45	3.13	.58	.09	2.96 – 3.30	ปานกลาง
รวม	75	3.03	.57	.07	2.90 – 3.16	ปานกลาง
ลักษณะความเป็นชายและหญิง						
ประชาธิปไตยน้อย	3	3.64	.21	.12	3.40 – 3.88	ปานกลาง – มาก
ประชาธิปไตยปานกลาง	58	3.12	.47	.06	3.00 – 3.24	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	99	3.40	.56	.06	3.29 – 3.51	ปานกลาง – มาก
รวม	160	3.30	.54	.04	3.22 – 3.38	ปานกลาง
ลักษณะไม่ชัดเจน						
ประชาธิปไตยน้อย	11	3.27	.45	.14	3.00 – 3.54	ปานกลาง – มาก
ประชาธิปไตยปานกลาง	108	3.08	.47	.05	2.99 – 3.17	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	52	3.07	.53	.07	2.93 – 3.21	ปานกลาง
รวม	171	3.09	.48	.04	3.02 – 3.16	ปานกลาง

จากตาราง 3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนที่มี
 บพบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชายและหญิง
 และลักษณะไม่ชัดเจน เท่ากับ 3.29, 3.03, 3.30 และ 3.09 โดยนักเรียนที่มีบพบาททางเพศทั้ง 4
 ลักษณะ มีการปรับตัวทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 4 ค่าสถิติพื้นฐานและการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95
 ของการปรับตัวทางสังคม จำแนกตามบพบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

กลุ่มนักเรียน	การปรับตัวทางสังคม				การประมาณ ค่าเฉลี่ย ประชากร	การแปลความหมาย
	n	$\bar{X}$	S	$S_{\bar{X}}$		
ลักษณะความเป็นชาย						
ประชาธิปไตยน้อย	3	2.81	.31	.18	2.46 – 3.16	น้อย – ปานกลาง
ประชาธิปไตยปานกลาง	30	3.23	.34	.06	3.11 – 3.35	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	37	3.67	.49	.08	3.51 – 3.83	มาก
รวม	70	3.45	.49	.06	3.33 – 3.56	ปานกลาง – มาก
ลักษณะความเป็นหญิง						
ประชาธิปไตยน้อย	3	4.03	.28	.16	3.71 – 4.35	มาก
ประชาธิปไตยปานกลาง	27	3.46	.33	.06	3.34 – 3.58	ปานกลาง – มาก
ประชาธิปไตยมาก	45	3.62	.42	.06	3.50 – 3.74	มาก
รวม	75	3.58	.40	.05	3.49 – 3.67	ปานกลาง – มาก
ลักษณะความเป็นชายและหญิง						
ประชาธิปไตยน้อย	3	3.14	.60	.35	2.46 – 3.82	น้อย – มาก
ประชาธิปไตยปานกลาง	58	3.44	.41	.05	3.33 – 3.55	ปานกลาง – มาก
ประชาธิปไตยมาก	99	3.82	.43	.04	3.74 – 3.90	มาก
รวม	160	3.67	.46	.04	3.60 – 3.74	มาก
ลักษณะไม่ชัดเจน						
ประชาธิปไตยน้อย	11	3.20	.40	.12	2.96 – 3.44	ปานกลาง
ประชาธิปไตยปานกลาง	108	3.24	.38	.04	3.17 – 3.31	ปานกลาง
ประชาธิปไตยมาก	52	3.59	.34	.05	3.50 – 3.68	มาก
รวม	171	3.35	.40	.03	3.29 – 3.41	ปานกลาง

จากตาราง 4 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชายและหญิง และลักษณะไม่ชัดเจน เท่ากับ 3.45, 3.58, 3.67 และ 3.35 ตามลำดับ โดยนักเรียนที่มีบทบาททางเพศความเป็นชายและบทบาททางเพศความเป็นหญิงมีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก นักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายและหญิงมีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับมาก และลักษณะไม่ชัดเจนมีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลอธิบายการปรับตัวของประชากรข้างต้น เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 3 ระดับ คือ น้อย ปานกลาง และมาก จำนวน 476 คน จะเห็นว่า จำนวนนักเรียนในกลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยน้อย มีเพียง 20 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 4.2 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นั่นแสดงว่า ในสภาพสังคมปัจจุบันมีนักเรียนจำนวนน้อยมากที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และจำนวนนักเรียนในกลุ่มดังกล่าวมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม นอกจากนี้ยังจะส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Homogeneity of Variance) ซึ่งจะทำให้ข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (ผจญจิต อินทสุวรรณ, 2545: 51) ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกัน ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางและมาก จำนวนทั้งสิ้น 456 คน ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ค่าสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม จำแนกตามบทบาททางเพศที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางและมาก

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมตามบทบาททางเพศของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางและมาก

การปรับตัวทางอารมณ์	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย				รวม	
	ปานกลาง		มาก			
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ลักษณะความเป็นชาย	3.12	.42	3.42	.63	3.28	.56
ลักษณะความเป็นหญิง	2.91	.56	3.14	.58	3.05	.58

ตาราง 5 (ต่อ)

การปรับตัวทางอารมณ์	การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย				รวม	
	ปานกลาง		มาก			
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
ลักษณะความเป็นชายหญิง	3.12	.47	3.40	.57	3.30	.54
ลักษณะไม่ชัดเจน	3.08	.47	3.07	.53	3.08	.48
รวม	3.08	.47	3.28	.58	3.18	.54
การปรับตัวทางสังคม						
ลักษณะความเป็นชาย	3.23	.34	3.69	.49	3.48	.48
ลักษณะความเป็นหญิง	3.46	.33	3.62	.42	3.56	.39
ลักษณะความเป็นชายหญิง	3.44	.41	3.82	.43	3.68	.46
ลักษณะไม่ชัดเจน	3.24	.38	3.59	.34	3.36	.40
รวม	3.32	.39	3.71	.43	3.52	.45
การปรับตัวโดยรวม						
ลักษณะความเป็นชาย	3.17	.32	3.54	.51	3.38	.47
ลักษณะความเป็นหญิง	3.17	.36	3.36	.44	3.29	.42
ลักษณะความเป็นชายหญิง	3.27	.38	3.60	.43	3.48	.44
ลักษณะไม่ชัดเจน	3.16	.38	3.32	.38	3.21	.38
รวม	3.19	.37	3.48	.45	3.34	.44

2.2 ค่าสถิติทดสอบตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 ทดสอบความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของตัวแปรตามทั้งหมด โดยหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายตามวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) และวิเคราะห์โดยวิธีการของ Bartlett's Test of Sphericity เพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (MANOVA) พบว่า การปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .478 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์โดยรวมตามวิธีการของบาร์ทเลตต์ ปรากฏว่าได้ค่า Bartlett's Test of Sphericity เท่ากับ 123.678 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมมีความสัมพันธ์กันจริง ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม

2.2.2 ทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของข้อมูลการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ด้วยสถิติทดสอบ Laveane และทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน – แปรปรวนร่วม (Varience – Covariance) ของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ด้วยสถิติบ็อกซ์ (Box Test) ซึ่งปรากฏดังตาราง 6

ตาราง 6 ความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม

ตัวแปร	Levene's Test	p-value
	F	
การปรับตัวทางอารมณ์	1.276	.260
การปรับตัวทางสังคม	0.774	.610
Box's M = 22.046, F = 1.031, p>.05		

จากตาราง 6 พบว่า มีความแตกต่างของความแปรปรวนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในทุกตัวแปร จึงกล่าวได้ว่า ค่าความแปรปรวนในแต่ละตัวแปร (Univariate Variance of Homogeneity) จากกลุ่มตัวอย่างมีความเป็นเอกพันธ์กัน

เมื่อทำการทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของ เมทริกซ์ความแปรปรวน – แปรปรวนร่วม ของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ด้วยสถิติบ็อกซ์ (Box Test) ได้ค่าสถิติ Box's M = 22.046 ค่า F = 1.031 และค่า p-value = .420 ซึ่งแสดงว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ เมทริกซ์ความแปรปรวน – แปรปรวนร่วมของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการทดสอบสำหรับการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม (MANOVA)

จากผลการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม พบว่า ลักษณะของข้อมูลที่จะนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนาม ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทาง (Two – way MANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

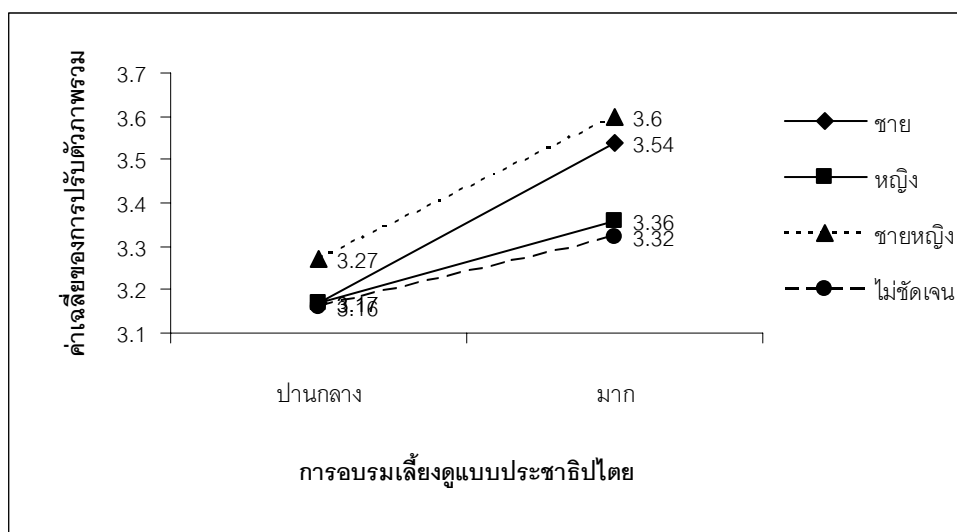
2.3 การเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทาง (Two – way MANOVA) เปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนาม (Univariate Test) และทดสอบภายหลังด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตาราง 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทางของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ตามบทบาททางเพศและระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

แหล่งความแปรปรวน	Degree of Freedom		Wilks' Λ	Approximate F	p-value
	Hypothesis	Error			
บทบาททางเพศ	6	894	.919	6.535	.000
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	2	447	.874	32.678	.000
ปฏิสัมพันธ์ของบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	6	894	.958	3.270	.003

จากตาราง 7 พบว่า ผลการทดสอบปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ได้ค่า Wilks' Λ = .958 ค่า F = 3.270 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ส่วนผลหลักจากการทดสอบบทบาททางเพศ ได้ค่า Wilks' Λ = .919 ค่า F = 6.535 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการทดสอบการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ได้ค่า Wilks' Λ = .874 ค่า F = 32.678 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน มีการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพบผลปฏิสัมพันธ์โดยรวมแล้ว จึงไม่สามารถแปลความหมายจากผลหลักได้โดยตรง ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบต่อไปว่ามีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางด้านใด

ภาพประกอบ 6 กราฟเส้นแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวโดยรวม

จากภาพประกอบ 6 พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก มีการปรับตัวโดยรวมสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง แต่เป็นที่น่าสนใจว่า กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก นักเรียนมีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ($\bar{X} = 3.54$) มีการปรับตัวโดยรวมสูงกว่านักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง ($\bar{X} = 3.36$) ลักษณะความเป็นชายและลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.32$) แต่กลุ่มที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง นักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง และลักษณะไม่ชัดเจน มีการปรับตัวโดยรวมอยู่ในระดับเดียวกัน นั่นคือ การปรับตัวโดยรวมของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แสดงว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สืบเนื่องจากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทางข้างต้น พบว่า มีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวโดยรวม ($F = 3.270$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญในการศึกษาผลปฏิสัมพันธ์เป็นหลัก โดยทำการทดสอบต่อไปว่ามีการเกิดปฏิสัมพันธ์ต่อการปรับตัวทางด้านใด ซึ่งปรากฏผลตามตาราง 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมตาม
บทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

แหล่งความแปรปรวน	การปรับตัว	SS	df	MS	F	p-value
บทบาททางเพศ	อารมณ์	4.615	3	1.538	4.607	.003
	สังคม	3.932	3	1.311	7.599	.000
การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	อารมณ์	3.108	1	3.108	9.307	.002
	สังคม	11.293	1	11.293	65.484	.000
ปฏิสัมพันธ์ของบทบาททางเพศและ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย	อารมณ์	2.586	3	.862	2.582	.053
	สังคม	1.500	3	.500	2.898	.035
ความคลาดเคลื่อน	อารมณ์	151.262	448			
	สังคม	78.122	448			
รวม	อารมณ์	161.335	455			
	สังคม	103.296	455			

จากตาราง 8 พบว่า มีผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางสังคม ($F = 2.898$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการตรวจสอบต่อไปว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกัน แต่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยในระดับเดียว มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างไร และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน แต่มีบทบาททางเพศลักษณะเดียวกัน มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างไร โดยการวิเคราะห์ Simple Effect

ส่วนการปรับตัวทางอารมณ์ ไม่พบผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์ ($F = 2.582$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นแสดงว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน มีการปรับตัวทางอารมณ์ไปในทิศทางเดียวกันอย่างคงเส้นคงวา

เมื่อพิจารณาที่ผลหลัก พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน ($F = 4.607$) และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน ($F = 9.307$) มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) และแบบประชาธิปไตยมาก ($\bar{X} = 3.28$) มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีนักเรียนที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ ที่มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกัน

ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') เพื่อค้นหาว่า บทบาททางเพศคู่ใดบ้าง ที่มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกัน ดังตาราง 9

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการปรับตัวทางอารมณ์ ตามบทบาททางเพศ

บทบาททางเพศ		ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย			
		ลักษณะ ความเป็นชาย	ลักษณะ ความเป็นหญิง	ลักษณะความ เป็นชายหญิง	ลักษณะ ไม่ชัดเจน
การปรับตัวทางอารมณ์	$\bar{X}$	(3.28)	(3.05)	(3.30)	(3.08)
ลักษณะความเป็นชาย	(3.28)	-	.232	.002	.206
ลักษณะความเป็นหญิง	(3.05)		-	.247*	.003
ลักษณะความเป็นชายหญิง	(3.30)			-	.221*
ลักษณะไม่ชัดเจน	(3.08)				-

* $p < .05$

จากตาราง 9 พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.30$) กับนักเรียนที่มีลักษณะความเป็นหญิง ($\bar{X} = 3.05$) และนักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.30$) กับนักเรียนที่มีลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.08$) มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สืบเนื่องจากผลการวิเคราะห์ที่พบผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางสังคม ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ Simple Effect และทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

ตาราง 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางและประชาธิปไตยมาก ตามบทบาททางเพศ

การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ปานกลาง	บทบาททางเพศ	3.048	3	1.016	6.141	.000
	ความคลาดเคลื่อน	37.228	219	.165		
	รวม	40.276	222			

ตาราง 10 (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
มาก	บทบาททางเพศ	2.545	3	.848	4.729	.003
	ความคลาดเคลื่อน	40.894	229	.179		
	รวม	43.439	232			

จากตาราง 10 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง ($F = 6.141$) และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก ($F = 4.729$) ที่มีบทบาททางเพศต่างกัน มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน

ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') เพื่อค้นหาว่าลักษณะของบทบาททางเพศคู่ใดบ้าง ที่มีคะแนนเฉลี่ยของการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน ดังตาราง 11

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางและประชาธิปไตยมาก ตามบทบาททางเพศ

การปรับตัวทางสังคม		ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย			
		ลักษณะ ความเป็นชาย	ลักษณะ ความเป็นหญิง	ลักษณะความ เป็นชายหญิง	ลักษณะ ไม่ชัดเจน
ประชาธิปไตยปานกลาง	$\bar{X}$	(3.23)	(3.46)	(3.44)	(3.24)
ลักษณะความเป็นชาย	(3.23)	-	.225	.203	.001
ลักษณะความเป็นหญิง	(3.46)		-	.002	.215
ลักษณะความเป็นชายหญิง	(3.44)			-	.193*
ลักษณะไม่ชัดเจน	(3.24)				-
ประชาธิปไตยมาก	$\bar{X}$	(3.69)	(3.62)	(3.82)	(3.59)
ลักษณะความเป็นชาย	(3.69)	-	.007	.136	.009
ลักษณะความเป็นหญิง	(3.62)		-	.203	.003
ลักษณะความเป็นชายหญิง	(3.82)			-	.228*
ลักษณะไม่ชัดเจน	(3.59)				-

* $p < .05$

จากตาราง 11 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.44$) กับนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.24$) และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่มีลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.82$) กับนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.59$) มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกัน ตามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

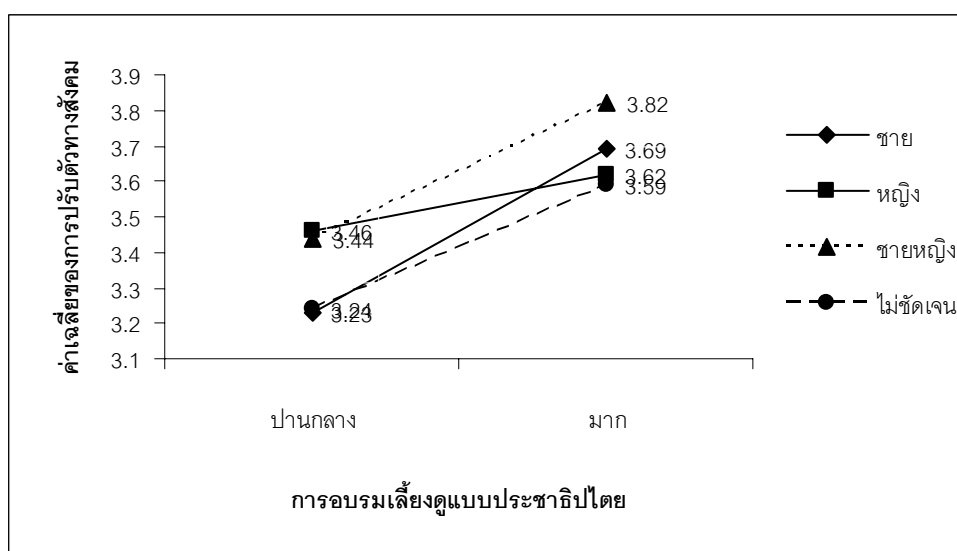
บทบาททางเพศ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ลักษณะ ความเป็นชาย	การอบรมเลี้ยงดู	4.307	1	4.307	21.666	.000
	ความคลาดเคลื่อน	13.121	65	.199		
	รวม	17.429	66			
ลักษณะ ความเป็นหญิง	การอบรมเลี้ยงดู	.210	1	.210	1.261	.265
	ความคลาดเคลื่อน	11.634	70	.166		
	รวม	11.844	71			
ลักษณะ ความเป็นชายหญิง	การอบรมเลี้ยงดู	6.183	1	6.183	33.902	.000
	ความคลาดเคลื่อน	28.085	155	.182		
	รวม	34.268	156			
ลักษณะ ไม่ชัดเจน	การอบรมเลี้ยงดู	4.963	1	4.963	32.001	.000
	ความคลาดเคลื่อน	25.281	158	.155		
	รวม	30.245	159			

จากตาราง 12 พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ($F = 21.666$) ลักษณะความเป็นชายหญิง ($F = 1.261$) และลักษณะไม่ชัดเจน ($F = 32.001$) ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่พบความแตกต่างของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง ($F = 1.261$) ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.82$) ลักษณะความเป็นชาย ($\bar{X} = 3.69$) และลักษณะ

ไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.59$) ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก มีการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.44$) ลักษณะความเป็นชาย ($\bar{X} = 3.23$) และลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.24$) ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตาราง 13

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการปรับตัวทางสังคม ตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

ตัวแปร	บทบาททางเพศ				F	p-value	Pair Comparisons
	ชาย	หญิง	ชายหญิง	ไม่ชัดเจน			
	(A)	(B)	(C)	(D)			
ประชาธิปไตยปานกลาง	3.23	3.46	3.44	3.24	6.141	.000	C>D
ประชาธิปไตยมาก	3.69	3.62	3.82	3.59	4.729	.003	C>D
F	21.666	1.261	33.902	32.001			
p-value	.000	.265	.000	.000			

ภาพประกอบ 7 กราฟเส้นแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางสังคม

จากภาพประกอบ 7 พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก มีการปรับตัวทางสังคมสูงกว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง เมื่อพิจารณาตามระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.82$) มีการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ($\bar{X} = 3.69$) ลักษณะความเป็นหญิง ($\bar{X} = 3.62$) และลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.59$) ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง ($\bar{X} = 3.46$) จะมีการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.44$) ลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.24$) และลักษณะความเป็นชาย ($\bar{X} = 3.23$) ตามลำดับ แสดงว่า การปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย นั่นคือ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางสังคม ($F = 2.898$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมโดยรวมและในแต่ละด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน รวมทั้งศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 476 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two – Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 3 ฉบับ คือ แบบวัดการปรับตัว จำนวน 44 ข้อ ประกอบด้วย การปรับตัวทางอารมณ์ จำนวน 23 ข้อ และการปรับตัวทางสังคม จำนวน 21 ข้อ โดยมีค่าเชื่อมั่นเท่ากับ .8675 และ .7851 ตามลำดับ แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8885 แบบวัดบทบาททางเพศ จำนวน 40 ข้อ ประกอบด้วย แบบวัดลักษณะความเป็นชาย 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9038 และแบบวัดลักษณะความเป็นหญิง 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8605

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัดทั้ง 3 ฉบับ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบวัดที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยคัดเลือกเฉพาะแบบวัดฉบับที่สมบูรณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมโดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows เปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมโดยรวมและในแต่ละด้าน จำแนกตามบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และศึกษาผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่มีผลต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทาง (Two – way MANOVA) เปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนในแต่ละด้านตามตัวแปรอิสระด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนาม (Univariate Test) และทดสอบภายหลังด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน พบว่า

1.1 นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันทั้ง 4 ลักษณะ ส่วนมากได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก รองลงมาได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางและน้อยตามลำดับ

1.2 การปรับตัวโดยรวมของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง และลักษณะไม่ชัดเจนมีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิงมีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก เมื่อพิจารณาการปรับตัวในแต่ละด้าน พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง ลักษณะความเป็นชายหญิง และลักษณะไม่ชัดเจนมีการปรับตัวทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการปรับตัวทางสังคม พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงมีการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก นักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิงมีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับมาก และลักษณะไม่ชัดเจนมีการปรับตัวทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน และผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน พบว่า

การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบสองทาง (Two – way MANOVA) ของการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ตามบทบาททางเพศและระดับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวโดยรวม ($F = 3.270$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางสังคม ($F = 2.898$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่พบผลปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวทางอารมณ์ ($F = 2.582$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ Simple Effect ของการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางและประชาธิปไตยมาก ตามบทบาททางเพศ พบว่า นักเรียนที่

ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง ($F = 6.141$) และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก ($F = 4.729$) ที่มีบทบาททางเพศต่างกันมีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า มีนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe) พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.44$) กับนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลางที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.24$) และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่มีลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.82$) กับนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมากที่มีบทบาททางเพศลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.59$) มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ Simple Effect ของการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกัน ตามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชาย ($F = 21.666$) ลักษณะความเป็นชายหญิง ($F = 1.261$) และลักษณะไม่ชัดเจน ($F = 32.001$) ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน มีการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่พบความแตกต่างของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิง ($F = 1.261$) ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยนักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.82$) ลักษณะความเป็นชาย ($\bar{X} = 3.69$) และลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.59$) ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก มีการปรับตัวทางสังคมสูงกว่านักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.44$) ลักษณะความเป็นชาย ($\bar{X} = 3.23$) และลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.24$) ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักเรียนที่มีบทบาททางเพศลักษณะความเป็นหญิงที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนาม (Univariate Test) ของการปรับตัวทางอารมณ์ ตามการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยปานกลาง ($\bar{X} = 3.08$) และแบบประชาธิปไตยมาก ($\bar{X} = 3.28$) มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเอกนาม (Univariate Test) ของการปรับตัวทางอารมณ์ ตามบทบาททางเพศ พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน มีการปรับตัวทางอารมณ์

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 4.607$) แสดงว่า มีนักเรียนที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ ที่มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกัน เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') พบว่า นักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.30$) กับนักเรียนที่มีลักษณะความเป็นหญิง ($\bar{X} = 3.05$) และนักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชายหญิง ($\bar{X} = 3.30$) กับนักเรียนที่มีลักษณะไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.08$) มีการปรับตัวทางอารมณ์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกันของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาที่พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันทั้ง 4 ลักษณะ ส่วนมากได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมาก เมื่อพิจารณาทฤษฎีการปรับตัวของอีริคสัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2524: 10-12; อ้างอิงจาก Erikson. 1959) กล่าวว่า ตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นไปนั้น บุคคลมีการพัฒนาทางอารมณ์เชิงสังคมและบุคลิกภาพไปจนตลอดชีวิต โดยบุคคลอาจเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้มากน้อยเพียงไรในช่วงอายุใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ความสัมพันธ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในช่วงนั้นๆ ฉะนั้นในวัยทารกจนถึงวัยรุ่น ครอบครัวจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัว หรือสุขภาพจิตของบุคคลอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ทฤษฎีของอีริคสันชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของครอบครัวในการวางพื้นฐานทางจิตใจให้แก่บุคคลตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นมา ในขั้นก่อนวัยรุ่นนั้น ครอบครัวอาจจะทำให้กำลังใจ ให้ความมั่นใจ และชักจูงใจให้ทารก เด็กเล็กและเด็กโตสามารถพัฒนาทางกล้ามเนื้อและทางสติปัญญา เสริมสร้างความสนใจในงานให้เด็ก จนเด็กได้ฝึกฝนจนเกิดความรู้ความชำนาญและความขยันขันแข็งที่จะทำสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะสิ่งที่ตนชอบและถนัด ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นหากเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสม จะทำให้เด็กมีพัฒนาการที่ดี ปรับตัวได้ดี และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของเฮอร์ล็อก (Hurlock. 1974: 90) ที่กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เป็นวิธีที่ผู้เลี้ยงดูให้ความสำคัญกับการอธิบายเหตุผล เพื่อให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่ผู้เลี้ยงดูคาดหวังให้พฤติกรรมนั้น มีการให้รางวัลหรือคำชมเชยเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลงโทษแต่ไม่รุนแรง การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยนั้นเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น

ได้อย่างเหมาะสม มีอิสระในการคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเองให้ความร่วมมือกับผู้อื่น ได้ดี มีความมั่นคงในอารมณ์ ปรับตัวได้ดี และมีพฤติกรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม สอดคล้องกับ คาเพลน (Kaplan. 1959: 188) ที่กล่าวว่า พ่อแม่ปกครองลูกแบบให้ความรัก ยอมรับลูก และรับฟังความคิดเห็น ซึ่งตรงกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยทำให้เด็กปรับตัวได้ดี มีความรับผิดชอบสูง ตามแนวคิดของแลนดิส (อรพินทร์ ชุชมและอัจฉรา สุชารมณ์. 2532: 17-18; อ้างอิงจาก Landis. 1954: 105-106) ซึ่งได้ศึกษาการปรับตัวของวัยรุ่นซึ่งมาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวด โดยส่งแบบสอบถามให้เด็กชั้นสูงสุดของโรงเรียนมัธยมศึกษา นักเรียนชายจำนวน 1,900 คน นักเรียนหญิงจำนวน 2,410 คน พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบประชาธิปไตย ปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่ปกครองแบบเข้มงวด หรือมีอำนาจเหนือบุตร เด็กที่ได้รับการปกครองแบบนี้จะมีความวิตกกังวล มีความเคร่งเครียดทางจิตใจ เพราะต้องคอยหวาดระแวงว่าจะทำตามไม่ได้ อันเป็นลักษณะหนึ่งที่ทำให้เกิดการปรับตัวที่ไม่ดี

2. ผลการเปรียบเทียบการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแตกต่างกัน พบว่า นักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่างกัน มีการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ม (Bem. 1975: 634-643) ที่ ทำการศึกษาความสามารถในการปรับบทบาททางเพศในผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิง และความเป็นชายสูงทั้งคู่ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัย Stanford พบว่า ผู้ที่มี บทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ นั้นมีการปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้มากกว่าผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นชายสูงลักษณะเดียวและผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมี ความเป็นหญิงลักษณะเดียว และสอดคล้องกับฟลาเฮอร์ตี้และดุษเศก (Flaherty; & Dusek. 1980: 984-992) ที่พบว่า คะแนนการปรับตัวของกลุ่มผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ จะสูงมากกว่ากลุ่มผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายต่ำทั้งคู่ และเป็นไปตามงานวิจัยของฉันทิกา ทิมากร (2533: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษเปรียบเทียบ ความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนของเด็กวัยรุ่นตอนปลายที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน พบว่า เด็กวัยรุ่นที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกันมีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนต่างกัน เด็กวัยรุ่นเพศ ชายที่มีลักษณะความเป็นชายสูงอย่างเดียว (Masculine) มีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนสูง กว่าเด็กวัยรุ่นเพศชายที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงอย่างเดียว (Feminine) เด็กวัยรุ่นเพศชายที่มี ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) และเด็กวัยรุ่นเพศชายที่มีลักษณะ ความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated) เด็กวัยรุ่นเพศหญิงที่มีลักษณะความ

เป็นชายและความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) มีความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายสูงอย่างเดียว (Masculine) เด็กวัยรุ่นเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงอย่างเดียว (Feminine) และเด็กวัยรุ่นเพศหญิงที่มีลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated)

3. จากผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 นั้นแสดงว่า ลักษณะบทบาททางเพศของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับกรอบแบบเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัว ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนักจิตวิทยาหลายท่าน ที่เชื่อว่าบทบาททางเพศนั้นมีผลต่อการปรับตัวของบุคคล จึงได้นำบทบาททางเพศมาศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวอย่างกว้างขวาง ได้แก่ งานวิจัยของเบ็ม (Bem. 1974: 155-162) ซึ่งได้ทำการทดลองกับนักศึกษาโดยจัดสถานการณ์ 2 สถานการณ์ เพื่อทำการทดสอบความยืดหยุ่นในการปรับตัวของกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศ 4 แบบ คือ ผู้ที่มีลักษณะความเป็นชายสูงอย่างเดียว (Masculine) ผู้ที่มีลักษณะความเป็นหญิงสูงอย่างเดียว (Feminine) ผู้ที่มีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) และผู้ที่มีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงต่ำทั้งคู่ (Undifferentiated) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงสูงทั้งคู่จะมีความยืดหยุ่นต่อสถานการณ์ทั้ง 2 แบบมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแบบอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนไอคส์และบาร์นส์ (Ickes; and Barnes. 1978: 669-687) ได้ทำการศึกษาโดยจัดสถานการณ์ให้กลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาททางเพศแบบต่างๆ อยู่ด้วยกันในห้องทดลองทีละคู่ จากนั้นตอบแบบสอบถามเพื่อวัดความรู้สึกเครียดในการอยู่ร่วมกับคนแปลกหน้า พบว่า คู่ที่กลุ่มตัวอย่างมีบทบาททางเพศแบบตรงตามเพศทั้งคู่ จะมีความเครียดในการอยู่ร่วมกับคนแปลกหน้ามากที่สุด ส่วนคู่ที่มีกลุ่มตัวอย่างคนใดคนหนึ่งมีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ (Androgyny) จะมีความเครียดรองลงมา ส่วนคู่ที่กลุ่มตัวอย่างมีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ทั้งสองคนจะมีความเครียดน้อยที่สุด จากผลการวิจัยนี้จะเห็นว่า กลุ่มที่มีลักษณะความเป็นชายและหญิงสูงทั้งคู่ จะมีความยืดหยุ่นและปรับตัวเข้าหากันได้มากกว่าบทบาททางเพศลักษณะอื่น ในส่วนของการอบรมเลี้ยงดูนั้น นับว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาการในทุกๆ ด้านของเด็ก ฉะนั้นหากครอบครัวให้การอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมแล้ว จะส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญา บุคลิกภาพ อารมณ์ ทักษะคิด รวมถึงมีทักษะทางสังคมที่ดีด้วย การเลี้ยงดูที่ให้ความอบอุ่น พ่อแม่มีความเข้าใจรักสนับสนุน ให้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ จะทำให้เด็กมีการปรับตัวได้ดี มีปัญหาน้อยกว่าเด็กที่ถูกทอดทิ้ง (อรพินทร์ ชูชม; และอัจฉรา สุขารมณ์. 2532: 58) สอดคล้องกับผลการวิจัยของจุมจินต์ สลัดทุกข์ (2543: 64) ที่ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัว

ของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ต่างกันจะมีการปรับตัวที่แตกต่างกัน นิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน จะปรับตัวได้ดีกว่านิสิตที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และงานวิจัยของอรอนงค์ ทรงสกุล (2544: บทคัดย่อ) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปรับตัว ดังนั้นนักเรียนที่มีบทบาททางเพศต่างกันและได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่เหมาะสม จะมีการปรับตัวที่ดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ผ่านช่วงวัยรุ่นได้โดยไม่มีปัญหาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาที่พบว่ามีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่ส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กนั้นพ่อแม่หรือผู้ปกครองควรคำนึงถึงพัฒนาการ ความต้องการ ความรู้สึกนึกคิดของเด็ก และให้ความสำคัญกับบทบาททางเพศ เนื่องจากบทบาททางเพศของเด็กนั้นขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และส่งผลร่วมกันต่อการปรับตัวของเด็ก

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครู อาจารย์

การพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคมที่ดีนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือและการส่งเสริมจากครู อาจารย์ ในการจัดการเรียนการสอนให้เด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ เพื่อให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาการปรับตัว โดยมีครู อาจารย์คอยให้คำปรึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยใช้อ้างอิงได้เพียงบริบทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งยังไม่ครอบคลุมประชากรในระดับชั้นมัธยมศึกษาทั้งหมด ควรมีการศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษาในระดับชั้นอื่นในแต่ละภาค และทั่วประเทศ เพื่อสามารถอ้างอิงผลการวิจัยไปยังประชากรในระดับชั้นมัธยมศึกษาทั่วประเทศได้

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติม เช่น นำบทบาททางเพศไปศึกษาร่วมกับลักษณะทางกายภาพ ซึ่งได้แก่ เพศชายและเพศหญิง แล้วตรวจสอบดูว่าเพศชายและเพศหญิง มีลักษณะตรงตามเพศหรือไม่ และมีการปรับตัวแตกต่างกันอย่างไร หรือศึกษาการปรับตัวด้านอื่นๆ เพิ่มเติมตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อทำให้ได้สารสนเทศมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์. (2524). *สุขภาพจิตในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กรรณิการ์ กาญจนานุกูล. (2540). *ผลของการให้คำปรึกษาแบบเกสตัต์ที่มีต่อการปรับตัวทางอารมณ์ของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 2 โรงพยาบาลรามารักษ์ดี กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเ.
- กันตวรรณ มีสมสร. (2544). *การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัยย่างเข้าสู่วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบที่แตกต่างกันตามการรับรู้ของตนเอง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดลำนเ.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2535). *พัฒนาการกับการอบรมเลี้ยงดู*. กรุงเทพฯ: ประมวลบทความวิชาการ ฉบับพิเศษ พ.ศ. 2525-2535. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุมจินต์ สลัดทุกข์. (2543). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนิสิตระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเ.
- ฉันทิกา ทิมากร. (2533). *การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการปรับตัวกับเพื่อนของเด็กวัยรุ่นตอนปลายที่มีบทบาททางเพศแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดลำนเ.
- ณัฐกานต์ ทองสนธิ. (2549). *การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุบางลักษณะที่มีต่อยุทธวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชลบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจณปัจฉนีก. (2524). *รายงานการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่นไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน มูลประดับ. (2541). *แรงสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อุดลำนเ.

- ดุษฎี โยเหลา. (2535). การสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยโดยใช้การวิเคราะห์เมตา. รายงานการวิจัยฉบับที่ 47. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธิดารัตน์ ธรรมเกษร. (2543). บทบาททางเพศ สัมฤทธิ์ผลทางอาชีพ และการอนุมานสาเหตุความสำเร็จในอาชีพของผู้หญิงทำงาน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- นิภา นิธยานน. (2530). การปรับตัวและบุคลิกภาพ จิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เบญจมาศ พลศักดิ์. (2547). การศึกษาพัฒนาการยุทธศาสตร์การเรียนรู้ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3-4 ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างแบบกันในเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ผจจจิต อินทสุวรรณ. (2545). การวิเคราะห์ความแปรปรวนหลายตัวแปร : *Multiple Analysis of Variance (MANOVA)*. กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนา.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: บัณฑิตการพิมพ์.
- พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (2532). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง กรุ๊ป.
- พรประภา ลินธนูวา. (2543, มีนาคม-เมษายน). บทบาททางเพศ. นิตยสารการประชาสัมพันธ์. 43(2): 10 – 15.
- พรพรรณ จันทรง. (2541). การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. อัดสำเนา.
- พูนสุข ช่วยทอง. (2540). เด็กและการเลี้ยงดู. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พริ้นติ้ง.
- วิณรพี เจริญทรัพย์านนท์. (2545). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความเชื่อมั่นในตนเองและความเป็นผู้นำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยวิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนคัล. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.

- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2545). *สุขภาพจิตและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรีนติ้ง เฮ้าส์.
- วจิราภรณ์ ไชยรัตน์. (2539). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เขตคลองเตย สังกัดกรุงเทพมหานคร*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2545). *จิตวิทยาการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วราภรณ์ รักกิจัย. (2529). *การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- วาทีนี้ สุขมาก; และอัจฉรี ศิริสุนทร. (2545,ตุลาคม-ธันวาคม) *การทำนายการปรับตัวของวัยรุ่นที่ติดสารเสพติดจากความเชื่อในความสามารถของตนเอง และแรงสนับสนุนทางสังคม*. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 47(4): 256.
- วารินทร์ สายโอบเอื้อ; และสุณีย์ ธีรดากร. (2522). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว วิทยาลัยครูพระนคร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538,กุมภาพันธ์-มีนาคม). *ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้*. *ข่าวสารการวิจัยทางการศึกษา*. 18(3): 8 – 11.
- วิไลวรรณ ศรีสงคราม. (2539). *การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง และความสามารถในการปรับตัวต่อเพื่อนต่างเพศของนักศึกษาวัยรุ่นที่เรียนในสาขาวิชาชีพต่างกันของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- ศุภลักษณ์ เงินบำรุง. (2546). *ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- ศุภลักษณ์ จารุรัตน์จามร. (2534). *การปรับตัวและสุขภาพจิต: จิตวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมาน กำเนิด. (2520). *การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่มีผลต่อการปรับตัวของเด็ก*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดลำนเา.
- สุนีย์ ดันติพัฒนานันท์. (2522). *การพยาบาลจิตเวช*. กรุงเทพฯ: อักษรสัมพันธ์.

- สุรัชย์ โกคิยะกุล. (2526). *การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัวสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกำแพงเพชร*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). *จำนวนห้องเรียนนักเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1: ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2549. สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2549, จาก http://doc.obec.go.th/doc/web_doc*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรอนงค์ ทรงสกุล (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสับสนุน มโนภาพแห่งตน และการสนับสนุนทางสังคมกับการปรับตัวของวัยรุ่นตอนต้น*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาคลินิก). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.
- อารี ทองทัฬ. (2531). *การปรับตัวทางสังคมในสถานศึกษากับปัญหาสุขภาพจิตของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม และโรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อัดสำเนา.
- อารี รังสินันท์. (2527). *รวมบทความการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อัญชลี ทองจันทร์. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในจังหวัดเพชรบุรี โดยการวิเคราะห์เส้นทาง*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- อรพินท์ ชูชม; และอัจฉรา สุขารมณ. (2532). *องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น*. รายงานการวิจัยฉบับที่ 48. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Andrew. H.A.; & Roy, S.C. (1991). *The Roy's Adaptation Model*. California: Appleton & Lange.
- Bem, Sandra L. (1974). The measurement of psychological androgyny. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 42: 155-162.
- (1975). Sex role adaptability: One consequence of psychological androgyny. *Journal of Personality and Social Psychology*. 31: 634-643.
- (1981). Gender Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing. *Psychological Review*. 88(4): 354-364.

- Brannon, L. (1999). *Gender: Psychological perspectives*. Boston: Allyn and Bacon
- Dorothy, Roger. (1972). *Issue in Adolescent Psychology*. New York: Meredith Cooperation.
- Flaherty, J.F.; & Dusek, J.B. (1980). An investigation of the relationship between psychology androgyny and components of self-concept. *Journal of Personality and Social Psychology*. 38: 984–992.
- Hamrin, Shirley A.; & Blanche B. Paulson. (1969). *Counseling Adolescents*. Chicago: Science Research Associates, Inc.
- Havighuart, Robert J. (1953). *Human Development and Education*. New York: Mckay Company.
- Hurlock, Elizabeth B. (1967). *Adolescent Development*. 3rd ed. New York: Mc. Graw- Hill.
- (1974). *Personality Development*. New York: Mc. Graw-Hill.
- (1978). *Child Development*. 6th ed. New York: Mc. Graw-Hill.
- Kaplan, A.G.; & Sedney, M.A. (1980). *Psychology and Sex Role: An Androgynous Perspective*. Boston: Brown and Company.
- Kaplan, Louis. (1959). *Mental Health and Human Relation in Education*. New York: Harber and Brothers.
- Ickes, W.; and Barne, R.D. (1978). Boy and girls together an alienated: on enacting stereotyped sex roles in mxed-sex dyads. *Journal of personality and Social Psychology*. 36: 669-687.
- Maslow, A.H. (1954). *Motivation and Personality in the classroom*. New York: Harber and Brothers.
- Pedhazur, E.J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Poduska, A. Bernard. (1980). *Understanding Psychology and Dimensions of Adjustment*. New York: Mc. Graw-Hill.
- Tindall, R.H. (1959). *Relationship among Muasures of Adjustment in The Phychology of Adjustment*. New York: Mc. Graw-Hill.
- Stevens, James. (1996). *Applied Multivariate Statistics for The Social Sciances*. 3rd ed. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจงในการทำแบบวัด

1. แบบวัดนี้มีทั้งหมด 3 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 แบบวัดการปรับตัว แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์ จำนวน 23 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบวัดการปรับตัวทางสังคม จำนวน 21 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบวัดบทบาททางเพศ จำนวน 40 ข้อ

2. แบบวัดนี้ต้องการทราบถึงความคิดเห็น ลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของนักเรียน ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ข้อคำถามแต่ละข้อไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดตายตัว ผู้วิจัยขอรับประกันว่าผลการตอบของนักเรียนจะไม่ส่งผลทางลบต่อนักเรียนหรือทางโรงเรียนโดยเด็ดขาด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมในภาพรวมเท่านั้น

ขอขอบคุณนักเรียนที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

น.ส. บุญญรัตน์ ขจรพัฒน์วรกุล
นิสิตสาขาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

แบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงที่สุด	ส่วนใหญ่จริง	จริงพอสมควร	จริงเพียงเล็กน้อย	ไม่จริงเลย
	ตอนที่ 1 การปรับตัวทางอารมณ์					
1	ในชั่วโมงเรียนฉันชอบคิดถึงแต่เรื่องที่ไม่สบายใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	ฉันมักใจร้อน หงุดหงิดง่ายกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	เมื่อฉันรู้สึกโกรธ บุคคลรอบข้างจะรับรู้ได้ทันที.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	ไม่ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นฉันสามารถควบคุมอารมณ์ได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	เมื่อทราบว่าเพื่อนไม่ชอบ ฉันใช้เวลาไม่นานในการปรับความรู้สึกไม่สบายใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	เมื่อโดนเพื่อนหยอกล้อฉันจะรู้สึกไม่พอใจและหงุดหงิดง่าย.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	เมื่อต้องเผชิญหน้ากับปัญหา ฉันจะควบคุมความรู้สึกกังวลได้ดี.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	ถ้ามีใครมาชวนคุยตอนที่ฉันกำลังหงุดหงิด ฉันจะแสดงความไม่พอใจจนผู้นั้นรู้สึกหรือสังเกตเห็นได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	เมื่อต้องออกไปรายงานหน้าชั้นเรียน ฉันจะรู้สึกประหม่าไม่มั่นใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	ฉันรู้สึกลำบากใจในการหาเรื่องมาสนทนากับบุคคลที่ไม่คุ้นเคย.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	ฉันรู้สึกประหม่า เมื่ออาจารย์เรียกถาม.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	ฉันมักรู้สึกกังวลใจเพราะกลัวว่าจะเรียนไม่ทันเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
13	เมื่อผลการเรียนไม่ดี ฉันจะรู้สึกท้อแท้หมดกำลังใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
14	เมื่อถึงเวลาสอบฉันจะรู้สึกเครียดและวิตกกังวลมาก เพราะไม่มั่นใจว่าจะทำข้อสอบได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
15	ฉันมักใจลอยและไม่ค่อยมีสมาธิในขณะที่เรียนหนังสือ.....	.....	.....	.....	.....	.....
16	เมื่อต้องรับผิดชอบงานคนเดียว ฉันจะวิตกกังวล และไม่กล้าตัดสินใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	ฉันร้องไห้ง่ายๆ เมื่อมีเรื่องที่ทำให้ไม่สบายใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	ฉันมักวิตกกังวลอยู่ตลอดเวลาว่าจะเรียนด้อยกว่าเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริงพอ ประ มาณ	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่ จริง เลย
19	ขณะที่อยู่ลำพัง ฉันจะรู้สึกฟุ้งซ่าน เพราะมีเรื่องให้คิดตลอดเวลา.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	ฉันรู้สึกไม่สบายใจที่เรียนได้ไม่ดีเท่ากับเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
21	ฉันไม่สามารถลืมเรื่องในอดีตที่ทำให้ฉันไม่สบายใจได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
22	ฉันหมกมุ่นและคิดเรื่องที่ผ่านมาจนทำให้รู้สึกเครียด.....	.....	.....	.....	.....	.....
23	เมื่อต้องรับผิดชอบงานคนเดียว ฉันจะวิตกกังวล เพราะกลัวว่าจะทำงานไม่สำเร็จ.....	.....	.....	.....	.....	.....
ตอนที่ 2 การปรับตัวทางสังคม						
1	ถ้าฉันมีความขัดแย้งกับบุคคลในครอบครัว ฉันจะพยายามปรับความเข้าใจให้เร็วที่สุด.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	เมื่อมีปัญหาหรือมีความขัดแย้งกับบุคคลรอบข้าง ฉันไม่คิดจะเป็นฝ่ายไปปรับความเข้าใจก่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	หากเพื่อนกล่าวตักเตือนถึงลักษณะนิสัยที่ไม่ดีของฉัน ฉันจะแสดงออกให้เพื่อนรู้ว่าฉันไม่พอใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	เมื่อฉันทำผิดต่อผู้อื่น ฉันรู้สึกอึดอัดใจกับการกล่าวขอโทษ	.....	.....	.....	.....	.....
5	ฉันรู้สึกลำบากใจในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	ฉันสามารถสร้างความคุ้นเคยกับผู้อื่นได้เร็ว.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	เมื่อมีคนคัดค้านความคิดเห็นของฉันในเรื่องต่างๆ ฉันจะตั้งใจรับฟังเหตุผลของผู้ที่คัดค้านนั้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	เมื่อมีการทำงานกลุ่ม ฉันยินดีรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ถึงแม้จะขัดแย้งกับความคิดของตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	หากเพื่อนในกลุ่มทำงานที่ได้รับมอบหมายไม่เสร็จ ฉันจะแสดงอาการไม่พอใจก่อนที่จะถามถึงเหตุผล.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	เมื่อถูกอาจารย์ตำหนิหรือตักเตือน ฉันจะแสดงอาการไม่พอใจ.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	ในการทำงานกลุ่ม ถ้ามีสมาชิกในกลุ่มไม่เข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย ฉันจะแสดงอาการหงุดหงิดที่ต้องอธิบายให้ฟังซ้ำ.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	ฉันชอบทำกิจกรรมกับเพื่อนร่วมชั้น เพราะฉันสามารถสร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนได้มากขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
13	ฉันเลือกคบแต่เพื่อนที่ตามใจฉัน.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริงพอ ประ มาณ	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่ จริง เลย
14	เมื่อต้องทำงานกลุ่มร่วมกับคนที่ฉันไม่ชอบ ฉันจะไม่ใส่ใจ งานที่ได้รับมอบหมาย.....	.....	.....	.....	.....	.....
15	ถ้ามีคนมาส่งเสียงดังเวลาฉันอ่านหนังสือ ฉันจะแสดง อาการไม่พอใจจนผู้นั้นสังเกตเห็นได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
16	ในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ฉันเป็นได้ทั้งผู้นำและ ผู้ตามในเวลาเดียวกัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	หากฉันมั่นใจว่า สิ่งที่ฉันคิดเป็นสิ่งที่ “ถูกต้อง” แล้ว ฉันจะทำตามความคิดนั้น โดยไม่สนใจฟังความคิดเห็น ของบุคคลอื่น.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	ฉันยินดีทำตามข้อตกลงของกลุ่ม แม้ว่าจะไม่เห็นด้วย เลยก็ตาม.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	ถึงแม้บางครั้งต้องทำงานมากกว่าเพื่อนในกลุ่ม ฉันก็เต็มใจทำโดยไม่คิดว่าเป็นการเสียเปรียบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	ถึงจะไม่พอใจคำพูดของเพื่อน ฉันก็ยังทำตัวสุภาพ กับเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....	.....
21	ฉันชอบอยู่บ้านมากกว่าไปเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน...	.....	.....	.....	.....	.....

แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความ ที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริงพอ ประ มาณ	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่ จริง เลย
1	ถ้าฉันอยากเรียนพิเศษในวันหยุด พ่อแม่/ผู้ปกครองจะซักถามถึงเหตุผลและความจำเป็นก่อนที่จะให้ฉันเลือกตัดสินใจเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....
2	เมื่อฉันรู้สึกท้อแท้ เบื่อหน่าย หรือไม่มีกำลังใจที่จะเรียน พ่อแม่/ผู้ปกครองจะพุดคุยเพื่อให้กำลังใจกับฉัน.....	.....	.....	.....	.....	.....
3	พ่อแม่/ผู้ปกครองให้อิสระฉันในการเลือกแต่งกาย แต่ให้คำแนะนำถึงความเหมาะสมตามกาลเทศะด้วย.....	.....	.....	.....	.....	.....
4	ถ้าผลการสอบออกมาไม่ดี พ่อแม่/ผู้ปกครองจะซักถามถึงสาเหตุและให้กำลังใจสำหรับการสอบครั้งต่อไป.....	.....	.....	.....	.....	.....
5	พ่อแม่/ผู้ปกครองนอกจากจะให้อิสระและข้อเสนอแนะในการคบเพื่อนแล้ว ยังอนุญาตให้พาเพื่อนมาเที่ยวที่บ้านได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
6	เมื่อเกิดปัญหาเล็กๆ น้อยๆ ขึ้นภายในครอบครัว พ่อแม่/ผู้ปกครองจะให้ฉันมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมแก้ไขปัญหานั้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
7	พ่อแม่/ผู้ปกครองจะแบ่งงานบ้านให้ฉันและพี่น้องทุกคนได้รับผิดชอบอย่างเหมาะสม.....	.....	.....	.....	.....	.....
8	เมื่อฉันกลับบ้านผิดเวลา พ่อแม่/ผู้ปกครองจะถามถึงเหตุผลทุกครั้งและพิจารณาเหตุผลนั้นก่อนว่ากล่าวตักเตือน.....	.....	.....	.....	.....	.....
9	ช่วงสอบถ้าฉันเกิดความเครียด พ่อแม่/ผู้ปกครองจะแนะนำให้หยุดพักและให้ทำกิจกรรมอื่นที่ฉันชอบ.....	.....	.....	.....	.....	.....
10	เมื่อมีบุคคลอื่นมาบอกพ่อแม่/ผู้ปกครองว่าฉันทำผิด ท่านจะซักถามสาเหตุของเหตุการณ์จากฉันและบุคคลนั้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
11	ถ้าฉันถูกรังแก พ่อแม่/ผู้ปกครองจะปลอบใจพร้อมทั้งซักถามถึงสาเหตุ และแนะนำให้แก้ไขปัญหานั้นโดยสันติวิธี.....	.....	.....	.....	.....	.....
12	ถ้าฉันขอเงินเพิ่มจากที่ได้รับ พ่อแม่/ผู้ปกครองจะถามถึงเหตุผลและความจำเป็นก่อนที่จะให้หรือไม่ให้.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	ส่วน ใหญ่ จริง	จริงพอ ประ มาณ	จริง เพียง เล็กน้อย	ไม่ จริง เลย
13	ครอบครัวของฉันจะทำกิจกรรมต่างๆ ในวันหยุด ร่วมกัน เช่น ไปเที่ยวต่างจังหวัด ไปทานอาหารนอกบ้าน เป็นต้น	.....	.....	.....	.....	.....
14	ถ้าฉันแสดงกิริยามารยาทไม่สุภาพกับผู้อื่น พ่อแม่/ ผู้ปกครองจะหาโอกาสตักเตือนฉันภายหลัง.....	.....	.....	.....	.....	.....
15	พ่อแม่/ผู้ปกครองให้อิสระฉันในการเลือกสายการเรียน ด้วยตนเองโดยที่ท่านคอยให้คำปรึกษา.....	.....	.....	.....	.....	.....
16	เมื่อฉันเล่าปัญหาของเพื่อนสนิทให้พ่อแม่/ผู้ปกครองฟัง ท่านจะให้คำปรึกษา และแนะวิธีแก้ปัญหาให้.....	.....	.....	.....	.....	.....
17	เมื่อฉันนำปัญหาที่โรงเรียนไปปรึกษาพ่อแม่/ผู้ปกครอง ท่านจะถามความคิดเห็นของฉันและเสนอแนะทางเลือก ในการแก้ปัญหาให้ฉันไปตัดสินใจเลือกเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....
18	พ่อแม่/ผู้ปกครองจะรับรู้และคอยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับ การคบเพื่อนต่างเพศ.....	.....	.....	.....	.....	.....
19	พ่อแม่/ผู้ปกครองปลุกฝังให้ฉันมีความรับผิดชอบ โดย การมอบหมายงานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ให้ทำ.....	.....	.....	.....	.....	.....
20	เมื่อฉันขออนุญาตพ่อแม่/ผู้ปกครองไปเที่ยวกับเพื่อนๆ ในวันหยุด ท่านจะพิจารณาความเหมาะสมก่อนจะ อนุญาตหรือไม่อนุญาต.....	.....	.....	.....	.....	.....

แบบวัดบทบาททางเพศ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณาคุณลักษณะในแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือของข้อความที่ตรงกับลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุด

ตัวอย่าง ถ้านักเรียนคิดว่านักเรียนมีลักษณะ กล้าหาญ

มากที่สุด	ให้ทำเครื่องหมาย ✓	ลงในช่องหมายเลข 7
มาก	ให้ทำเครื่องหมาย ✓	ลงในช่องหมายเลข 6
ค่อนข้างมาก	ให้ทำเครื่องหมาย ✓	ลงในช่องหมายเลข 5
ปานกลาง	ให้ทำเครื่องหมาย ✓	ลงในช่องหมายเลข 4
ค่อนข้างน้อย	ให้ทำเครื่องหมาย ✓	ลงในช่องหมายเลข 3
น้อย	ให้ทำเครื่องหมาย ✓	ลงในช่องหมายเลข 2
น้อยที่สุด	ให้ทำเครื่องหมาย ✓	ลงในช่องหมายเลข 1

[illegible]

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 14 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการปรับตัวทางอารมณ์

ข้อที่	ค่า IOC	ค่าอำนาจจำแนก (Item – total correlation)		
		ขั้นตอนที่ใช้ครั้งที่ 1	ขั้นตอนที่ใช้ครั้งที่ 2	ขั้นเก็บข้อมูลจริง
1	0.6	.4753	.3644	.4779
2	1	.4654	.3359	.3877
3	0.6	.3737	.3336	.2841
4	0.8	.2756	.2420	.2515
5	0.6	.3462	.3251	.3935
6	1	.3949	.3738	.2929
7	1	.2626	.3016	.3690
8	1	.2069	.2767	.3452
9	1	.3117	.4948	.4199
10	0.8	.3073	.3531	.5207
11	1	.4871	.4190	.4878
12	1	.3939	.3586	.5005
13	1	.5412	.3849	.5444
14	0.8	.4916	.3149	.5188
15	1	.4306	.4065	.3415
16	1	.4606	.4882	.5319
17	1	.3479	.3343	.5102
18	0.8	.4241	.4212	.4945
19	1	.2641	.2439	.4654
20	1	.5014	.5422	.5287
21	1	.4299	.4796	.3981
22	1	.4891	.4935	.5427
23	1	.4392	.3586	.4907
ค่าความเชื่อมั่น		.8287	.8218	.8675

ตาราง 15 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการปรับตัวทางสังคม

ข้อที่	ค่า IOC	ค่าอำนาจจำแนก (Item – total correlation)		
		ขั้นตอนที่ใช้ครั้งที่ 1	ขั้นตอนที่ใช้ครั้งที่ 2	ขั้นเก็บข้อมูลจริง
1	1	.2507	.3086	.3385
2	1	.3001	.2759	.2370
3	1	.4117	.4730	.4231
4	1	.4768	.4902	.3800
5	1	.2954	.2963	.2243
6	1	.3757	.4923	.3945
7	1	.2403	.3414	.2911
8	1	.4012	.4818	.4382
9	0.8	.3028	.3992	.2555
10	1	.3914	.4980	.4173
11	0.8	.3828	.4077	.4359
12	1	.4192	.3694	.3960
13	1	.2450	.2766	.3319
14	0.8	.4419	.4282	.4245
15	1	.3507	.3940	.3456
16	1	.2535	.2339	.3012
17	1	.3661	.4238	.2842
18	1	.3077	.2987	.3934
19	1	.2244	.4384	.3557
20	0.6	.2659	.3939	.2058
21	1	.3829	.4391	.3409
ค่าความเชื่อมั่น		.7731	.8201	.7851

ตาราง 16 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู
แบบประชาธิปไตย

ข้อที่	ค่า IOC	ค่าอำนาจจำแนก (Item – total correlation)		
		ขั้นตอนครั้งที่ 1	ขั้นตอนครั้งที่ 2	ขั้นเก็บข้อมูลจริง
1	1	.3509	.3457	.2643
2	1	.5917	.5673	.6178
3	0.8	.5927	.5711	.5574
4	1	.6554	.6698	.5819
5	0.6	.5137	.3497	.4381
6	1	.4849	.5215	.4375
7	1	.5453	.3950	.4683
8	1	.6849	.4929	.5702
9	0.6	.4831	.5587	.4715
10	1	.6374	.5301	.5591
11	0.6	.6497	.6291	.6012
12	0.8	.4464	.4384	.4187
13	0.8	.3183	.3594	.3805
14	0.6	.5323	.5028	.4565
15	1	.4094	.5517	.4807
16	0.6	.6086	.6318	.6359
17	1	.6638	.6488	.6490
18	0.8	.5106	.5714	.5455
19	0.8	.6014	.5206	.4946
20	1	.5513	.5312	.4937
ค่าความเชื่อมั่น		.9037	.8946	.8885

ตาราง 17 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดบทบาททางเพศ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item – total correlation)			ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก (Item – total correlation)		
	ลักษณะความเป็นชาย				ลักษณะความเป็นหญิง		
	ขั้นตอนการใช้ ครั้งที่ 1	ขั้นตอนการใช้ ครั้งที่ 2	ขั้นเก็บ ข้อมูลจริง		ขั้นตอนการใช้ ครั้งที่ 1	ขั้นตอนการใช้ ครั้งที่ 2	ขั้นเก็บ ข้อมูลจริง
1	.6983	.6599	.6235	2	.5276	.5150	.4808
3	.4923	.4856	.4540	4	.5316	.4658	.3760
5	.4652	.4302	.4613	6	.3422	.3349	.3304
7	.5118	.5076	.4697	8	.4890	.4653	.4273
9	.4855	.5543	.5862	10	.3241	.3328	.2396
11	.3868	.4852	.4888	12	.5012	.4454	.4433
13	.6409	.6067	.6316	14	.5956	.5427	.5233
15	.4999	.4976	.4242	16	.6081	.6166	.5740
17	.7240	.6249	.6610	18	.4317	.4355	.4339
19	.5446	.4951	.5050	20	.3961	.4916	.4537
21	.4688	.5499	.5163	22	.6497	.7115	.6164
23	.5633	.5550	.5209	24	.4366	.5732	.4767
25	.5228	.5838	.5660	26	.4014	.3179	.2679
27	.6423	.6623	.6154	28	.5087	.5300	.5691
29	.6780	.6065	.5709	30	.3020	.3428	.3381
31	.6707	.6055	.6432	32	.5265	.6174	.5249
33	.6783	.5850	.5524	34	.4567	.5261	.4722
35	.5583	.5651	.5175	36	.5092	.5242	.5061
37	.6566	.5027	.6156	38	.5355	.6136	.6111
39	.5048	.4420	.4115	40	.5312	.4531	.4104
	ค่าความเชื่อมั่น				ค่าความเชื่อมั่น		
	.9150	.9076	.9038		.8758	.8820	.8605

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์   อาจารย์ประจำภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ อัจฉรา สุขารมณ   อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์   อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์น้ำผึ้ง อินทะเนตร   อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. อาจารย์สุนีย์ เงินยวง   อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวบุญญรัตน์ ขจรพัฒน์วรกุล
วันเดือนปีเกิด	16 กันยายน 2524
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	101/11 ซอยโชคชัยร่วมมิตร ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงจอมพล เขตจตุจักร จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10900
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนหอวัง
พ.ศ. 2546	กศ.บ. (สาขาวิชาคณิตศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2551	กศ.ม. (สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ